SUSANNA TAMARO

Pe o singură voce

cpt

Iarăși luni

Love

O copilărie

Sub zăpadă

Pe o singură voce

Carte
Pentru
Toți

Susanna Tamaro s-a născut la Trieste în 1957. În 1976 a obținut o diplomă de profesoară, iar apoi, o bursă de studii la Centro Sperimentale di Cinematografia din Roma. A debutat în 1989 cu romanul *La testa fra le nuvole*, distins cu premiile Italo Calvino și Elsa Morante, urmat de volumul de povestiri *Pe o singură voce* (*Per voce sola*, 1991), care a primit premiile Rapallo și International PEN, și de romanul *Mergi unde te poartă inima* (*Va' dove ti porta il cuore*, 1994), bestseller internațional vândut în 16 milioane de exemplare. În 2003 a regizat filmul *Nel mio amore*, adaptare a povestirii *L'inferno non esiste*. Cărțile sale, printre care *Anima Mundi* (1997), *Cara Mathilda* (1997), *Rispondimi* (2001) și *Ascultă glasul meu* (*Ascolta la mia voce*, 2006), continuarea romanului *Mergi unde te poartă inima*, sunt traduse în întreaga lume.

USANNA TAMARO

Pe o singură voce

Traducere din limba italiană și note
DOINA CERNICA

LITERA
București
2019

Per voce sola

Susanna Tamaro

Copyright © 1991 Marsilio Editore

Copyright © 1997 Baldini & Castoldi

Copyright © 2000 Susanna Tamaro

Copyright © 2001 RCS Libri S.p.A.

Carte Pentru Toți este parte a Grupului Editorial Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, București, România

tel.: 021 319 63 93; 0752 101 777

Pe o singură voce

Susanna Tamaro

Copyright © 2019

Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactori: Alexandra Diaconescu, Florentina Nica

Copertă: Faber Studio

Tehnoredactare și prepress: Ofelia Coșman

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TAMARO, SUSANNA

Pe o singură voce / Susanna Tamaro; trad. din lb. italiană: Doina Cernica. – București: Litera, 2019

ISBN 978-606-33-4418-3

ISBN EPUB 978-606-33-4693-4

I. Cernica, Doina. (trad.)

821.111

Bunicii Elsa

Pentru ani și ani, totul a rămas acolo, într-o cutie de fier, îngropată atât de adânc în mine, încât niciodată nu am aflat cu exactitate ce anumea conținea. Știam doar că transport lucruri instabile, inflamabile, mai tainice decât cele ale sexului și mai periculoase decât cele ale spectrelor și fantasmelor.

Helen Epstein, *Copiii Holocaustului*, 1979

Iarăși luni

Dragă jurnalule, iarăși luni. Astăzi e prima zi cu adevărat de toamnă. Este vânt, și frunzele, în sfârșit galbene, se rotesc în aer. După calendar, ar fi trebuit să înceapă de mult, dar cu aceste găuri în atmosferă, acum nu poți să fii sigur de nimic, nici măcar de regularitatea anotimpurilor. Oare cum va fi viitorul, mă întreb din când în când. Firește, mă gândesc la micuța Dorrie, nu la mine și la Jeff. Apropo, astăzi se împlinesc exact șase ani de când stă împreună cu noi. Nu eu mi-am amintit, ci asistenta mea de la editură. La bar a vrut să beau cu orice preț o cupă de șampanie. Doar când a înălțat-o, zicând „În cinstea puiuțului vostru!“, am înțeles. Deja aniversarea! Un soi de a doua zi de naștere! Ziua în care a venit pe lume și ziua în care am adoptat-o. Țin minte perfect emoția mea și a lui Jeff. Nu se știa când se născuse și unde. Un paznic de noapte o găsise într-un tomberon de gunoi. Era albă, poate de origine hispanică. Neagră sau galbenă ar fi fost la fel de bine. Din momentul în care ni s-a confirmat că nu putem avea copii, nu ne-am dorit decât asta. Abia ieșiți din instituție, Jeff, strângând-o în brațe, a exclamat: „În gunoi! Pare una din poveștile pe care le publici tu!“

Da, o poveste! Chiar despre asta am vorbit în ședința redacțională de astăzi. Trebuie să deschidem o colecție nouă pentru copiii între șase și zece ani. Laurie, asociata mea, susține că este momentul să apărem cu istorisiri de groază. Fiindcă ei, copiii, vor monștri, vrăjitoare, uriași plini de bale, tați vitregi înspăimântători și carnivori. Firește, eu sunt împotrivă. Cred că trebuie să le oferim copiilor ce-i mai bun, să-i faci să viseze: sunt atât de delicați, de fragili, plini de fantezie…

Seara, am ieșit cu Jeff la cină. M-a dus în localul acela micuț la care mergeam când eram proaspăt căsătoriți. Nu am pomenit de aniversarea lui Dorrie, dar sunt aproape sigură că m-a invitat în oraș tocmai de-asta, ca s-o sărbătorim. Jeff este așa de discret, absolut hipersensibil! De atâtea ori, mergând la culcare, mă întreb cum ar fi fost viața mea fără el. Nu cunosc răspunsul. Și dacă sunt fericită cum sunt, ce importanță are să-l știu?

*

P.S. La întoarcerea acasă, m-am împiedicat pe trepte. Nu știu cum s-a petrecut, dar trebuie să fi fost comic să mă vezi rostogolindu-mă în jos ca un sac de cartofi. Jeff era puțin îngrijorat, dar eu, ridicându-mă, i-am spus: „Nimic grav!“ Atunci ne-am pus amândoi pe râs.

Dragă jurnalule, ieri am fost prea optimistă privind căderea aceea. De fapt, dimineață, când m-am trezit, mi-am dat seama că am dureri în tot corpul. Apoi, în baie, privindu-mă în oglindă, surpriză! Un ochi negru și vânăt, ca al unui boxer.

Jeff nu era cu mine, ieșise deja. Munca îl absoarbe într-atât, că uneori nu știu de unde găsește putere să meargă înainte.

În orice caz, m-am hotărât ca astăzi să nu mă duc la editură. Mă voi bucura de o zi acasă, cu micuța Dorrie. Plouă necontenit, și, când se va întoarce de la școală, ne vom băga sub pătură și-i voi povesti basme până la ora cinei. Ea, ca de obicei, va dori să le asculte pe cele cu Barbă Albastră sau Degețel, iar eu, ca întotdeauna, voi încerca să-i spun *Cenușăreasa*. Câteodată, în privirea micuței se ivește o umbră care nu-mi place. Izbutesc s-o înving și s-o fac să dispară cu poveștile mele, cu blândețea convingerii.

*

Este zece seara de-acum. După-amiaza s-a scurs conform programului. În pat, cu privitul ploii, cu depănat de povești. Ne-am ridicat abia către cinci. Dorrie avea de făcut o compunere pentru a doua zi. Tema, „Tatăl meu“. Ea, care scrie cu atâta ușurință, de data aceasta mă privea pierdută, cu stiloul încremenit în aer deasupra paginii albe. Așa că am ajutat-o. „Înțeleg“, i-am zis, „că nu știi ce să spui. Tata este atât de minunat, încât e greu de găsit cu ce să începi!“ I-am sugerat apoi să scrie că e avocat, că îi apără mereu pe cei sărmani, că într-un fel seamănă cu Robin Hood: înalt, puternic, atât de puternic, că ar putea să sugrume un elefant doar cu două degete sau să ne ridice pe amândouă deasupra balustradei de la balcon fără nici un efort, ca și cum am fi două foi de hârtie. Atunci, odată nedumerirea învinsă, a început să scrie; a scris o oră întreagă, concentrată și atentă.

În această seară, Jeff nu a venit la masă. Uneori, munca îl absoarbe într-o asemenea măsură, că nu are timp nici măcar să-mi telefoneze. Pe de altă parte, nici nu pregătisem cina. Jeff a vrut să începem o dietă nouă. O seară da, o seară nu, apă fierbinte. Este de la un medic californian. Purifică, spune,

îți limpezește mintea. E adevărat, după o săptămână mă simt deja mai bine. Cu toate mizeriile care sunt în aer și pe care le mâncăm, chiar este nevoie de o curățare interioară. Să fim puri înlăuntrul nostru, în suflet și trup! Acesta este programul său. Micuța Dorrie a făcut un pic nazuri. Voia fulgi de porumb cu lapte, nu apă fierbinte! Calm, i-am explicat că tăticul știe ce ne face bine. S-a lăsat convinsă repede, a băut apa suflând în ea, ca în supă. Cum a terminat, am pus-o în pat. Sub plapumă, ca în fiecare seară, și-a căutat ursulețul și l-a strâns cu putere la piept.

Când ieșeam, m-a întrebat dacă pot să-i încui ușa cu cheia. „Prostuțo", i-am zis, „singura ușă care se încuie cu cheia este cea a casei!" Firește, am lăsat ușa deschisă, lumina din coridor scăldându-i patul. Mă așteptam. La vârsta asta, spaimele nocturne sunt foarte frecvente. Tocmai de aceea trebuie să fim liniștitori, să asigurăm lumină când se manifestă frica de întuneric. Într-adevăr, mica stratagemă și-a făcut efectul rapid. Dorrie a adormit aproape imediat, fără să mai ceară ceva.

În camera de zi, am lucrat cu andrelele până după miezul nopții. Îi împleteam un jerseu încheiat cu nasturi. De culoarea sa preferată, verde-închis. În partea stângă voi broda căsuțe străjuite de soare și de curcubeu.

*

Dragă jurnalule, astăzi m-am întors la editură. La nouă am avut o ședință pentru colecția aceea faimoasă. Laurie insistă cu ideile ei, eu nu renunț la ale mele. Aseară, înainte să merg la culcare, am trecut să verific somnul lui Dorrie. Dormea ca un cățeluș obosit și fericit, agățată de ursulețul ei. Cu imaginea ei în minte, i-am explicat lui Laurie că ea, neavând copii, nu poate să înțeleagă anumite lucruri. Nu poți să le tulburi seninătatea cu povești absurde despre monștri. Pe moment, a primit ideea cu un zâmbet neutru, nu a zis nimic. Doar că mai târziu, după ședință, s-a apropiat cu buzele strânse și m-a întrebat ce am sub ochi.

I-am spus adevărul, căzusem pe trepte. Atunci, ea a ridicat din umeri și a zis mirată: „Ți se întâmplă cam des în ultima vreme, nu?! N-oi avea vreo problemă la urechea internă?"

Apoi a insistat îndelung să-mi dea adresa unui specialist în centri de echilibru, care deja o tratase pe o prietenă de-a ei. În cele din urmă, am luat bilețelul cu numărul de telefon și, fără să mă uit pe el, l-am pus în geantă, împreună cu celelalte hârtii.

După-amiază, la trei, am plecat de la editură. Noua învățătoare a lui Dorrie mă chemase pentru o discuție. Nu eram prea îngrijorată. Știam deja ce voia să-mi spună. Fetița e slăbuță, neatentă, pare istovită. Nu este prima dată când se întâmplă. I-am repetat acestei învățătoare ceea ce le zisesem și celorlalte: nu se știe cine a adus-o pe lume, primele ore de viață și le petrecuse printre gunoaie, într-o stare îngrozitoare. Este lesne de înțeles că nu poate fi tocmai la fel cu ceilalți copii. Ne-am despărțit prietene. La plecare, m-a întrebat dacă m-am tamponat întâmplător cu o mașină. I-am răspuns că unui om cu tensiune mică îi este greu dimineața să vadă rafturile din bucătărie, chiar dacă sunt acolo dintotdeauna. Am râs. Și ea suferă de amețeli din cauza tensiunii.

Pe drumul de la școală acasă, Dorrie, cu mâna în mâna mea, a mers numai cu privirea în jos. „Ai dreptate", i-am zis atunci, „când eram de vârsta ta și eu făceam așa; nu-i nimic mai frumos decât să privești frunzele galbene pe pământ."

Jeff se întorsese deja. Stătea întins pe pat, cu pantofii încă în picioare și cu haina pe el. Transperantele erau coborâte, luminile, stinse. Am înțeles imediat: una dintre obișnuitele lui dureri de cap provocate de munca în exces. Ca să nu-l deranjez, fără să aprind luminile, am pus-o repede pe Dorrie în pat și m-am așezat lângă el. Este bine să dormi uneori după-amiaza, chiar și seara.

La jumătatea nopții, pe neașteptate, Dorrie, în pijama și cu ursulețul în mână, a apărut în ușă. Întâi încet, cu voce coborâtă, apoi mai tare, a spus că îi este foarte foame. Un moment, am ignorat-o. Nu trebuie să te lași înduplecat de toate capriciile lor! Apoi, deoarece insista, Jeff a rugat-o să nu facă nazuri și să se întoarcă în pat: sunt atâția copii pe lume mai flămânzi decât ea! Însă Dorrie nu s-a mișcat un pas. Când își pune ceva în minte este de neclintit mai ceva ca o stâncă. Atunci, Jeff, cu un gest iute, a aruncat plapuma de pe el, s-a ridicat, s-a apropiat, a apucat-o de braț, a dus-o în bucătărie și după aceea din nou în dormitorul ei. Jeff este un veritabil miracol. Chiar și atunci când este istovit, găsește întotdeauna un dram de putere ca să împlinească dorințele celui pe care-l iubește. Trebuie să fi durat destul, fiindcă atunci când a revenit, mă luase iar somnul. M-am întors și l-am sărutat. Pe urmă, m-am străduit să adorm. În fundul curții interioare era un pisoi care plângea ca un copil.

Vineri, dragă jurnalule! A mai trecut o săptămână! În câteva zile, toamna s-a prefăcut în iarnă. De acum încolo rişti o bronhopneumonie, dacă ieşi fără pălărie şi mănuşi. În această dimineaţă, Dorrie s-a trezit cu faţa la cearşaf. Nu voia să se scoale, nu voia să mănânce, nu voia să-şi pună fularul şi mănuşile. Când am ajuns în stradă, nu voia să meargă, spunea că o doare un picior. Firește, era un pretext ca să nu se ducă la școală. Atunci, cu răbdare, i-am depănat povestea cu cei care strigă „lupul“. Nu trebuie să ne prefacem că ne este rău, pentru că am putea să ne îmbolnăvim cu adevărat. „Gândește-te la toți copiii care nu au avut norocul de a se naște ca tine, cu mâini și picioare!“ i-am spus.

Cuvintele mele trebuie s-o fi mișcat. S-a îndreptat spre școală păşind sprintenă în fața mea, cu privirea coborâtă. În clipa în care am sărutat-o, la intrarea în școală, mi-am dat seama după lucirea ochilor că plânsese. E o fetiță atât de sensibilă! Sunt de ajuns două vorbe spuse pe tonul potrivit ca să înțeleagă totul!

La editură, ca să apuc taurul de coarne, am făcut o mișcare neașteptată, oferindu-mă să scriu eu prima carte a colecției. Nici Laurie, nici celelalte membre ale comitetului de redacție n-au opus cine știe ce rezistență. Desigur, rezultatul final va fi supus aprecierii lor. În acest weekend nu voi avea timp să lenevesc. Pe lângă născocirea basmului (vreau să-l termin în scurtă vreme), trebuie să avansez cu jerseul verde-închis al lui Dorrie.

Zilele de sâmbătă și duminică au trecut într-o suflare, ca de obicei. Sâmbătă era soare, așa că, împreună cu Jeff, am hotărât să facem o plimbare la țară. Aerul era rece, înțepător. Lui Dorrie nu-i place să meargă cu mașina, așa că a început să se smiorcăie. Prin urmare, la jumătatea drumului, Jeff a oprit mașina, a dat-o jos și i-a spus că, întrucât iubește atât de mult câinii, poate să călătorească în portbagaj. A închis-o înăuntru și ne-am continuat liniștiți călătoria. Din când în când, flecărind, auzeam din spatele mașinii un soi de scheunat surd. Am râs. Micuța era atât de spirituală. O făcea cu adevărat pe cățelul!

Prânzul într-un birt rustic. I-am împărtășit lui Jeff ideea mea de a scrie o carte pentru colecție. S-a entuzismat. Mi-a zis că în loc să apelez la fantezie, aș putea să scriu povestea reală a lui Dorrie. E o idee foarte bună. Povestea ei este într-adevăr una cu sfârșit fericit. Un basm adevărat!

Duminică, vremea s-a înrăutățit din nou. Jeff a ieșit dimineață devreme. Nimic nu-l poate împiedica să-și facă datoria. Dorrie s-a trezit aproape de prânz, așa că mi-am petrecut toată dimineața la masa de scris. După-amiază, i-am dat lui Dorrie un caiețel neînceput, cerându-i să mă ajute să scriu basmul. N-a spus nimic, dar a luat un stilou și s-a așezat într-un colț. În vreme ce ea scria cu un aer serios, eu mi-am continuat lucrul la jerseu. Într-o săptămână va fi gata. Cu puțin înainte de cină, o mică dispută. Voiam să-l probeze, ca să măsor lungimea mânecilor, însă ea s-a împotrivit. Nu fățiș, nu. Doar când am chemat-o pentru probă, în locul brațelor sale mi le-a oferit în repetate rânduri pe cele pe care le desfăcuse de la păpușă. Atunci, i-am zis că dacă dorește, după ce termin jerseul, îi voi face unul la fel păpușii. Mi-a întins mâinile și i-am tras mânecile.

Jeff n-a venit la cină. În seara asta aveam cina fără mâncare. Apă fierbinte. Dorrie a băut-o spunând că miroase un pic a mentă. Când era deja în așternut, mi-a amintit să-i semnez autorizația pentru frecventarea lecțiilor de dans. Am îndoit-o și am lăsat-o pe noptieră. „Mâine-dimineață să-l rogi pe tăticul“, i-am spus și, ca în fiecare seară, am sărutat-o pe frunte.

Jeff s-a întors când eram deja în pat. L-am auzit pășind cu grijă pe întuneric, ca să nu mă trezească. Fără să deschid ochii, am mormăit că putea să aprindă lumina, fiindcă eram trează. A aprins-o, s-a dezbrăcat și, întinzându-se lângă mine, m-a mângâiat pe față. În continuare mă gândesc la povestea mea. Ceea ce-mi lipsește este un început bun.

Dragă jurnalule, iarăși luni! Psihologii spun că există un sindrom specific pentru o astfel de zi. După relaxarea de weekend, toate simțurile suferă de un soi de toropeală, manifestă un refuz de a porni în săptămâna de muncă. Mă tem că au dreptate! Într-adevăr, în această dimineață m-am lovit de polița de lângă frigider, de colțul acesteia, firește. O tăietură la tâmplă din care a curs puțin sânge. Am încercat s-o tamponez cu gheață înainte ca Dorrie să se trezească. Jeff se sculase deja și era în baie. Când Dorrie a apărut în bucătărie, i-am adus aminte de autorizația pentru cursul de dans. A zis: „După ce mănânc!“, dar nici după micul dejun n-a vrut să meargă la tata. A trebuit s-o însoțesc până în fața ușii de la baie, să-i pun degețelele pe lemn. Jeff nu a auzit-o imediat: în timp ce se bărbierea, cânta foarte tare.

Când în sfârșit a deschis ușa, a făcut-o cu atâta putere, încât Dorrie a fost cât pe ce să-i cadă la picioare. I-am lăsat singuri și m-am dus să mă îmbrac.

În timp ce trăgeam fermoarul fustei, l-am auzit pe Jeff repetând autoritar: „Ai sau n-ai glas?!“

Apoi Dorrie și-a găsit pesemne curajul să-i ceară să semneze autorizația. Jeff a început să intoneze vesel un vals. Trecând prin fața băii, am tras cu ochiul înăuntru și i-am văzut dansând. El o ridicase cu brațele sale robuste, o făcea să se învârtă în aer, când cădea o prindea aproape de pământ și o arunca din nou. Abia după vreo zece minute de joacă, a băgat de seamă că este în întârziere față de programul său obișnuit. Ne-a salutat pe mine și pe fetiță și a ieșit în fugă. Am intrat în baie. Dorrie stătea încă întinsă în cadă. Emoționată, sfârșită. După expresia feței, am înțeles că nu avea forță să meargă la școală. În mod excepțional, am fost de acord. N-o să fie un capăt de țară! De altfel, nici eu nu voi merge astăzi la birou. Nu aș vrea ca Laurie, văzând-mi rana de la tâmplă, să mi-l recomande din nou pe specialistul în urechea internă.

Va fi cea mai bună ocazie să termin jerseul lui Dorrie și să-l încep pe acela al păpușii. I-am cusut prima mânecă și eram aproape gata cu a doua. Dorrie nu a izbutit să se ridice, dar a vrut să o îmbrac cu ținuta de dans. Pentru asta, a trebuit să las împletitul. Era atât de obosită, că nu reușea să-și miște brațele și picioarele. Trebuie să-i zic lui Jeff să n-o mai agite în asemenea hal. Este o fetiță din cale-afară de sensibilă, chiar și un fleac poate să o arunce într-o stare proastă. De-abia i-am tras pe deasupra tricoul, că s-a și murdărit. A făcut pe ea ca atunci când era mică. Apoi a vomat micul dejun pe jaboul de dantelă. Cu o cârpă umedă am curățat totul, însă cum am pus-o în chiuvetă, a început să-i curgă sânge din gură. L-am șters și pe acela. E prea grăbită când mănâncă, iar rezultatul e acesta. Voiam s-o dojenesc, dar când m-am aplecat asupra ei, mi-am dat seama că dormea. Răbdare, câteodată mai trebuie să știi să închizi ochii. Voi profita de această pauză ca să avansez puțin cu povestea. Începutul e limpede: găsirea în gunoi. Dar sfârșitul? Poate că voi găsi o idee bună în caietul lui Dorrie. Trebuie să-l caut.

Se spune că nu mai există căpcăuni, dar nu-i adevărat. Tăticul meu este ziua avocat și noaptea, căpcăun. Când dorm și mi-e frică să nu se deschidă ușa, mă lipesc de Teddy. Teddy este ursulețul meu, suntem dintotdeauna prieteni. Pare din stofă, dar dacă spun cuvântul nimerit și-l sărut pe inimioară devine viu și mai puternic decât orice. În fiecare seară, Teddy îmi promite că o să mă apere dacă intră căpcăunul. În fiecare dimineață, îi promit că atunci când vom fi

mari, vom fugi împreună. Vom cutreiera prin codri să căutăm murele cele mai dulci și miere în care să ne muiem lăbuțele. Vom fi fericiți atunci, ca în toate poveștile care se termină cu bine.

Love

Totul s-a întâmplat când dormea. Un sac i-a căzut pe cap ca pisoilor când sunt înecați în râu. Apoi sacul cu ea înăuntru a ajuns într-un camion. În camion erau mulți alți saci. Erau duși, dar unde?

Nimeni nu știa să spună. Cei mai mici plângeau, cei mai mari se zbuciumau cu mare gălăgie. După câteva ore, camionul s-a oprit. Greierii cântau în jur, era încă noapte, erau la țară. Un bărbat cu fața acoperită a sărit în spate. I-a pus să se întindă pe podea, a așternut peste ei o pânză de cort. Pe un ton amenințător le-a zis: „Să nu vă mișcați, să nu faceți zgomot, să nu tușiți sau să râdeți! Dacă urcă cineva și pune întrebări, țineți-vă respirația!"

Peste pânza de cort a împrăștiat baloți de fân. Puțin după aceea, camionul s-a oprit din nou. Alte zgomote puternice. Motoare care porneau și se opreau. Scrâșnete de roți, claxoane, voci răsunătoare. Un bărbat s-a suit într-adevăr, a pus multe întrebări într-o limbă pe care n-o știa nimeni, le-a repetat, mereu aceleași, de mai multe ori. Șoferul a răspuns calm, încet. La sfârșit, a râs gălăgios, a râs și celălalt bărbat înainte de a coborî din camion, ca și cum ar fi fost prieteni dintotdeauna.

Cursa a continuat încă multe ore.

Când au coborât era iarăși noapte.

Înghesuiți unii într-alții, au fost închiși cu toții într-un apartament minuscul. Cei mai mici, din nou treji, s-au pus din nou pe plâns.

În locul acela au rămas cam o lună. Împreună cu ei era un bărbat înalt, cu mustăți, care-și zicea Dragomir. Uneori, era amabil, alteori, nu. Atunci țipa cu venele grumazului umflate și împărțea pumni și picioare. Se întâmpla mai ales în timpul orelor de învățare. Învățau să deschidă gențile, să desprindă ceasurile de mână. El ținea geanta sau ceasul, având toți copiii strânși în jurul lui. Învățăcelul desemnat trebuia să ajungă încet în mijloc, să-i sustragă obiectul cu o mișcare ușoară, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Cei care greșeau erau cei mai mici, cei mai fricoși. Dacă el simțea

degetele înainte ca portofelul să fi dispărut, se întorcea urlând, îl înșfăca pe învățăcel de gât și, incitându-i pe ceilalți copii, îl bătea de-l umplea de sânge. După cinci șterpeliri perfecte, părăseau apartamentul. Nu plecau singuri, pe jos, ci cu un om elegant, care conducea în tăcere o mașină mare, neagră, strălucitoare. Cei mai iscusiți au început să dispară după o săptămână. Ceilalți au plecat pe rând în următoarele trei săptămâni.

Și ea a fost urcată în mașina aceea. Împreună cu Alenka, Miranda și Bogoslav. Au mers mult pe un drum lung, lung, pe care mașina îl străbătea în mare viteză. S-au oprit la un soi de restaurant. Aerul era mai cald decât în orașul cu apartamentul. Omul i-a dat jos, le-a cumpărat caramele, înghețate, chifle. Le-a cumpărat tot ce-și doreau, ca și cum ar fi fost copiii lui. În fața ospătarului, i-a mângâiat pe cap.

Noul oraș era și mai mare, cu clădiri de toate formele și puțini copaci. Au făcut turul adăposturilor. Ea a coborât ultima.

Erau trei luni de-acum de când lucra sub podul acela locuit de uriași cu aripi și plete din piatră albă. Mergea de colo colo cu un carton în mână, de multe ori auzindu-le pe mame cum le ziceau copiilor: „Ai văzut? Fii cuminte, că altfel te iau țiganii!“

Nu înțelegea nimic. Pe ea, care era deja țigancă, cine o dusese departe de casă?

Vesna avea zece ani și buză de iepure. Se născuse într-o șatră din sudul Iugoslaviei. Mama și tatăl ei mai aveau încă zece copii. Cu gura aceea nu s-ar fi măritat niciodată. Înainte de sosirea iernii, o cedaseră unui comerciant în schimbul a două cauciucuri pentru iarnă.

Noua familie nu era foarte deosebită de aceea pe care o părăsise. Erau o mamă, un tată și mulți frățiori și surioare. Tatăl, Mirko, lucra cu mașinile, iar mama, pe numele ei Zveza, cerșea în centru împreună cu copiii mai mici. Seara însă, în jurul focului sau la televizor, ea nu putea să stea lângă nimeni. Astfel se înțelegea că nu era fiica lor cu adevărat, că nu erau înrudiți nici măcar pe departe cu șatra. Singurul lucru care conta pentru ei era ca ea să se întoarcă în fiecare seară cu buzunarele pline.

Tot Mirko o întâmpina. O întâmpina în pragul cortului cu mâna întinsă. Dacă banii erau mulțumitori, îi dădea un castronaș cu ciorbă, dacă nu, o izbea în toate părțile și striga: „Scroafă, crezi că-i hotel aici?! Că stăm într-un hotel? Într-un Grand Hotel?“

În câte o seară, Mirko ieșea cu prietenii și se întorcea beat. Atunci, ea își strângea capul între mâini, iar dinții îi clănțăneau atât de tare, că nu reușea să-i stăpânească. Tatăl ei adevărat făcea la fel. Atunci, fugea iute, iute-iute, înainte s-o atingă, o apuca repede în jos spre râu, cu salturi de iepure. Acolo, pe mal, ascunsă în tufișuri, aștepta zorile.

Râul! Îi lipsea atât de mult! Mai mult decât orice! Era frumos acolo jos! Iarna, apărea o crustă mare de gheață pe sub care apa își continua curgerea. Primăvara, gheața se rupea și se zbătea într-o parte și alta cu zgomot puternic. Erau lișițe ale căror ouă putea să le bea și perechi certărețe de rațe sălbatice. Erau apoi fructele de pădure suculente, iar vara, apa răcoroasă în care să te scalzi; tot acolo, femeile din ținut veneau să-și spele rufele pălăvrăgind ca un radio, fără să se mai oprească.

Și sub podul unde stătea acum curgea un râu, un râu mare, încet și gălbui, dar privitul acestuia nu-i spunea chiar nimic. Însă când era tristă, închidea ochii. Atunci, vuietul său devenea vuietul tuturor râurilor și, ca un sânge mai cald, îi trecea în jurul inimii, o cuprindea, o încălzea pe dinăuntru. Cum aproape fiecare zi era tristă, aproape în fiecare zi intra în joc.

O făcea și în dimineața aceea, cu puțin înaintea verii. Aerul era deja foarte cald, și, ca să se protejeze, se postase dreaptă, în picioare, în umbra unui înger. Era o oră la care nu trecea nimeni. Așa că, acoperindu-și fața cu mâinile, a putut să se gândească în liniște la râul său, la toate florile din apropierea apei și la broaștele ascunse înăuntru.

*

Nu auzise pașii pe pavaj. Doar pe neașteptate, vocea care-i spusese: „Nu te simți prea bine, micuțo?“

Nu și-a descoperit chipul. Lângă ea trebuia să fie un tată cu fetița lui. Dar după aceea o mână a atins-o ușor pe creștet, așa că Vesna s-a uitat. Înaintea ei stătea un bărbat cu părul oarecum încărunțit și nu prea, cu o cămașă largă, albă. A repetat întrebarea. Nu i-a zis nici da, nici nu, nici că se gândea la râu, ci cu brațul întins, s-a repezit lălăind: „Să ai parte de bine, de sănătate, conașule, mata și familia matale, și de mult noroc…“

Bărbatul, zâmbind, a privit-o cum se privesc oamenii înainte să se înfrunte la cuțite, de-a dreptul, ca și cum ar fi vrut să vadă până în adâncul sufletului ei. Fără să-și desprindă privirea de la fată, a vârât mâna în buzunar și a scos două sau trei monede. În loc să le dea drumul de sus, i le-a pus în palmă,

atingând-o. Podul era încă pustiu. Bărbatul nu i-a mai zis nimic, s-a îndepărtat în partea opusă, mergând cu pas un pic prea lent.

Asfaltul era cald sub picioare. Voia poate să fie strigat? Ar fi putut să se ia după el, să-i ceară alte monede pentru mama grav bolnavă. Între timp, mișcarea soarelui mutase umbra îngerului mai încolo.

În seara aceea avea bani puțini. Mirko a lovit-o. A mers la culcare cu burta goală. Ghemuită pe podea, și-a pus palma pe obraz. Nu, nu era o părere, acolo unde bărbatul îi atinsese mâna era cu adevărat mai caldă. Chiar și după atâtea ore tot caldă era.

În zilele următoare, omul n-a mai venit pe acolo, însă ea tot l-a văzut. Stătea drept în picioare pe un panou uriaș din vecinătatea taberei, cu multe înscrisuri alături. Spre deosebire de realitate, avea mustăți mari, negre și un pistol prins deasupra cămășii albe. Alături nu avea o mașină de spălat sau un frigider și nu ținea nimic în mână. Nu părea să facă reclamă la ceva, ci mai curând să joace într-un film. Actor, sigur că da, era actor: cu ochii aceia, nu putea să fie altceva!

Era oare prima dată când trecea pe pod? Probabil că da, deoarece nu-l mai băgase de seamă înainte. Poate era ca și ea, străin. Trăia într-un hotel mare cu palmieri ori stătea pe o plajă albă, albă, cu balerine aproape goale în jur.

Când îi văzuse buza, în loc să râdă sau să se îndepărteze, i-o atinsese.

*

Într-o după-amiază, Zveva o luase cu ea în centru. Trecuseră prin fața a două sau trei mari hoteluri, și ea privise înăuntru. Se uitase și în interiorul tuturor taxiurilor, al tuturor mașinilor cu geamuri fumurii.

După zece zile, pielea mâinii îi era caldă încă, așa ca atunci când el o atinsese ușor. Înainte să adoarmă, și-o punea pe obraz și o lăsa acolo, prefăcându-se că era o făptură mică, lipsită de apărare, un pisoiaș, un ursuleț de cârpă.

Pe pod nu mai închidea ochii, râul era de-acum mut. Chiar și când se simțea istovită, îi ținea holbați ca o cucuvea în miezul nopții.

Spre sfârșitul lui iunie, orașul a fost lovit de o serie de ruperi de nori, turiștii alergau înfășurați în folii colorate de plastic, cu genții pe cap.

Cerul era același pe care-l văzuse pictat într-o biserică din țara sa, vioriu, cenușiu, cu fulgere galbene din toate părțile. În furtuna aceea, îngerii mari și puternici nu erau de nici un folos.

În vreme ce apa îi curgea din păr pe gât, și-a dat seama că mâna atinsă devenea umedă și rece, la fel ca cealaltă. Mai erau multe ore până la întoarcerea în tabără, avea timp să încerce s-o încălzească iar. Pe strada cinematografului, ploaia se preschimbă în grăunțe de gheață, i se rupse un pantof, așa că-i înghesui pe amândoi într-un buzunar. Cinematograful era cel bun, el, mare și de hârtie, stătea acolo, în față, cu un pistol în mână. La casă, scoase la vedere doi pumni de mărunțiș. Femeia din spatele tejghelei îi numără monedele una câte una, apoi făcu un semn din cap și-i dădu un bilet albastru. Nu era mai nimeni înăuntru, se așeză în primul rând, cu picioarele întinse în față. Astfel, actorii i se adresau numai ei. El era polițist și i se spunea „justițiarul". Nu era numele său adevărat, i se dăduse pentru că era curajos. Împușca, lovea și fugea ca nimeni altul. Când mașinile goneau în viteză și se izbeau din toate părțile, aproape că-i venea să vomite. Părea că bărbatul în cămașă albă va pierde, dar în final i-a învins pe toți.

Filmul s-a terminat de trei ori și de trei ori a început. Când Vesna a ajuns la răscrucea podului, mașina care strângea copiii era deja dusă. Nu mai ploua, dar se stârnise vântul. Ce trebuia să facă? Nu știa. Tot gândindu-se, a început să cutreiere pe străzile din jur.

Pe când privea într-o vitrină cu încălțăminte de damă, a auzit în spate scrâșnetul neașteptat al unor cauciucuri. Portiera s-a deschis înainte ca ea să înțeleagă ceva, și o mână a tras-o înăuntru. Cum de o găsise? Era Mirko. Mârâind furios, a lovit-o peste față, pe buza de iepure. Atunci, s-a gândit că avea dinți, nas, gingii, se aflau împreună acolo, cu duritatea lemnului. A simțit ceva cald în gură, apoi nu și-a mai amintit nimic.

A trezit-o zăngănitul unui lanț; era al ei, îi lega glezna de un drug de fier. Din cortul vecin răsunau glasul Zvezei, al lui Mirko, ale copiilor lor. Mâncau. S-a întins în așa fel încât s-o doară mai puțin. Dar mai conta? Deloc. Ceea ce-și dorea se întâmplase, după film o mână era din nou mai caldă decât cealaltă. În zilele acelea, a dormit mult și a și visat. La ordinul șefului poliției, el își făcea apariția în tabără, cu o mitralieră într-o mână și un pumnal în cealaltă. Nici unul nu reușea să scape. Până și Mirko plângea, implora. O lovitură, și după aceea – liniște. Deodată, lumină peste față. Era el, o lua în brațe.

Lumină era cu adevărat, dar persoana de lângă ea era Zveva, care-i desfăcea lanțul.

S-a reîntors la muncă în aceeași zi, pe același pod. De-acum venise vara, treceau mulți turiști, unul lângă altul ca oile pe imaș sau înaintând solitari precum cerbii. Se apropia de ei cu cartoanele în mână. Dacă nu-i dădeau bani, încerca să și-i ia singură.

Într-o dimineață, un negru s-a instalat în fața ei. Vindea coliere, elefanți din plastic. Când avea clienți, o ținea departe cu o privire, când erau singuri, se apropia să stea de vorbă. Vorbea repede-repede, ea nu pricepea nimic. O dată, a îmbrățișat-o cu putere, iar ea i-a dat un pumn în pântec. Un pumn micuț. Pumnii pe care-i avea în minte nu erau niciodată și cei pe care-i avea în mâini. Pumnul a făcut *pleosc*, negrul și-a masat râzând pântecul. Ea ar fi vrut să fi fost un pumn cu mult mai mare.

Cine știe de ce, turiștii se plimbau chiar și noaptea. Nu se vedea nimic noaptea, doar animalele din pădure erau în stare să vadă, și totuși ei se plimbau. Majoritatea erau tineri. Stăteau împreună, de multe ori îmbrățișați. Cântau prost, din gât. Păreau beți. Chiar așa erau. Lăsau lungi dâre de alcool pe pod. Îi urmărea, le cerea bani. Aceștia se prefăceau că n-o aud sau se întorceau cu toții spre ea, îi aruncau monedele în aer ca atunci când se trage la sorți și râdeau când se apleca să-i adune. Până în zori, lumea trecea pe dinaintea ei ca apa unui râu, toți deodată, pe urmă mai puțini. Între un grup și altul era întotdeauna un răgaz. Tocmai într-una din acele pauze, negrul s-a apropiat din nou, i-a dat un ineluș, i-a zis: „Mă logodesc cu tine!“ și brusc și-a strecurat limba în gura ei. Și-a încleștat dinții, așa că limba negrului a rămas prinsă ca într-o menghină. A pălmuit-o cu putere, de i s-a rotit capul.

O altă palmă n-a mai izbutit să-i dea. În tăcere, ca și cum nu ar fi călcat pe pământ, s-a ivit cineva și l-a blocat pe negru, strângându-i brațul. Cămașa lui era albă, largă. Când, cu o mână i-a îndepărtat părul de pe față, inima i-a sărit din piept, a început să-i bată iute de tot, puțin în gât, puțin mai jos, în genunchi. Era el însuși, în persoană: Justițiarul!

De cum s-a îndepărtat negrul, el i-a spus că nu trebuia să rămână singură pe pod. Atunci ea a privit cerul. După cât de sus se afla luna, mai era destul timp până la trecerea mașinii. Supusă, în tăcere, l-a urmat până la un bar din vecinătate. Erau mulți turiști la terasă. Așezându-se la o măsuță din mijloc, omul a întrebat-o ce dorea să mănânce sau să bea. Ea voia numai să-i spună că, deși nu avea mustăți, știa cine e, îl văzuse în film ucigându-i pe toți, era Justițiarul. I-a comandat o înghețată mare cu frișcă și biscuiți, iar pentru el un lichior galben. I-a pus o mulțime de întrebări. Avea mamă? Tată? Unde se

născuse, departe? La școală fusese vreodată? Părea o domnișoară, o frumoasă domnișoară. Dar câți ani avea cu adevărat? Înțelegea italiana sau vorbea doar limba țiganilor? Sau chiar nu avea limbă?

Zicând asta, bărbatul a gâdilat-o pe bărbie. Între timp, a venit înghețata. Se afla în fața ei, se topea ca zăpada, însă n-avea curajul s-o mănânce.

„Să vedem dacă ai limbă!“ a spus atunci bărbatul, și cu lingura plină de frișcă a început să-i desfacă buzele. În felul acela proceda numai mama mierlă cu puișorii ei, acolo, în tufișurile de lângă râu. Era oare un puișor? A deschis gura. Chestia aia era lipicioasă și dulce, a alunecat pe gâtlej fără nici un efort. S-au ridicat când cupa a fost goală. Fără să spună o vorbă, a apucat-o de încheietură și a dus-o iar la pod. Au așteptat un pic. Luna coborâse la orizont. Nu avea curajul să-i spună că mașina trecuse deja. Din fericire, a vorbit el. A zis că era inutil să stea acolo până în zori. Au trecut peste pod încă o dată.

În casa lui erau mobile greoaie și un televizor mare de tot. A așezat-o pe canapea, i l-a aprins și a dispărut în altă cameră. În timp ce pe ecran un motan ce urmărea niște șoareci cădea fără să pățească nimic, el s-a întors. Îmbrăcase un soi de palton ușor, pe dedesubt era gol. A spus: „Înainte de culcare, să facem o baie bună!“ Și a ridicat-o de pe canapea. Mirosul său era diferit de cel al lui Mirko. În loc s-o înfricoșeze, îi venea să-l lingă.

Când se dezbrăca, a vrut să stea s-o privească. S-a așezat pe closet cu mâinile în buzunarele paltonului.

Vesna nu mai făcuse niciodată baie… Dacă gura de scurgere se descoperea când ea era înăuntru, unde avea să ajungă? A ajutat-o. Cu un burete moale, a frecat-o pe spate, pe burtă, i l-a trecut și printre picioare. I-a spălat și părul, i l-a întins pe apă ca și cum ar fi fost niște alge. Apoi, în ciuda picăturilor care-i alunecau pe corp, a ieșit din cadă, iar el a înfășurat-o într-un prosop. A uscat-o încet, încetișor, întârziind din când în când cu mâinile.

În casă era o încăpere pe care încă nu o văzuse. Era luminoasă, cu un pătuț în mijloc și multe jucării în jur. Justițiarul a dus-o acolo fără haine și a așezat-o în așternut. După aceea a luat o carte și a început să-i citească o poveste. Era vorba despre un soldat din plumb cu un singur picior, care s-a îndrăgostit de o dansatoare făcută din hârtie.

Când buzele bărbatului se lipiră pe ale ei, tresări, fiindcă deja adormise. Corpul i se încordă. Așa se termina oare povestea?

În timpul nopții, un vis i s-a perindat prin fața ochilor. Ea era un pisoiaș. Cu limba caldă, mama o spăla în față și în spate, iar ea tremura cu totul. Tremura nu ca pe pod când îi era frig, ci ca și cum râul, cu toată căldura sa, i-ar fi trecut pe dinăuntru.

A doua zi dimineața, Justițiarul a lăsat-o la mică distanță de pod. Înainte de a pleca, i-a strecurat două sau trei bancnote de o mie în buzunar. Sosise la timp, deocamdată nu se vedeau turiști, doar lumea care se grăbea la serviciu. Ziua a trecut la fel ca celelalte. Ba nu, nu la fel. Când între alte cămăși se ivea una albă, inima îi bătea cu putere.

Ea nu-i pusese întrebări. Nici el nu i-a zis: „Mă voi întoarce“ sau: „Așteaptă-mă.“ Dacă se întâmplase o dată, putea să se mai întâmple. Mirosul lui era un pic asemănător celui pe care-l simțea dimineața în fața cofetăriilor.

Noaptea s-a dus, punctuală, la locul de întâlnire pentru mașină. Pe scaunele din spate, copiii culeși primii dormeau deja. Văzând-o, șoferul nu i-a zis nimic, a condus iute prin oraș ca în fiecare noapte. Era cu putință ca în tabără nimeni să nu-i fi observat absența?

Așa trebuie să fi fost. Abia intrată în cort, Mirko nu a lovit-o. Frățiorii i s-au agățat de picioare, urlând.

Dar nu era așa. Când toți erau de-acum întinși pe saltele, Mirko s-a așezat pe a ei. Vorbea cu glas scăzut, cum n-o mai făcuse niciodată. Avea pantalonii descheiați, cu o mână înăuntru. S-a tolănit lângă ea, i-a mușcat o ureche, ca s-o doară.

„Târfă“, i-a zis, „târfuliță, dacă poți s-o faci cu alții, poți și cu mine!“ S-a urcat peste ea și i-a ridicat fusta. Nu a reușit să intre la prima tentativă, nici la a doua. Atunci, s-a folosit de forță. I-a desfăcut larg gambele și a intrat cum se intră pe ușă când nu ai cheie și o spargi cu o izbitură de picior.

A pătruns, și ceva s-a rupt, se rupea, cu cât mergea mai departe, cu atât era mai mult foc, ardea tare, atât de tare, de fiecare dată spera să iasă, dar de fiecare dată se înșela.

După aceea, când nu mai spera, totul s-a terminat, și el, ca mort, s-a prăbușit în spatele ei. Peste puțin timp, cu pantalonii încă desfăcuți, s-a întors în pat, lângă nevastă.

În dimineața următoare, Vesna era iarăși pe pod. Răul acela o făcea să mergă cu picioarele strânse. De fiecare dată când alerga în întâmpinarea

unui client, simțea numai durere înăuntru. Poate din cauza aceea, poate fiindcă era absentă, în zilele acelea a câștigat mai puțin decât de obicei.

Acum, în loc s-o lovească, Mirko prefera să-i facă lucrul acela. Ea a învățat să-și închipuie că în locul lui era Justițiarul: îi simțea mirosul, îi vedea pântecul păros și plat. Uneori, era prea istovită ca să-și mai imagineze ceva. Atunci, cu capul într-o parte, număra obiectele împrăștiate pe podea.

Cămăși albe au trecut destule, dar nici una nu era a lui. Cine știe pe unde se afla… Poate lupta în vreo misiune periculoasă.

Între timp, i-a găsit un alt nume. Cu câteva zile înainte, în vecinătatea podului fusese ridicat un alt panou care înfățișa o domnișoară în chiloți și sutien. Stând în vârful picioarelor, ținea în mână un balonaș în formă de inimă. Alături, cu litere roșii ca niște buze, era scris ceva. L-a întrebat pe un copil care știa să citească, iar el i-a zis: „Love.“ Love era inima, era ceea ce simțea în adâncul ființei sale pentru el. „Love, love“, a repetat în sinea ei, și zile în șir a fost ca un cântec cu un singur cuvânt.

Într-o noapte, s-a întâmplat ceva. Mirko și-a dat seama că din ființa ei era prezent numai corpul ei și s-a înfuriat. A trântit-o într-o parte și-n alta, de muchia mesei, de butelia cu gaz. Apoi i l-a pus în gură și a făcut să iasă spuma aceea scârboasă. A vomat în fața lui. Rămasă singură, a mai vomat o dată. Voia să plângă, strângea ochii, îi strângea, dar nu i-a folosit la nimic.

În dimineața următoare, pe pod, a hotărât să apeleze la o vrajă pe care o știa de mică; a spus: „Love“ și a scuipat în jur de multe ori. Vrăjile funcționează când sunt rare și când inima le pune în mișcare.

Funcționează, sigur că funcționează! Cu puțin înainte de ora pânzului a zărit cămașa albă; era el, care mergea ca și cum n-ar fi avut nici o țintă. A depășit-o astfel, fără s-o privească. O fi uitat ceva din vrajă? Atunci a strigat: „Love!“ Cuvântul acela era săgeată, cuțit: l-a lovit în mijlocul spinării. El s-a întors și a venit spre ea cu mâinile în buzunare.

În bucătăria casei lui a pregătit puțină mâncare, numai pentru ei doi. Ea nici măcar nu a deschis gura, a vorbit doar el. I-a spus că era profesor, preda aplicații tehnice într-o școală la o oarecare distanță.

Firește, era un film nou, într-unul era polițist, în celălalt, profesor. Citise atâtea cărți, știa o grămadă de lucruri… Cu toate acestea, era la fel de puternic, sub cămașă i se vedeau toți mușchii încordați, gata să lovească.

La masă a dorit s-o ia pe genunchi, i-a dat îmbucăturile încetișor, precum păsărelelor în cuib. Apoi a insistat s-o îmbăieze. A dezbrăcat-o ca prima dată, după aceea s-a dezbrăcat și el. I-a zis: „Ești foarte frumoasă“ și i-a trecut mâna pe spate, oprindu-se la șezut. În apă, i-a cerut să-i arate cum era făcută înăuntru, să depărteze picioarele. Ei i-a fost frică: dacă, din întâmplare, își dădea seama că fusese și Mirko? Nu, nu avea să le deschidă niciodată!

Dar când s-a aplecat și, pe îndelete, ca și cum ar fi căutat ceva în gură, a sărutat-o cu toată limba, nu s-a mai gândit la nimic, și picioarele s-au desfăcut singure. În căldura plăcută a apei, a strecurat două degete înăuntru. În timpul ăsta, el, stând pe closet, ținea o mână între picioare și cu ochii închiși o împingea înainte și înapoi.

Odată ieșită din cadă, i-a tras pe ea o cămașă de noapte. Deși soarele era sus, a dus-o în pat. Camera era aceeași de data trecută, cu patul curat și cu multe jucării împrejur. Voia să-i ceară să continue povestea cu soldățelul cu un singur picior. În săptămânile acelea se întrebase mereu cum avea să se sfârșească, dar el i-a zis: „Ia-l în brațe și dormi!“ Și i-a dat în mână un ursuleț de cârpă. După aceea a stins lumina și a ieșit fără zgomot.

Vesna a încercat să-l asculte, dar nu a fost în stare; a închis ochii ca și cum ar fi dormit, însă nu dormea deloc, era trează chiar și când el s-a întors, când cu băgare de seamă i-a scos cămașa de noapte și s-a așezat deasupra ei. Cu cât se mișca mai mult, cu atât zicea mai multe. Și ea în sinea ei vorbea, spunând: „Love, love, love al meu!“

A rămas în casa lui patru zile. Făceau baie împreună, mâncau, se uitau la televizor. De fiecare dată când ea, în pat, se prefăcea că doarme, el se urca deasupra ei, și se mișca înainte și îndărăt. În ziua a doua, cineva a sunat la ușă. Se temea că era Mirko. Love poate că știa, de aceea nu a deschis. Nu a întrebat nici măcar: „Cine e?“ De câteva ori s-a auzit telefonul. Înainte de a răspunde, el a împins-o într-o altă cameră. Împingând-o, i-a zis să stea mută și nemișcată.

Apoi, într-o dimineață, s-a sculat mai devreme. A pus-o să se îmbrace cu hainele sale dintotdeauna. Mergând puțin înainte, a însoțit-o până aproape de pod. Nu s-a întors să-și ia la revedere. Însă de data aceasta, știa că o să revină. Era sigură. În ultima noapte, în vreme ce se mișca foarte tare, îi murmurase: „Te vreau cu totul, fetița mea, cu totul, vreau un copil numai al nostru, împreună!“

Love. Și ea voia. Voia un pisoiaș căruia să-i dea lapte pentru totdeauna.

Și-a petrecut ziua întreagă pe pod, ca și cum n-ar fi lipsit niciodată. Când luna a urcat pe cer, s-a dus la întâlnirea cu mașina. Îi era un pic frică și nu prea. Aveau s-o bată oare fiindcă stătuse plecată atâta timp? Aproape sigur avea să încaseze o grămadă de lovituri, dar pe urmă avea să le spună ce se întâmplase. În curând avea să se mărite, să facă întâi un copil, după aceea mulți, și totul avea să fie ca de obicei. Poate chiar aveau să dea o petrecere mare în cinstea ei.

De-acum, luna depășise jumătate din cer. Mașina nu apăruse. Nu mai era nici un alt copil care s-o aștepte. Luna coborâse mai în jos, iar ea era mereu acolo, nemișcată. A trecut numai o mașină de poliție, care a încetinit. Ea s-a ascuns îndărătul unui platan gros și o vreme i-a fixat scoarța. Două furnici alergau în cerc, își mișcau antenele ca și cum s-ar fi chemat fără glas.

Era cu putință să fi uitat de ea? Să fi plecat din oraș? De multe ori îl auzise pe Mirko zicând: „Să ne mutăm în nord, unde lumea este mai bogată.“ Se putea să se fi întâmplat și altceva. Love, după ce o lăsase, să fi mers în tabără să-i ceară mâna. Mirko să nu i-o fi dat, și el, doar cu un încărcător, să-i fi ucis pe toți. Acum era acasă, se odihnea, era rândul ei să-l caute.

Când din partea opusă lunii s-a ivit soarele, Vesna a pornit către apartamentul lui. A ajuns la ușa de la intrare atunci când au început să treacă primele autobuze. A înălțat capul, jaluzelele erau ridicate, una dintre ferestre, luminată. A apăsat soneria ca și cum ar fi fost din jăratic aprins, abia atingând-o. A așteptat la un pas de ușă, nu s-a petrecut nimic. A apăsat-o iar, cu mai multă putere. A ținut degetul pe ea, numărând până la trei. În acest timp, inima a reînceput să-i gonească peste tot, i se făcuse una cu suflarea, îi bătea în gât, pe limbă, gonea de parcă ea ar fi gonit, însă ea stătea nemișcată.

Nu a avut curajul să sune a treia oară.

Probabil, s-a gândit, Love dormea adânc. Atât de adânc, încât sunetele nu-i atingeau urechile. Așteptând, și-a dat seama că-i era foame. A ajuns la o brutărie, și-a cheltuit toți banii pe brioșe și chifle. După ce a mâncat, s-a hotărât să aștepte un pic înainte să se întoarcă la ușa de la intrare. Până una alta, era liberă, putea să se plimbe ca toți ceilalți, să întârzie oricât dorea în fața vitrinelor.

Tocmai când privea lucrurile expuse, i-a venit o idee. Ideea de a se întoarce la Love cu un dar. Și-a dat seama ce voia să-i ducă de cum a văzut, pierdut între altele, un mic săpun roz în formă de inimă. Problema era cum să pună mâna pe el. Dacă ar fi fost într-unul din acele magazine imense, unde nimeni nu se uită la tine, ar fi fost ușor să-l ia. În schimb, era o prăvălie micuță, a cărei patroană stătea în spatele tejghelei, așa încât avea nevoie de bani ca să-l obțină.

Era multă lume pe stradă acum. Autobuzele treceau aglomerate peste măsură, având cauciucurile lăsate. Alese unul la întâmplare. Era atât de plin, încât izbuti anevoie să se urce.

Coate, buzunare, șezuturi și genți, pântece elastice și umflate. Oare cât timp dura cursa? Trebuia să se hotărască repede, să coboare amestecată în mulțime cât încă mai era în centru. Băieți de școală, domni cu jachete, chinezi cu sacoșe de plastic. În sfârșit, o geantă amplă, din piele moale, lângă o doamnă elegantă.

Când degetele atingeau portofelul, l-a văzut pe Love în fața ei și s-a văzut pe sine oferindu-i inima.

A fost un urlet general. Unul a apucat-o de păr, altul i-a dat două palme, cineva din spate i-a strigat șoferului: „Oprește!“ Doamnei îi tremura vocea, spunea: „Dacă nu ați fi văzut-o dumneavoastră, nu mi-aș fi data seama niciodată!“ Bărbatul zicea: „Când apare unul din ăștia în preajmă, trebuie să stai mereu cu ochii deschiși!“ Iar în acest timp, ținea gâtul Vesnei ca și cum ar fi fost mânerul unei umbrele. Poliția a ajuns cu toate luminile aprinse, n-a fost nevoie ca polițiștii să urce, pentru că a coborât ea, împinsă cu o lovitură de picior.

Mașina albă și albastră mergea repede, cu sirenele pornite, de parcă ea ar fi fost persoana cea mai importantă din lume. Au descărcat-o într-un palat mare, într-o sală cu mulți oameni. Stăteau cu toții așezați pe două bănci de lângă perete, cu ochii în pământ sau ținându-și mâinile pe față. Au chemat-o după destul timp. Avea picioarele reci și burta din nou goală. Și dacă Love, negăsind-o pe pod, se va fi gândit că plecase pentru totdeauna, fără să-i pese absolut deloc de el?

Când femeia în uniformă din spatele mesei i-a cerut numele, pe neașteptate și fără să știe de ce, a izbucnit în plâns. Îndărătul ei, un bărbat a exclamat: „Îi fac în serie, cu lacrimile în buzunar!“

Femeia s-a aplecat spre ea și încă o dată, cu glas amabil, a întrebat-o: „Cum te cheamă?“ Bărbatul din prima locuință, cel care-i învățase atâtea lucruri, le zisese: „Nu vă dați niciodată numele adevărat!“ La a treia întrebare a femeii, Vesna a înălțat capul și, cu ochii încă umezi, a murmurat: „Love“.

Câți ani avea? Avea cât cele două mâini, cu toate degetele ridicate.

Mai târziu a urcat într-un furgon cu alte fete. Erau două ferestre mici, micuțe, cu plasă deasupra, astfel că se auzeau zgomotele de afară, dar nu se vedea nimic. Au coborât într-o curte interioară, imensă, cu doi copaci în mijloc. A trebuit să mai aștepte într-o altă încăpere. Apoi a strigat-o o femeie, au fotografiat-o, i-au dat un număr, au cântărit-o, i-au măsurat înălțimea. O dată îșI însoțise tatăl adevărat când dusese unicul lor cal într-un loc aproape la fel. L-au cântărit, măsurat, l-au dus într-un alt local. A ieșit drept întins, steaua albă din mijlocul frunții devenise roșie, șchiopăta fără să se oprească, asemenea izvoarelor în stâncă. Avea să i se întâmple și ei același lucru?

Doamna care a venit s-o ia a trebuit să se străduiască destul de mult ca s-o facă să o urmeze. Încăperea era iar alta, cu două scaune și o masă. Doamna i-a arătat una după alta niște mânjituri, a întrebat-o ce e asta, ce e cealaltă. Ce altceva puteau să fie, dacă nu mânjituri? Erau mânjituri. Atunci, vorbind cu glas calm, i-a pus o mulțime de întrebări. Câți ani avea cu adevărat? Unde erau mama sa, tatăl său, frățiorii săi? A fost la școală? Știa să citească, să scrie, știa de ce se afla acolo? Apoi s-a ridicat și a zis: „Bine, când te vei decide să vorbești, e de ajuns să mă chemi!“

I-a dat un pix și o foaie. I-a arătat cu degetul unde să-și pună semnătura. „Iscălitura“, a repetat, „adică numele tău.“ Dacă numele era Love, semnătura care putea să fie? Firește, o inimă. A luat pixul ca pe o lingură și, încet de tot, atentă la contur, i-a desenat forma.

În zilele următoare nu s-a întâmplat nimic.

Stătea într-o cameră cu alte fete. Când era ora de masă, mânca, mergea în curtea interioară când era ora de ieșit. Dacă n-ar fi fost vorba de Love, s-ar fi simțit bine: nimeni nu o necăjea, mânca de atâtea ori pe zi, dormea cât avea chef. Când era pe patul de campanie, ca să-l aibă aproape, își spunea povestea soldățelului cu un singur picior.

Povestea era aceasta. Ajunsese în casa aceea frumoasă într-o cutie împreună cu mulți alți soldați, toți cu două picioare. Acolo locuia și o

dansatoare. Dansatoarea avea și ea două picioare, dar cum pe unul îl ținea mereu în sus, părea să aibă unul singur. El se îndrăgostește. Dar sunt departe unul de celălalt, și el nu poate să-i vorbească. Într-o zi, când soldatul stă pe pervaz, o pală de vânt îl dă jos. Un băiețel îl pune într-o bărcuță de hârtie, bărcuța alunecă pe apă, ajunge în fața unui pește, și peștele îl mănâncă. Atunci, soldatul cu un singur picior ajunge în pântecul peștelui, ca și cum ar fi copilul acestuia.

Povestea pe care o știa se sfârșea aici, dar sfârșitul nu trebuia să fie chiar acela, deoarece văzuse că mai rămăseseră multe pagini de citit, prin urmare istoria continua.

Într-o zi, pe când își depăna povestea, a venit o femeie la ușă și a spus tare: „Love!“ Când îți înțepi piciorul într-un spin, sari așa cum a sărit ea, auzind numele acela. A urmat-o pe femeie prin coridoare mergându-i alături, când pe un picior, când pe celălalt.

Love trebuia să fie acolo, în spatele uneia dintre ușile acelea. I-ar fi sărit de gât de cum l-ar fi văzut? Da, iar el, cu brațele sale puternice, ar fi ținut-o pentru o clipă sus. Apoi ar fi ieșit de acolo. O mașină îi aștepta afară. Avea să plece repede cu ei.

Când femeia a pus degetele pe clanță, ea și-a îndoit puțin genunchii, gata de salt. Ușa s-a deschis, dar nu era Love, ci un bărbat cu halat alb.

Bărbatul a zis: „Hai, dragă!“ A ridicat-o, a pus-o pe un pătuț și i-a spus: „Scoate-ți chiloții!“

Nu era ca Mirko, nici ca Justițiarul. În loc să-i pună ce avea el, îi punea înăuntru un fier. În loc să-i zică vorbe drăgălașe sau urâte, rămânea tăcut. La sfârșit, chiar dacă nu-și murdărise mâinile, și le-a spălat cu apă. Spălându-le, a făcut: „Hmm, hmm“, și, când ea a coborât de pe pat și și-a tras la loc chiloții, i-a zis: „Știi? Acolo, înăuntru, este un copil!“

I-l pusese el înăuntru, înfipt cu fierul acela lucitor și rece? Nu se putea, îl văzuse bine înainte să i-l vâre. Semăna cu o lingură. Puțin cu o pâlnie, puțin cu o lingură, și nici în vârf, nici în mijloc nu avea absolut nimic. Atunci era Love, Love era cel care i-l pusese fără să-și dea seama, în acea ultimă noapte. Îi zisese: „Te vreau cu totul, vreau un copil cu totul al nostru, împreună“, și iată, copilul venise. Se aranjase acolo, înăuntru, ca într-o căsuță.

De aceea nu-i fusese deloc foame în ultimele zile. Ar fi putut să mănânce tot ce dorea, dar nu dorea nimic, cel mult să vomite. Da, să vomite ca atunci când Mirko i-l pusese în gură. În acest timp, el, înăuntru, creștea, deja

creștea de atâtea și atâtea zile. Uneori spargi ouă ca să le mănânci, dar nu poți, deoarece nu au gălbenuș, ci un soi de scuipat. Un scuipat un pic mai vâscos decât un scuipat.

Odată, se uitase bine, pe scuipatul acela era ceva, ca doi ochi și o parte moale și întredeschisă care semăna cu un cioc. În sfârșit, dacă mai stătea puțin înăuntru, cu siguranță devenea un puișor.

Acum, în loc de pântec avea un ou, și oul acela avea să crească iar și iar, până când avea să-și poată da seama că era ceva înăuntru. Creștea, era în creștere. Dacă în februarie ridici brazdele groase de pământ, dedesubt găsești o iarbă deja mare, dar care stă acolo, ascunsă.

Creștea, s-a gândit, și cu mâinile pe pântec, s-a întins pe patul pliant.

A doua zi dimineață, nu mai era în clădirea aceea, ci așezată într-un tren, alături de o doamnă care o ținea de mână. I-au zis că era prea micuță ca să rămână acolo și au dus-o într-o gară. Nu se mai urcase niciodată într-un tren. Era frumos. Dacă ședea într-o parte, lumea mergea înainte, dacă ședea în cealaltă, îndărăt. Era și mai frumos, deoarece știa că toată mișcarea aceea era ca să ajungă la Love. Nu i-o spusese nimeni, dar o știa. Sunt lucruri pe care le știi așa, pur și simplu, așa cum păsările știu când vine iarna. Doamna era amabilă, uneori o întreba: „Vrei să mănânci ceva? Vrei să mergi la toaletă?“

Ea nu voia nimic, voia doar să ajungă repede, cât mai repede.

După aceea a adormit. În vreme ce capul i se clătina ici-colo, a visat. Numai că fața ei era fața unui înger de la pod. Fața era de piatră, îi cădea în toate părțile și chiar nu avea ce face. Când încerca s-o țină nemișcată, auzea glasul mamei sale adevărate. Îi striga numele cu putere pe pajiștile din jur, supărată, dar ea nu-i răspundea absolut deloc. Stătea pitită într-un tufiș și purta un ou între picioare. Oul se deschidea, și în locul unui puișor ieșea un înger. Un înger precum cel de pe pod, însă ușor, din cale-afară de ușor, atât de ușor, că o lua de o mână și o ducea cu el în cer. Cum era făcut cerul nu ajungea să afle, fiindcă deodată se afla în casa lui Love. Era singură în apartament și știa că el urma să sosească. Era atât de mulțumită, că se mișca înainte și înapoi, cum se mișcă, atunci când sunt mulțumiți, câinii. Auzea pașii pe scări. Era acolo când ușa se deschidea, doar că nu era Love, era tatăl său. Îi înșfăca un braț, i-l răsucea la spate, și ea cădea. În cădere, capul i se izbea cu forță pe podea.

Dintr-odată, era trează. Unde se găsea? Da, în tren.

Afară lumea nu mai mergea în nici o parte. Era întuneric și nu se vedea nimic. Însă acum ea, pe neașteptate, știa unde merge. Mergea la părinții ei adevărați, la frățiorii ei, acolo, departe, lângă râu.

Luă brațul doamnei, îl zgâlțâi, strigă: „Pipi!“ Rămase un timp în toaletă. Doamna era afară și din când în când mai ciocănea. Când trenul și-a încetinit mersul, și-a supt pântecul cât a putut, încercând să devină asemenea acelor animale plate și vâscoase, care stau în apă și îți sug sângele. S-a strecurat astfel printre geamuri și, de cum trenul a încetinit și mai mult, s-a lăsat să cadă afară. Jos era iarbă care, fiind toamnă, se oprise din crescut.

Ca să se întoarcă în orașul lui Love i-au trebuit patru zile întregi. Urca și cobora din mașini și camioane. Câte un șofer, ca s-o ducă, îi cerea ceva în schimb, și ea îi dădea, cum îi dăduse lui Mirko, fără să se gândească la nimic. Când a ajuns la periferie, era noapte adâncă. În loc să meargă imediat la el, s-a strecurat într-o clădire printr-o ușă deschisă și s-a ascuns lângă pivnițe, sub scară. Nu a dormit deloc. Era ultima, chiar ultima noapte când nu dormea în pat. Aripile îngerilor puteau să coboare la picioare, să rămână acolo invizibile în locul încălțărilor? Dimineață ar fi fost așa, ar fi zburat la el. Decât să urce treptele, mai bine s-ar fi ivit direct în pragul apartamentului lui Love. La ora aceea el dormea încă, dormea ca un copil. L-ar fi privit o vreme dormind, apoi ar fi ciocănit foarte, foarte ușor cu încheieturile degetelor în geam. Atunci, el ar fi țâșnit, ar fi deschis fereastra. Cu un salt micuț, ea ar fi intrat și i-ar fi arătat pântecul, oul care creștea în pântec. Din clipa aceea, pentru totdeauna, ar fi trăit fericiți și mulțumiți.

În zori, a luat un autobuz până la râu, de unde a mers mai departe pe jos. Încălțările erau aceleași, nu răsăriseră aripile. Așa că în loc să zboare, a fost obligată să se uite de pe trotuar în sus. Două ferestre erau luminate, una era deschisă. Când a sunat, țârâitul, pe o cale secretă, a ieșit din apartament și s-a întors jos, la urechile ei, prin fereastra deschisă. În acest timp, inima îi ajunsese în genunchi și nu știa cum să o cheme iar sus. A sunat din nou, inima i-a vibrat în gât și nu s-a întâmplat nimic. Sau, mai precis, s-a întâmplat ceva, însă nu știa dacă era aievea sau nu. În spatele unei perdele, fugitiv, se zărise o figură. O figură parcă de femeie.

Dacă Love, cât fusese ea plecată, se mutase în altă parte, într-o casă mai mare? Ca să afle, putea să facă un singur lucru, să-i întrebe pe locatarii de

acum. Pe ușa de la intrare au ieșit două persoane. Când a ieșit a treia, un copil mai dolofan, s-a strecurat înăuntru. A urcat treptele două câte două în fugă și s-a oprit puțin înaintea ușii, ca să-i revină respirația. Pe palier și-a dat seama de un lucru pe care nu-l mai observase. Chiar dacă stătea nemișcată, nu era nemișcată, ceva i se mișca în pântec. Era cumva el? Voia să iasă așa de curând? Dacă-l vedea deja afară, Love putea să creadă că era al altcuiva. Trebuia să mai aștepte. A pus o mână pe pântec și în șoaptă, ușor, i-a vorbit. I-a zis: „Nu te grăbi, pentru că pe urmă vom sta atâta timp împreună! Eu, tu și tăticul!“

Apoi s-a ridicat în vârful picioarelor și a sunat. Acolo, zgomotul soneriei era cu mult mai puternic, putea să audă totul dincolo de ușă. Și într-adevăr a auzit, a auzit glasul unui copil spunând: „Cine o fi la ora asta?“ Și vocea unei femei răspunzând: „Poate este poșta rapidă“, apoi pașii ei apropiindu-se de ușă. Și-a azvârlit în spate șuvițele care-i atârnau peste ochi și s-a tras la dreapta. Dar femeia nu i-a apărut nicidecum în față. Din fundul apartamentului s-a auzit vocea unui bărbat. „Nu deschide!“ a strigat el, „la ora asta vin numai țiganii sau martorii lui Iehova!“

Love.

Pe moment, s-a gândit: „Nu e adevărat. Pare el, dar nu e!“ Chiar dacă ar fi vrut să plece, nu putea. Picioarele îi deveniseră de lemn. Lemnul cu rădăcinile sale creștea în sus, prin picioare, prin tot corpul. Inima mai era acolo, acum era și ea de piatră, o piatră care încetase să bată. Totuși, putea încă să audă.

„Termină de spus povestea!“ zicea glasul unui copil. Și vocea bărbatului: „Ești în întârziere, ți-o termin diseară, când mergi la culcare!“ Vocea din film, chiar aceea. Vocea lui Love.

Pietrele, chiar dacă se înalță puțin în aer, cad după aceea jos. A coborât treptele fără să-și dea seama. A mers mai jos de parter, a ajuns la subsol. Dacă nu ar fi dat peste un zid, ar fi tot mers. În fața zidului, și-a îndoit gleznele, genunchii, s-a lăsat să cadă în șezut.

Nu-i era foame, nici somn, nu voia nimic. Aproape că nu știa unde se află. În pântec se mișca ceva. Era aproape scuipatul? Da, el trebuie să fi fost. Dorea să iasă afară, să vadă lumina. Dar aici era întuneric, nu se deslușea mai nimic, și aerul duhnea îngrozitor. Dacă ea îi spunea o poveste, el îi promitea să stea liniștit, să n-o supere? Știa numai o poveste, mereu aceeași:

despre doi care se îndrăgostesc fiindcă au un singur picior. El era soldat, ea dansa. El era foarte îndrăgostit de ea, ea, dimpotrivă, nu-l iubea absolut deloc, pentru că stătea departe și nu putea să-l vadă. Apoi, într-o zi, se întâmplă o nenorocire. El cade de la o fereastră și îl înghite un pește. Acolo înăuntru este beznă și nu mai înțelege nimic. Atunci se gândește că odinioară, când era un scuipat, stătea într-un pântec. Într-o zi, peștele este pescuit, iar un domn îl mănâncă în întregime. Nu se cunoaște cum o sfârșește soldatul, dar nimeni nu-l iubea, așa că nu prea contează. Între timp, dansatoarea s-a îndrăgostit de un alt soldat, care are trei picioare. Fac nuntă și trăiesc fericiți pe vecie, fiindcă el îi dăruiește un picior.

Cine știe ce povești le-or plăcea copiilor înainte de a se naște?! Micuțului ei nu i-a prea plăcut. I-a plăcut chiar atât de puțin, încât a ieșit afară în beznă, îl simțea bălăcindu-se între picioarele sale înăuntrul unui lichid cald care trebuia să fie sânge.

O COPILĂRIE

Prima convorbire

Închipuiți-vă asta, de exemplu! Sunt două mașini care circulă la aceeași oră din părți opuse. Una din cele două ar fi trebuit să plece prima, dar în ultimul moment proprietarul a fost reținut jumătate de oră la telefon. Dacă nu s-ar fi dus să răspundă, ar fi plecat la momentul potrivit? Oricum, merge să răspundă, așa că întârzie. Atunci, ies amândouă la aceeași oră. În vreme ce ele sunt în cursă, pe șoseaua pe care o parcurg se răstoarnă un camion uriaș. Este ridicat repede, dar pe jos rămâne o pată de ulei. Chiar în acea clipă, una din mașini rulează cu o viteză foarte mare. Pe care bandă e uleiul? Este pe a sa. Celălalt șofer rulează încet, se gândește la soție, care de un timp nu se simte bine. Vrea să o ducă la un medic, când, într-o străfulgerare, își dă seama că de pe banda opusă o mașină îi vine în spate. Mașina aceea îl lovește. Nu se mai gândește la altceva, pentru că moare pe loc. Dacă ar fi lăsat telefonul să sune, dacă n-ar fi răspuns, nu i s-ar fi întâmplat nimic. Ar fi murit altul, nu el, sau poate nimeni. Poate cel care trebuia să moară este deja acasă, în papuci, în fața televizorului, unde vede acest accident înspăimântător. Este șoseaua pe care a trecut el? Da, este exact aceea. Chiar

și ora e aproape aceeași. „Ce noroc!“ spune soția trecându-și mâna prin părul lui. Noroc. Înțelegeți? Noroc! Cu toate astea, mergem înainte. Sunt copii care deja la șase ani zic: „Vreau să mă fac medic“, și apoi se fac cu adevărat. Alții vor să devină ingineri, misionari, mecanici auto, și apoi devin în realitate. La școală aveam un prieten care deja la cinci ani demonta toate aparatele electrocasnice din locuință și le reasambla perfect. Voia să ajungă fizician, avea asta în sânge, înțelegeți? În sânge sau în alt loc, în orice caz undeva era scris: „Giovanni va face asta“, iar Giovanni o face, pentru că nu se poate altfel. Așa și eu. Un copil norocos. Încă din ziua în care am învățat să pun întrebări, am știut care era menirea mea. Nu mă născusem să îngrijesc oamenii ori să construiesc mașini, mă născusem ca să fac ordine în lucrurile din jur. Am venit pe lume toamna, luna și ziua le știți, le-ați citit în hârtii. O spun pentru că și asta contează. Horoscopul subliniază răbdarea meticuloasă și îndărătnicia nativilor din această zodie, o evidentă tendință către ordine. Este în spiritul anotimpului: totul moare, se adună dedesubt putrezind, ca să renască mai târziu. Introspecția, analiza, rigoarea, memoria prodigioasă aparțin celui născut în această perioadă. Ca și mie. Nu-mi aduc aminte de când, dar cred că mai mult sau mai puțin imediat, din momentul în care am învățat să folosesc limba, am început să pun întrebări. Ieșeam cu mama și o întrebam: „Ce e asta? Ce e aia?“ Iar ea răspundea: „Aceasta e o piatră, aceea este o pasăre.“

Era adevărat și nu prea. Deoarece piatra era de fiecare dată ceva deosebit, pasărea era mică și cafenie sau mare și neagră, cu ciocul galben. Trebuia să fac ordine, și ca să fac asta, trebuia să cunosc numele. Atunci, întrebam iar: „Ce e asta? Ce e aia?“ Mama îmi răspundea: „Nu fi sâcâitor, ți-am zis deja!“ și mă trăgea înainte de mână. Pe atunci, mama lucra ca infirmieră. Când mergeam cu ea la spital, colegele ei mă ciupeau de obraji. Îmi spuneau: „Ești mulțumit? Ai cea mai bună mamă din lume!“ Era bună, într-adevăr, doar că nu avea răbdare. La masă, mă gândeam numai la asta, la nume, și mâncam încet. În schimb, ea se grăbea. Așa încât, ca să mă hrănească, îmi strângea nasul. Când nu mai respiram, deschideam gura și imediat îmi băga furculița pe gât. În privința cărnii ne-am certat de multe ori. Nu-mi plăcea. Nu-mi place nici acum.

Sângele mi-a provocat întotdeauna oroare.

A doua convorbire

Ea și-a luat serviciul acela la puțin timp după ce m-am născut. Era un serviciu, dar și o pasiune. De Crăciun, primea întotdeauna zeci și zeci de felicitări. Punea inimă când era vorba de pacienții ei. Acasă însă, era mereu obosită, astfel că am înțeles foarte repede că era mai bine să n-o deranjez cu întrebările mele. Mi le puneam singur și singur îmi răspundeam. Apoi, din fericire, am început să merg la școală. La școală am învățat să citesc. Numai atunci, ordinea mea a luat o formă adevărată. Țineam cărțile pe genunchi, citind cu voce tare ore în șir. Citeam lent, silabisind un cuvânt după altul. Vedeam o figură și alături un nume. Așa am învățat că pasărea cu pieptul roșu e măcăleandrul, piatra aproape transparentă, cuarțul. Trăiam câte o emoție de fiecare dată. În întreaga dezordine din jur, ceva se așeza la locul său. Dacă nu o făceam eu, nu era nimeni care s-o facă. Trebuia s-o fac.

Prima pasiune au fost pietrele. Erau lucrurile cel mai ușor de catalogat. Erau acolo, nemișcate, ajungea să te apleci ca să le aduni. La șapte ani, aveam peste o sută. Mamei nu i-am zis, nu. În parte mi-era frică, în parte voiam să-i fac o surpriză. Într-o zi, aș fi fost un mare om de știință, un om de știință extraordinar. Ea ar fi aflat din presă. Într-o dimineață, ar fi deschis un ziar și ar fi văzut fotografia fiului ei. La început, poate că s-ar fi gândit că-i o greșeală. Dar apoi, citind textul, ar fi înțeles că era chiar adevărat, că fiul ei era unul dintre cei mai mari oameni de știință din lume. Atunci mi-ar fi iertat totul. M-ar fi îmbrățișat, cum își îmbrățișa pacienții când erau vindecați.

Pe atunci dormeam deseori împreună. Nu mă chema ea, o căutam eu când era deja adormită. Așternutul era rece, și ea stătea cu tot corpul ghemuit într-o parte. Părea un alpinist pe marginea unei prăpăstii. Și mie îmi plăcea să mă închipui căzând, așa că mă agățam de spinarea ei și cădeam împreună până către dimineață. Mă întorceam în patul meu cu puțin înainte de răsăritul soarelui.

Da, era un lucru care o supăra: faptul că n-o priveam niciodată în ochi. În realitate, țineam mereu ochii în pământ. Obișnuința cu pietrele, cred. Nu știu, n-o priveam în ochi nici măcar pe învățătoare, nici pe mama, pe nimeni altcineva. Ea îmi spunea: „Uită-te la mine!“ Și eu mă înroșeam. Repeta: „Uită-te la mine!“ Și gâtul meu se îndoia în unghi drept cu trupul. Atunci mă prindea de bărbie și mă trăgea îndărăt. Mă trăgea îndărăt până ce făcea trosc, și eu închideam ochii. Îi închideam, iar ea îi deschidea cu degetele, îmi ridica pleoapele ca și cum ar fi fost două perdele. Mă privea țintă și urla:

„Uită-te la mine! Uită-te la mine!“ Zicea că cine nu-și privește semenii în ochi fie este ticălos, fie ascunde ceva rău. Nu puteam să-i spun de pietre, trebuia să fie o surpriză pentru atunci când voi fi mare. Așa că mă alegeam întotdeauna cu o mulțime de lovituri.

În perioada în care au început să apară unchii, am căpătat deprinderea ca, înainte să adorm, să repet numele tuturor pietrelor mele. Nu le repetam privindu-le, ci cu ochii închiși, sub plapumă. Eram sigur că dacă le repetam pe toate exact, nu se petrecea nimic.

Unchii aceia erau prieteni de-ai mamei. Veneau după cină. Erau mulți, nu semănau între ei, și cu mine vorbeau prea puțin. Îi făceau rău, sunt sigur. De câteva ori, cu toate ușile închise, i-am auzit gemetele. Din această cauză nu puteam să greșesc repetând numele pietrelor, altfel murea. Nu, nu am nici cea mai mică îndoială: este în viață datorită mie. Ordine, introspecție, memorie prodigioasă. Vedeți? Încă de atunci posedam pe deplin înzestrarea unui mare om de știință.

A treia convorbire

Cu școala nu era deloc bine. Nu-mi plăceau ceilalți copii. Făceau gălăgie, strigau tare fără nici un motiv. Acum cred că poate mi-ar fi plăcut să fiu ca ei. Să strig, să mă murdăresc, să nu ascult și să fiu pedepsit pentru asta. Însă atunci eram absorbit de alte lucruri. Învățătoarea explica fracțiile, iar eu mă gândeam cum e cu putință să existe atâtea forme în lume. De ce nu o singură pasăre, ci atâtea? De ce nu doar șoarecele, ci și veverița? Veverița și castorul. Firește, nu știam încă nimic despre evoluție, întreaga istorie a mutațiilor avantajoase, despre balanța dintre a mânca și a fi mâncat, despre găsirea unei nișe potrivite în care vietatea să rămână, ascunsă și în siguranță, până la instaurarea unei noi ordini. Cu cincisprezece ani în urmă, nu se obișnuia să li se spună aceste lucruri copiilor.

În prezent, la șase ani, ei știu tot. Cunosc speciile de dinozauri și cauza dispariției lor. Știu cum vin pe lume copiii și modul în care va sfârși galaxia. Dar pe vremea mea, nu, nu se știa nimic. Cel mult, învățătoarea zicea: „Într-o zi, Dumnezeu s-a trezit plictisit, așa că, pentru a se distra, a făcut lumea, a folosit șase zile ca s-o facă, câte o zi pentru fiecare lucru, într-a șaptea, care era o duminică, s-a odihnit“. Puțin credeam asta, puțin, nu. Când mă gândeam la fruntea lui Dumnezeu îmbrobonată de sudoare și la brațele sale enorme, musculoase și istovite, cu degetele agitate de un tremur ușor, nu

mai credeam. Înainte de lecții recitam mereu o rugăciune, spuneam: „Doamne, Atotputernicule, care ești în ceruri…“ Dar dacă era atotputernic, cum de obosise? Așa că eu continuam să mă gândesc la lucruri și la nume și o duceam rău cu școala. O dată pe an, învățătoarea o convoca pe mama și-i zicea: „Copilul este apatic, retras, nu-l interesează nimic“. Acasă nu se țipa la mine, nu. Îmi spunea: „De ce nu mergi în curte să te joci cu ceilalți copii?“ Și mă împingea afară. Uneori, privindu-mă fără să spună nimic, ofta adânc. Suspina zgomotos, precum câinii când sunt gata să adoarmă. Dar mai apoi avea serviciul la spital, unchii aceia care o căutau și uita adesea de mine. Zicea: „Dacă o ții tot așa, o să ajungi vânzător când o să fii mare“, iar eu aprobam din cap. Ziceam: „Da, bine, o să vând stofe sau salamuri“, chiar dacă eram convins că voi fi un mare om de știință.

De fapt, știam să răspund foarte bine la întrebările învățătoarei; ea întreba: „Care dintre voi știe de ce asta e așa sau așa?“ Eu știam răspunsul încă înainte de a termina ea de vorbit. Îl știam înlăuntrul meu, dar rămâneam mut. Mă gândeam că era imposibil ca răspunsul să fie acesta, era o capcană, era prea simplu, în lume nu există nimic simplu, așa că tăceam. Apoi îl zicea altcineva, și era chiar cel pe care-l gândisem; atunci mă ridicam drept din bancă, priveam în jur cu uimire, era cu adevărat așa de simplu? În realitate, după nici un minut știam că acesta era numai unul dintre răspunsurile posibile, că erau multe altele adevărate. Totul e așa, ceva adevărat, ceva nu. Important e să o știi și, știind-o, să faci ordine.

Bineînțeles, dintre toate materiile, preferata mea era matematica. Chiar dacă nu eram bun la ea, tot îmi plăcea. Dacă robinetul unei căzi furnizează patru litri pe minut și cada poate conține șaizeci, în cât timp se va umple până în margini? Toate se umpleau în timpul exact, în afară de a mea. Într-a mea cădea o bucată de plafon și, cu plafonul, cădea și doamna de la etajul de deasupra. Atunci, apa, în loc să iasă, se revărsa afară și, pe lângă faptul că se revărsa, exista și un mort, doamna de la etajul superior.

Vedeți? Aveam un mare talent. Dacă cineva ar fi înțeles asta, totul s-ar fi petrecut altfel. Vă amintiți mașinile din ziua cealaltă? Așa funcționează lucrurile. Problemă de deplasare care se produce la timpul potrivit sau nu.

A patra convorbire

Aș vrea să mai vorbesc despre școală. Acasă eram aproape întotdeauna singur. Mă gândeam și, gândindu-mă, îmi dădeam dreptate, în vreme ce

acolo, în clasă, auzeam părerile altora și se iveau contraste.

Desigur, învățătoarele ar trebui să-i instruiască puțin mai bine. Pe lângă istorie și geografie, ar trebui să-i învețe și delicatețea. Nu știu dacă se poate învăța sau e ceva ce vine din interior, în orice caz, a mea nu știa. Striga mereu, și când nu striga era obosită.

Într-o zi, la ora de italiană ne-a dat o lucrare. O compunere cu titlul „Tatăl meu". Câți ani să fi avut? Aproximativ opt, nu mai mult.

Deoarece niciodată nu mi-am cunoscut tatăl în persoană, auzind titlul, mă apropii de catedră și zic încet: „Doamna învățătoare, nu pot s-o fac!" Atunci, ea se ridică fulgerător și urlă: „O faci! O faci cum o fac toți ceilalți!" Acum, problema era aceasta: eu nu-l văzusem niciodată în persoană, dar știam cu ce se ocupa și știam și că nu puteam spune cu ce se ocupa, fiindcă era un secret. Chiar secret! Era agent secret. Adevărul este că nimeni nu mi-o spusese. Eu eram cel care intuise asta. O intuisem și apoi am întrebat-o pe mama, iar ea nu mi-a zis nici da, nici ba. În felul ăsta am dedus că era adevărat, că într-adevăr era agent secret. De aceea nu era niciodată acasă.

Pe scurt, iau foaia și scriu: „Pe tatăl meu nu-l cunosc, pentru că are o meserie de care nu trebuie să afle nimeni. Știu însă că e înalt, puternic și trage bine cu pistolul. Are mâini mari și robuste, cu unghiile permanent scurte. E campion la karate și poate să ucidă un taur cu un pumn. Eu nu știu unde este și ce face, dar pot să spun că prin munca sa apără țările bune de cele rele. Într-o zi, când își va fi terminat misiunea, va veni să mă ia de la școală. Poate că va veni în uniformă de gală, cu benzi roșii și celelalte. Atunci, toți vor vedea cine este tatăl meu, dar între timp nu trebuie să știe nimeni, fiindcă el este agent secret și în fiecare zi își riscă viața." Pe urmă am scris: „Această compunere e mai bine să o ardeți după ce a fost citită".

Am scris asta pentru că aveam încredere în învățătoare, altfel n-aș fi pus nimic pe hârtie. În schimb, a doua zi, ea ce face? Intră în clasă cu toate lucrările în mână, se așază și zice: „Minciuna are picioare scurte", apoi începe să citească lucrarea mea cu voce tare. Eu nu știu unde să mă uit în timp ce toți ceilalți râd. La sfârșit mi-o dă și spune apăsat: „Ați face mai bine să învățați decât să născociți minciuni!" Așa că, din ziua aceea, toți au început să mă ia peste picior. Când ieșim, se împing cu putere și strigă: „Acela este tatăl tău? Sau e celălalt? A, nu, iată-l, privește acolo, lângă copac! Este un agent atât de secret, că nu se vede!"

Pe ei îi luau întotdeauna părinții de la școală, fie mama, fie tata. Nu am înțeles niciodată de ce. Este ridicol pentru bucățica aceea de stradă aflată între școală și casă. Nu credeți că mulți părinți sunt prea grijulii? Oricum, pe mine nu venea nimeni să mă ia. Mama nu putea, deoarece lucra. Pe tata l-am așteptat mereu, dar nici el nu a venit.

Anul următor, colegii au continuat să-și bată joc de mine. Copiii sunt cam proști, nu? Când se distrează pe seama unui lucru, îl repetă până la dezgust. Dar între timp, în perioada verii, s-a întâmplat ceva. Crescusem mult, mă făcusem aproape ca un băiețandru. Am devenit mai puternic, mai puternic decât toți ceilalți colegi. Așa că mai am doar puțin de suportat. Apoi, într-o zi se întâmplă. Nu vine să-l ia nimeni pe fruntașul clasei. Este un băiat plăpând, cu păr blond și subțire ca de fetiță. De obicei vine mama sa, îl așteaptă un pic mai departe de ușă, în haină de blană, zâmbind. Nu știe ce să facă; atunci îi zic: „Nu te îngrijora, te însoțesc eu". Îi pun brațul pe umeri, ca și cum aș fi fost mai mare. A trebuit să cam insist pentru a-l convinge să intre în parc. Se întuneca, nu voia. Înainte de a-mi descheia pantalonii, m-am asigurat că nu erau persoane în jur, apoi i-am strâns gâtul ca într-un clește și l-am făcut să mi-o sugă până ce, din cauza lacrimilor nu mai reușea să respire. „Cu ce se ocupă tatăl tău?!" îi strigam între timp. „Hei, ce face?!" A scăpat fugind. Am urlat după el: „Dacă zici cuiva, te termin!"

Însă a zis, a spus tot imediat, numai ce-a ajuns acasă. Părinții lui i-au telefonat mamei. A răspuns, apoi a pus receptorul jos, brusc. M-a lovit cu pantofii, cu coada măturii. Parcă era nebună. „Ești ca tatăl tău, țipa, un nemernic, iată ce ești, nemernicule!"

Povestea lor am aflat-o mai târziu. Da, mi-a zis-o tot într-un moment de furie, urlând. În ziua aceea, tatăl meu era beat, ea, puțin cherchelită. Se sărbătorea absolvirea cursului de infirmiere. El era medic primar, căsătorit, cu soție și doi copii mici. Mama ba ar fi vrut, ba nu. Știți cum se întâmplă când se consumă alcool în exces! O faci fără să te gândești prea mult. Apoi s-a întâmplat, și ea s-a gândit prea mult. Nu era așa de ușor pe atunci. Mama mea era foarte tânără, nu avea bani, nu știa cui să se adreseze. Într-o zi zicea da, într-o zi zicea nu, spera ca el să mă recunoască, să-i plătească pensie.

Când el i-a răspuns că dacă se lăsase atât de ușor cu el, cu siguranță se lăsa la fel de ușor cu toți ceilalți și că, prin urmare, acel fiu nu era nici într-un caz al lui, era oricum prea târziu. Eram acolo, înăuntru, deja mare, imposibil să mai fiu izgonit.

A cincea convorbire

După fapta din parc, raporturile noastre s-au cam răcit. Când era acasă, se mișca prin încăperi ca și cum n-aș fi fost acolo. Eram, dar ea se prefăcea că nu sunt. Dacă pregătea prânzul sau cina, lăsa mâncarea pe masă. Mâncam mai mereu singur. Din când în când se înfuria iar. Nu atât pe mine, cât pe situația de fapt. Atunci țipa: „Te fac eu să dispari! Da, te închid în colegiu! Acolo, da, te dau eu pe brazdă!“ Și îi dădea înainte cu strigatul încă o vreme. Nici măcar n-o ascultam. Știam că nu avea răbdare, că se răcorea așa și apoi era liniștită.

Dețineam de-acum peste trei sute de minerale: o adevărată colecție. Chiar în acea perioadă mi-am procurat de la biblioteca școlii o carte de geologie. Acolo era scris totul: când s-a născut pământul, când s-au pus pietrele laolaltă, și se afla de asemenea scris și de ce continuau să rămână lipite una de cealaltă. Cu ajutorul acelei cărți, am început să scriu pentru fiecare mineral câte o lungă fișă detaliată. Aveam multe foițe de toate culorile. Pe una notam: „Aceasta este pirită, se găsește acolo și acolo. Înăuntru, chiar dacă nu se vede, este alcătuită astfel. Folosește pentru aceasta și aceasta. A intrat în posesia mea în cutare zi din cutare lună“ și așa mai departe.

În acest fel, timpul trecea iute și aproape nu-mi dădeam seama ce se petrecea în jur. Nu i-am acordat atenție unui nene care venea acasă mult mai des decât alții și nici măcar nu mi-am dat seama că mama țipa mult mai puțin decât de obicei.

Pe urmă, într-o duminică dimineața, se întâmplă asta: nenea vine acasă cu mașina lui sport, mă ia și mă duce cu el. Pe drum, îmi zice că este medic, că a cunoscut-o pe mama între două vizite medicale. „Nu-i rău“, mă gândesc. Nu, atunci încă nu știam că și tatăl meu era medic. Astfel, flecărind despre una, alta, ajungem la o plajă. Era iarnă, țin minte bine. Nu era nimeni, printre stânci se vedeau doze, recipiente din plastic. Mă simțeam un pic neliniștit, reunosc. În sfârșit, ajungem aproape cu picioarele în apă, iar el se apleacă, ia o piatră și o aruncă înainte. Piatra, ca și cum ar fi fost vie, face trei salturi la suprafață și la al patrulea dispare dedesubt. Eu o privesc fără să scot o vorbă. El, în schimb, ia o piatră, mi-o dă în mână și zice: „Încearcă și tu“. Eu nu vreau să încerc. O țin în mână, o rotesc și o rotesc iar, fără să fac nimic. Atunci, începe să mă ia în râs. Zice: „Nu vrei s-o arunci fiindcă nu ești în stare. Ți-e frică să nu pierzi, să nu faci o figură urâtă!“ Îl ascult un pic,

prefăcându-mă că nu-mi pasă, dar după o vreme mă satur. Să ne închipuim că nu știu să arunc o piatră și ridic brațul… Exact când eram încordat la maximum, gata să lansez piatra, ce se petrece? Mă mângâie cu o mână pe cap și-mi spune: „O iubesc pe mama ta, și ea mă iubește. În curând ne vom căsători și vom trăi toți trei împreună".

Zice asta și eu arunc totuși piatra, dar acum sunt distrat, așa că la primul contact cu apa se scufundă, cade drept în jos ca un plumb.

Apoi mergem împreună să prânzim acasă. Mama a gătit pui cu garnitură de cartofi, el adusese ceva dulce. Totul decurge bine până la tartă; ei râd și glumesc, eu stau tăcut. După aceea, când mama îmi pune felia în farfurie, nu știu de ce strig: „Nu o mănânc!" Ea insistă: „Întotdeauna ți-au plăcut dulciurile!" și așa mai departe, însă eu țip din nou: „N-o mănânc, îmi face greață!" La sfârșit mă aleg cu o palmă. Mă trage în cameră, și acolo, încet de tot, fără ca el să audă, îmi șuieră în ureche: „Nu-ți voi îngădui să-mi distrugi și asta, pricepi? Nu-ți voi îngădui! Mai curând te omor cu mâinile mele!"

În aceeași noapte, mă trezesc brusc. Mă ridic în șezut pe pat și pe neașteptate fac un lucru pe care nu l-am mai făcut niciodată. Incredibil, nu? Mă pun pe plâns.

Au trecut două zile și n-am mâncat nimic. Sunt tot acolo, așezat pe pat, și plâng. Atunci, mama vine alături de mine și cu multă bândețe își trece mâna prin părul meu. Cu acest gest, mă întreabă: „De ce plângi atât? Pentru ceea ce ți-am zis alaltăieri? Hai, ești destul de mare ca să știi că eram doar nervoasă, de ce continui să plângi?"

Spun: „Nu știu, nu de-aia plâng, nu știu de ce plâng" și îmi afund fața în pernă. Atunci, ea zice: „Bine, când te vei hotărî să încetezi, dincolo e gata prânzul".

În realitate, știam foarte bine de ce plângeam, dar nu puteam s-o spun.

Sub învelișul dur, pământul are o inimă de foc și moliciune. Se află totul acolo, dedesubt, închis, comprimat, dar dacă ceva se rupe, la un cutremur, de exemplu, inima moale vine sus, urcă și urcă până în robinete, și într-o zi iese în locul apei și-i ucide pe toți. Ar fi ucis-o și pe mama, ea pornește întotdeauna mașina de spălat fără să se uite mai înainte în cuvă.

De-asta plângeam, doar de-asta.

A șasea convorbire

Despre lucrul acela, despre căsătorie, nu am mai auzit vorbindu-se mult timp. Uneori, nenea rămânea noaptea la noi sau venea s-o ia pe mama și mergeau la cinema sau la cină la vreun cunoscut de-al lui. Mie nu-mi era nici simpatic, nici antipatic. Nicicum. Mi se părea numai ca o mobilă, era acolo și încercam să-l evit. Cred că și el mă considera ca o noptieră, o servantă, ceva de genul ăsta. Mama era patul și eu, noptiera. Era nevoit, prin forța lucrurilor, să mă țină aproape.

În orice caz, după câteva luni vine vara. Școala se termină, iar mama zice că mă vede slăbit și mă trimite o vreme la țară, la sora ei. Era frumos acolo! Colindam ziua întreagă împrejurimile, pe câmpii, și nimeni nu mă supăra. Adunam permanent pietre. Stând de dimineața până seara sub cerul liber, încetul cu încetul au început să mă intereseze și păsările.

Aveam un carnețel alb. Îl purtam mereu cu mine, și de fiecare dată când vedeam un animal căruia nu-i știam numele, scriam deasupra unde-l întâlnisem și cum era alcătuit. La întoarcerea în oraș eram euforic. Dincolo de cunoașterea a peste trei sute de pietre, acum cunoșteam și vreo douăzeci de păsări. În fața mea se deschidea un alt domeniu de studii în care aș fi putut excela.

În stație a venit să mă ia mama. O mașină ca o monedă nouă ne aștepta vizavi. Ne-am urcat și, în timp cea ea conducea pe străzile înguste, eu eram gata să scot carnețelul alb. Îl am deja în mână când îmi dau seama că greșește strada. Atunci zic: „Ei, dar pe unde mergem?!“, iar ea, fără să mă privească în ochi, schimbă viteza și spune: „Nenea și cu mine ne-am căsătorit, vom trăi toți trei împreună în casa lui“.

Așa că micul carnet alunecă la loc în buzunar, și eu mă întorc să mă uit pe geam. Mă gândesc: „Ce se va întâmpla la întoarcerea tatălui meu?“

Mă gândesc, deoarece nici măcar în magazinele foarte mari nu am văzut vreodată paturi triple. Între timp, ajungem la casa cea nouă. Este o vilă cu grădină și cu o poartă mare. Poarta se deschide fără s-o atingem, iar mama bagă mașina înăuntru.

Casa are un etaj la care duce o scară mare, albă. El stă acolo, în vârf, cu brațele pe piept și ne privește urcând. Îmi aduc bine aminte cum îi vedeam zâmbetul, îl vedeam de jos în sus, treaptă cu treaptă, și cu cât îl vedeam mai bine, cu atât îmi plăcea mai puțin. În cele din urmă, ajungem la același nivel, și el, nitam-nisam, mă cuprinde cu brațele. În vreme ce stau acolo și nu știu încotro să privesc și nici ce să fac cu mâinile, el zice: „Îți place noua casă?“ Și

după aceea: „De-acum, dacă vrei, poți să-mi spui tăticule!“ Răspund încet: „Nu“, atât de încet, că nimeni nu aude, ori se fac că nu aud.

E aproape ora prânzului. Mama mă duce în noua mea cameră. Este atât de mare, că mă întreb de ce nu mi-am adus patinele. Cu toate astea, stau acolo și încep să-mi aranjez hainele în dulap. La masă, ei surâd ca în filme, iar la un moment dat spun: „Cu prilejul căsătoriei noastre, am hotărât să-ți facem un dar. Ce-ți dorești mai mult? O bicicletă? O minge de piele?“ Stau eu și mă gândesc, apoi spun: „Vreau o colivie mare și o pereche de păsărele!“

„A, nu! Fac mizerie, gălăgie! Nu ai nevoie de așa ceva!“ zice mama. „Nu, Rita“, spune el. „Promisiunea e promisiune! Vrea păsărele? I le cumpărăm!“

Astfel că după-amiază ieșim cu toții, ajungem la un magazin specializat. Sunt destul de mulțumit. Intru cu ideea de a cumpăra doi corbi, dar apoi cădem de acord asupra a doi canari galben-verzui. Vânzătorul mi-a zis că erau soț și soție, așa că tot timpul stăteam în fața coliviei. Stăteam acolo și așteptam, voiam să văd dacă se iubesc.

V-am spus, nu? Până atunci, mă ocupasem numai de pietre, de aceea știam prea puțin despre aceste lucruri. Dacă nu aș fi cumpărat cele două păsărele, poate nu s-ar fi întâmplat nimic. Cine știe? Revine întotdeauna aceeași problemă, aceea cu cele două mașini.

În orice caz, mi le-au dăruit, iar eu am început să le observ. Petrec ore în șir în fața lor și notez: la unsprezece treizeci, el sare pe stinghia din dreapta, ea îl privește de dedesubt și rămâne nemișcată. La unsprezece și treizeci și trei, ea zboară în stânga și se uită în jos, și tot așa în acest fel.

Văzusem filme la televizor. Cei care se iubesc se sărută, sigur. Dar ei, nu, ba sus, ba jos, mâncau, beau, murdăreau cu excremente galbene, făceau cip-cirip și nimic altceva.

Apoi, într-o zi, pe când ne aflăm la masă, se întâmplă. Aud o rumoare ciudată în colivia aflată în bucătărie și atunci dau scaunul la o parte și mă ridic. Merg să văd dacă rumoarea aceea e iubire sau nu. Într-adevăr, este, păsările stau una lângă cealaltă și își freacă ciocurile ca niște săbii. Atunci, revin liniștit la masă, mă așez și iau iar furculița în mână, dar înainte ca lasagnele să-mi ajungă în gură, mama zice: „Cine ți-a dat voie să te ridici?!“ Eu mă uit la ea, mă uit și nu înțeleg. Oare ca să te scoli de pe un scaun este nevoie de un permis ca pentru condusul mașinii?

Așa că nu spun nimic și continui să mănânc.

Dar ea insistă: „Cere-i scuze tatei!“

„Scuze?“ răspund. „Cui?“ „Știi foarte bine că este tatăl tău“, îmi zice, și observ că este un pic galbenă sub ochi. „Știu și nu știu“, îi răspund. „O știi foarte bine“, insistă ea, arătând cu bărbia spre el. Așa că spun încet: „Nu este adevărat!“ Și mănânc mai departe.

În acel moment, vocea lui: „Trăiești la mine și îți dau să mănânci. Acum, tatăl tău sunt eu. Cere-ți scuze în fața mea!“

Era greu de priceput ceva, nu? În sfârșit, ca să scurtez, povestea mai continuă așa o vreme, și pe măsură ce continuă, sunt tot mai confuz. Amândoi ziceau un lucru, iar eu nu știam ce să răspund. După aceea, deodată, el se ridică și zice: „Copilului i-a lipsit autoritatea!“ Și, înainte să-mi dau seama, sunt dat jos de pe scaun. El ține un braț, al meu, în mână și îl răsucește până când, de durere, cad în genunchi pe pardoseală. Atunci mă privește de la înălțime și repetă: „Îți ceri iertare?“ Îi observ pantofii, din cauza durerii încep să-mi pierd suflarea, de aceea deschid gura și iese un cuvânt, tocmai acela: „Iertare“.

Când sunt iar pe scaun, și el se află pe al lui, zâmbește mulțumit. Zice: „De-acum înainte, se schimbă viața!“ Zice așa, dar în acest timp sunt sigur că nu eu, ci o altă persoană a rostit cuvântul acela.

Până în acel moment, nu mi-am dat seama că în loc de unul eram doi.

A șaptea convorbire

Zilele treceau astfel: eu mergeam la școală și ei mergeau împreună la muncă. Mă întorceam acasă când ei erau încă la spital, și până la cină rămâneam singur. După-amiaza, conform convenției, ar fi trebuit să studiez. De-acum frecventam școala gimnazială și aveam o grămadă de teme, dar nu-mi venea deloc să învăț. Aveam atâtea idei în cap, încât ieșeam și hoinăream până seara. Firește, aveam ținte, distanțe pe care le parcurgeam mai des decât altele. Cel mai mult îmi plăcea drumul la mare.

Nu rareori, de la o mlaștină din apropiere ajungeau fundaci polari și cufundari, câteodată și corcodei, și stăteam ore în șir să-i privesc. Îi observam în timp ce se cufundau cu eleganță printre pungile de plastic și notam totul în carnețelul meu alb. Seara, când ei se întorceau, aveam grijă să fiu deja acasă. Aprindeam lampa de birou, îmi fixam coatele pe o carte și mă prefăceam că studiez. Mama era foarte mulțumită, vedea lumina sub ușă și-i spunea în șoaptă soțului: „E încă acolo, aplecat pe cărți!“ Era mulțumit și el, până într-atât, încât într-o seară chiar mi-a atins creștetul zicând: „Iată,

omuleţului îi vine mintea la cap!“ Eu eram cel nemulţumit. Din pricina canarilor, desigur. Se iubeau, avusesem dovada, însă deocamdată nu se hotărâseră să facă pui. În fiecare dimineaţă, încă în pijama, mergeam acolo şi copiii tot nu apăreau. Începusem să mă neliniştesc. Canarii nu au barbă, sâni, înţelegi? Puteau să fie două femele sau, şi mai rău, doi tineri masculi. În fine, cu cât treceau zilele, cu atât eram mai agitat.

Când doi se iubesc nasc copii. Mi-o zisese mama chiar cu o săptămână înainte. Firește, mama și el.

S-a întâmplat în timpul unei cine. Era ora aceea la care de obicei ne găseam cu toţii împreună. Pe scurt, în vreme ce mâncăm, mama îşi atinge pântecul, pe sub masă şi zice: „În curând, vei avea un frăţior!“ Aşa zice.

Atunci, eu mă uit fiindcă nu înţeleg nimic şi deschid gura, ca să întreb: „De ce?“ Îmi răspunde el cu voce joasă: „Fiindcă atunci când doi se iubesc nasc copii“.

Înţelegeţi? Aşadar, era în firea lucrurilor să facă şi canarii mei copii. Cu toate astea, nu, acel frăţior al meu nu s-a născut niciodată. Într-o zi, mama s-a încovoiat pe neaşteptate, a făcut: „Vai!“ şi imediat sub ea era o baltă de sânge, de parcă se rupsese un robinet.

Se înţelegeau, cu siguranţă. Dacă nu, de ce s-ar fi căsătorit? Doar că el era gelos. Credea că dacă mama, cu atâţia ani în urmă, fusese cu altcineva, putea şi acum să se distreze cu alţii. De aceea, uneori nu se întorcea seara. Adică se întorcea, dar mai târziu. Când se întorcea, eram deja în pat, dar tot îl auzeam. Făcea gălăgie mare, trântea uşa şi apoi tot ce-i ieşea în cale. Mergea încolo şi încoace furios ca un lup flămând. Căuta să mănânce, în sfârşit, ne căuta pe noi, voia să ne devoreze. Eu, unul, mă prefăceam că nu se întâmplă nimic. Mama? Nu ştiu.

Repetam numele pietrelor. Ştiţi? Chiar dacă acum mă ocupam de păsări, le mai ţineam minte. Pe toate: beril, aragonit, pirită, sulf, cuarţ, cuarţ roz, fluorină, opal… Şi tot aşa, cât era noaptea de lungă.

Ajuta la ceva? Nu ajuta? A doua zi dimineaţă, mama a pierdut copilul.

A opta convorbire

Ce mai tura-vura, s-au născut copiii. Întâi ouăle, firește, și pe urmă, după o săptămână, puișorii, niște micuți monștri cu carnea pe ochi și niște ciocuri enorme. Oricum, respingători sau nu, sunt convins că se iubeau, știam care era masculul și care femela. În primele zile am stat permanent acolo, notam

în carnețelul meu tot ce se petrecea. Unul din cei doi stătea mereu în cuib. Când unul mergea să mănânce, celălalt le ținea de cald puilor. Erau într-adevăr niște părinți afectuoși. La capătul primei săptămâni, au început să le dea penele. Dacă stăteai să-i privești, micuții erau mai drăgălași, începuseră să deschidă ochii, niște mărgele negre, mari.

Lor, nu, nu le-am zis. Presupun că nici nu și-au dat seama. Ne vedeam doar seara la masă, când în general vorbeau despre treburile lor. Le auzeam cuvintele, le auzeam prin forța lucrurilor, dar încercam să nu le ascult, mă gândeam întotdeauna la altele. Astfel, mama zicea: „Ai văzut? Trei sute douăzeci și unu a avut iar hemoragie…“ Și el: „L-am suturat deja de trei ori. De-acum nu mai e nimic de făcut, are venele putrezite.“ Sau era alta, căreia lupusul îi mâncase fața, părea o țeastă cu puțină carne pe ea. „Cândva era drăgălașă“, zicea mama, „i-am văzut fotografia, o frumusețe de fată…“ Și mai era unul adus cu gambele strivite de un camion, sau mama care, aflând că fiul ei murise, încercase să se omoare sub ochii tuturor. În concluzie, vorbeau mereu despre aceste lucruri, despre munca lor, și eu mă străduiam să nu-i ascult. Mă gândeam: „Cine știe dacă mierla din grădină și-a făcut cuibul… Păsăruica aia pe care am văzut-o era sau nu un florinte?“

Însă, într-o zi, sătul până peste cap, am pus tacâmurile jos și dintr-odată am urlat: „Nu puteți să vorbiți despre altceva?“

V-am spus deja, nu? Întotdeauna am avut oroare de sânge.

Atunci, ei amuțesc și se uită la mine. „Ce e?“ zice el. „Nu-ți place munca noastră? Sau micuțului ornitolog îi e frică de sânge?“ Eu alerg cu furculița un bob de mazăre prin farfurie, așa că nu privesc pe nimeni și nu răspund. Dar el nu se oprește. Zice: „Ar fi momentul să te maturizezi. Bărbaților adevărați nu le e frică de nimic. Îți poți învinge fricile. Dacă nu le învingi, te transformă în fetiță. Hmm, poate vrei să devii fetiță?“

Ei, cu asta chiar că o nimerise! Spunea mereu că nu trebuie să devin un om slab, că nu trebuie să-i semăn tatălui meu absolut deloc, deși eram născut strâmb, adică bastard, el m-ar fi îndreptat. Nu o făcea anume pentru mine, ci din dragoste pentru mama mea, care purtase în spate povara aceasta fără să aibă vreo vină.

Mă îndrepta? Cum? La fel cum ar fi îndreptat o bucată de fier ori un copac. Dacă mergeam alături de el, spunea: „Mi-ai tăiat drumul, cum îți permiți?!“ și îmi trăgea o palmă. Dacă mă depărtam încet pe coridor, urla: „Vrei cumva

să mă eviți?! Unde ți-e curajul?“ și jap, o altă palmă. Pe scurt, făcea totul ca să devin drept.

Mama era mulțumită. Cel puțin așa cred, fiindcă privea și nu zicea nimic. Surâdea vag, ca statuile acelea din Egipt.

Din când în când plângea. Nu pricepeam nimic, ce puteam să fac? Atunci, mama se apropia de mine, își trecea mâna prin părul meu și spunea: „Știi? O face pentru binele tău, te iubește așa cum tatăl tău nu te-a iubit niciodată! Când o să crești mai mare vei vedea, ai să-i fii recunoscător!“ Astfel, eram și mai confuz decât înainte. Cum se făcea că era rău, dacă era atât de bun?

Canarii nu-și lăsau niciodată puii fără căldură. Stăteau permanent deasupra și le dădeau să mănânce de fiecare dată când deschideau ciocul. Da, am notat totul în carnețel, și, ca să se înțeleagă mai bine, am făcut și schițe.

A noua convorbire

Din nou despre sânge! În ziua aceea, ciudat, la masă nu s-a întâmplat nimic, adică m-au lăsat strâmb cum eram și au reînceput să vorbească despre spital. Nu s-a întâmplat nimic în ziua aceea și nici în ziua următoare, și la fel în ziua de după. Astfel că eram de-acum sigur că am scăpat ușor.

Apoi, într-o dimineață, duminică, mama e în tură la serviciu, mă trezește fluierând și zice: „Sus! Mergem la pescuit!“

Pescuitul era marea sa pasiune, nu-i plăcea să pescuiască în mare, căci îi provoca teamă prin vastitatea ei, ci în mici pâraie de munte. „Nu există nimic mai bun“, zicea, „pentru relaxarea nervilor!“

Așa că mă îmbrac, îmi iau carnețelul alb și-l urmez. După două ore de mers cu mașina, ajungem într-o vale micuță. Nu-i nimeni în împrejurimi, și pârâul ce curge printre stânci face un zgomot puternic. El rămâne aproape mereu tăcut, iar când vorbește este amabil. Odată ce găsește locul potrivit, își asamblează undița, pe urmă scoate alta mai mică pentru mine și mi-o dă. Atunci, eu spun deodată: „Nu, mulțumesc, prefer să nu dau la pește, deoarece trebuie să fie multe păsări acolo, în apropiere, pescăruși, codobature, mierle-de-apă“. Pe scurt, aș fi mult mai mulțumit să stau pe o stâncă și să nu fac nimic. Dar el insistă, zice că una nu o exclude pe cealaltă, pot să pescuiesc și să mă uit la păsări fără nici o problemă; dimpotrivă, e și mai bine, fiindcă trebuie să stau nemișcat. Povestea mai continuă așa o

vreme, iar el zice: „Pescuiește cu mine“, și eu zic: „Mulțumesc, prefer să nu“, apoi văd o strălucire în ochii săi care nu-mi place și atunci cedez.

Plasează ambele undițe, agață mușchii artificiale, îmi indică un loc și spune: „Tu stai aici!“, apoi se duce puțin mai sus, în amonte. De acolo îmi strigă: „Dacă simți o smucitură puternică, rotește cu putere mulineta spre tine!“ Apoi tace. Tac și eu.

Mă gândesc chiar că are dreptate, că este cu adevărat odihnitor, când, pe nepusă masă, undița mea zvâcnește puternic. O mențin cu greutate, și când e dreaptă, încep să înfășor firul pe mulinetă. El mă ajută, se postează în spatele meu, trage odată cu mine, și după o scurtă luptă, iese din apă un păstrăv enorm. El zice: „Bravo, ai dat lovitura!“ Și eu însumi sunt mulțumit. Sunt mulțumit, zâmbesc, până când peștele, zbătându-se în aer, ajunge între noi, între picioarele noastre. Este viu și lucitor, dar imediat țărâna îi acoperă solzii. Se rotește iute, iute de tot într-o parte și-n alta, ca și cum ar fi fost zdruncinat pe dinăuntru. Mă privește cu un ochi, apoi saltă și mă privește cu celălalt. Pupila neagră, mică are lipit deasupra un firișor de pai. Așa că mă vede tăiat la mijloc, mă gândesc. Din dreptul ochiului țâșnește cârligul de metal, și peste tot în jur este sânge. Atunci întorc capul și zic: „Acum poate fi aruncat înapoi în apă, nu?“ El îmi prinde cu o mână bărbia, mi-o răsucește. Răspunde: „Știi, peștii se pescuiesc ca să-i mănânci“. În clipa aceea este liniște, după cântec îmi dau seama că nu departe zboară o codobatură. Abia dispare, că el îmi dă o piatră și-mi spune: „Omoară-l tu!“ Eu stau mut și las să cadă piatra pe pământ. El o culege și mi-o dă iar. Pe scurt, scena se repetă de câteva ori. El zice încet: „Câtă răbdare îmi trebuie!“, dar simt că are din ce în ce mai puțină; într-adevăr, după câteva minute am parte de o palmă atât de grea, că mă răstorn. De jos, îl văd izbind cu piatra capul peștelui, care se face terci cu acul undiței înăuntru, iar în acea secundă gândesc: „S-a terminat“. Când sunt pe punctul de a mă ridica, el scoate un cuțit din buzunar, prinde capul păstrăvului și-l taie. Vine spre mine cu capul în mână, sângele și materia aceea galbenă i se preling printre degete, nu înțeleg ce vrea să facă. Cu toate astea mă ridic, dar e prea târziu, m-a apucat deja de gât și, cu mâna desfăcută, îmi strivește capul peștelui pe față.

Trebuie să fi fost cam pe la amiază. Urcând în mașină, mi-a cuprins spatele cu o mână. A zis: „Te mai temi de sânge?“ Și m-a strâns spre el ca și cum am fi fost doi colegi de școală.

Nu am putut să-mi spăl fața până am ajuns aproape de oraș. Abia la periferie a oprit mașina la o fântână și mi-a spus: „Coboară și clătește-te iute!“

M-am chinuit să mă curăț, fiindcă pielea aproape că absorbise sângele, pătrunsese în profunzime, până la creier.

Mamei nu i-am povestit nimic; și el a păstrat tăcerea. A zis numai: „Ai văzut ce pește?! Nu-ți vine să crezi, dar chiar fiul tău l-a prins!“ Și s-a pus pe râs.

L-am mâncat în aceeași seară, fiert, cu garnitură de cartofi și maioneză.

Da, l-am mâncat și eu împreună cu ei, fără să zic nimic. Numai că mai târziu m-am închis în baie și mi-am băgat un deget în gât, cât de adânc am putut.

*

A zecea convorbire

Acum, dacă stau să mă gândesc, pot să spun că duminica aceea a fost aproape ca un botez, o cumpănă a apelor. Nu aș putea stabili cum s-a petrecut exact, dar cred că s-a schimbat timpul. Totul a început să se miște mai repede. Într-un fel care nu-mi este limpede, ceva a început să-mi scape din mâini.

Mirosul sângelui, înainte de toate. Deși mă spălasem, mi-a rămas înăuntru. În noaptea aceea n-am izbutit să dorm. Îl simțeam mereu în jurul gurii, în jurul ochilor. Îmi înfundam fața în pernă și aveam impresia că era impregnat acolo. Întorceam fața în sus și îl simțeam cu limba, umed și dulce, în profunzimea buzelor. Mă încerca oroarea, scârba, dar și altceva. Cam ca atunci când începe să bată vântul și se spune: „Vântul acesta prevestește ceva“. Sau când ascultând o temă muzicală, deja de la primele note ne dăm seama dacă vom fi triști sau fericiți.

În sfârșit, se poate întâmpla asta în viață. Mi s-a întâmplat mie, dar i se poate întâmpla oricui. Pe neașteptate, pentru un nimic, suntem absorbiți în altceva, deviem, apucăm pe o cale care nu se întrezărise mai devreme.

Nu știu dacă am fost limpede, dacă mă înțelegeți. Pe atunci nici măcar eu nu o știam. O știu acum, regândind toate evenimentele, derulându-le înainte. Botez? Nu, mai curând ungere, ceva asemănător miasmei de stârv pentru hiene.

Pe scurt, ca să rămân la fapte, în dimineața de după duminica aceea, chiar dacă n-am dormit deloc, mă scol să mă duc la școală și, înainte de a mă

îmbrăca, merg să văd ce face familia mea de canari. La început, nu-mi vine să cred. Mă uit și iar mă uit și, tot uitându-mă, îmi zic: „Încă visez“. Apoi, prin spatele meu, trece mama și mă atinge, moment în care înțeleg că sunt treaz și că trupușoarele acelea masacrate de pe fundul coliviei sunt chiar puișorii mei. Unul stă la dreapta, ceilalți doi, la stânga, lângă adăpătoare. Au cu toții o tăietură pe gât și pe pântec, între penele micuțe se văd bine organele interne. Zac departe de cuib, deși nu știau încă să zboare. Părinții se prefac că habar n-au, sar de pe o stinghie pe alta ciripind. „Cum e cu putință?“ mă întreb. „Cum e cu putință?“ Stau acolo încremenit, nu izbutesc să-mi mișc picioarele ori vreun deget de la mână. Sunt tot în fața coliviei, în pijama și desculț, când el, deja îmbrăcat cu haina, se oprește lângă mine, aruncă o privire printre gratii și zice: „Morți toți!“

În ziua aceea nu m-am dus la școală. Am spus că mă duc, însă nu m-am dus. Am luat un autobuz până la mare și am mers pe țărm în sus și în jos până la ceasul prânzului. Eram acolo, dar nu eram nicăieri. Pentru prima oară, deosebit de limpede, am avut impresia că eram din lemn. Din lemn sau din piatră, puțin contează! În fine, din ceva insensibil la atingere. Da, aș fi putut să-mi dau foc la un braț și să rămân indiferent, în timp ce flăcările ardeau. Numai în străfund, adânc de tot, era o părticică vie. Un soi de jar niciodată stins, ceva care se afla acolo și gândea. Gândea fără ca eu să-mi dau seama de asta.

Ca în toate zilele, am prânzit singur. Când am terminat de mâncat, neștiind ce să fac, m-am dus să mă culc. M-am trezit brusc, urlând, aproape de asfințit. Aveam acest vis: mergeam cum mersesem în ziua aceea și, deodată, fără nici un avertisment, luam foc. Incendiul pornea din mine. Săream în apă, dar nu reușeam să-l sting, așa că urlam cu tot suflul pe care-l aveam în corp. Strigam nu numai în somn, ci și în realitate. Astfel, cu strigătul acela în încăpere, m-am trezit.

Am rămas așezat la birou până la ora cinei. De acolo m-am ridicat o singură dată ca să merg în bucătărie. Când am trecut prin fața coliviei, m-am prefăcut că n-o văd. Simțeam mirosul sângelui, mi-era teamă să mișc din loc trupușoarele. Pe urmă, ca în fiecare seară, ei s-au întors cu mașina. Au parcat-o în grădină și au intrat.

La masă, bând vin, el a zis: „Sper că ai aruncat cadavrele alea!“ N-am zis nici da, nici nu, am rămas tăcut. Atunci, el s-a ridicat și a mers să verifice. S-a întors în bucătărie, spunând: „Ei, ce aștepți? Să-i mănânce viermii?“ Eu am

rămas nemișcat, el m-a apucat de un braț și a încercat să mă ridice, m-am agățat cu degetele de fața de masă, iar cu picioarele m-am prins de cele ale mesei. El mă trăgea, eu nu cedam. I se umflau venele de la gât. În acest timp, mama servise ciorba, care se unduia cu bucățele verzi în farfurie acolo, în față.

Ajunsesem până la punctul în care el țipa: „Ia-i!“, eu țipam: „Nu!“ Totul trebuie să fi durat vreo două minute. Apoi mi-am dat drumul ca din arc, l-am luat prin surprindere. Am urlat: „Aruncă-i tu, asasinule!“ și i-am azvârlit farfuria cu ciorbă în față.

Apoi? Apoi nu-mi amintesc bine. Mama strigă: „Ești nebun!“, iar el îmi împinge capul, înăuntru și afară, într-un lighean cu apă. Încuie ușa camerei mele. Am în minte asta, zgomotul cheii. Sunt la pământ, și asupra mea se năpustesc lovituri de picior și pumni din toate părțile. Un scurt răstimp mă apăr, apoi obosesc, este zadarnic și nu mă mai gândesc la nimic. Mai târziu, sunt în patul meu, adică sub pat. Trebuie să fi sfârșit acolo, ca într-o groapă. Simt mirosul sângelui, întind limba, nasul este cel care îmi sângerează. V-am zis: botez sau ungere.

În ziua următoare, sunt lepădat într-un colegiu.

*

A unsprezecea convorbire

Normal, mi s-a mai întâmplat să stau de vorbă cu un psiholog. Vedeți, chiar și în domeniul dumneavoastră am de-acum oarecare experiență! În realitate, nu chiar vorbeam, el încerca să mă facă să vorbesc. După aceea, dat fiind că mă încăpățânam să rămân mut, mi-a dat să-i fac mici desene. Eu i le-am făcut cum s-a nimerit și pe urmă am mers la un colegiu. Poate că, dacă aș fi vorbit sau dacă aș fi făcut desenele cu mai multă atenție, nu aș fi fost terminat, însă, oricum, așa a fost, și în aceeași zi am plecat. Eram mulțumit? Nu știu, nu prea mă gândeam la asta. Probabil că da, eram destul de fericit să scap de ei. Singurul lucru care mă preocupa era întreruperea studiilor mele. Din duminica peștelui nu mai notasem nimic în carnețel, nu mă mai interesase să adun pietre, nici să urmăresc mișcările păsărilor. Pe urmă, în graba plecării, mi-am uitat acasă toate însemnările.

Colegiul era un edificiu mare, gălbui, cu geamuri opace. Se înălța în mijlocul câmpiei. Când am sosit, anul școlar începuse deja de o bucată de vreme, și băieții se cunoșteau toți între ei. În prima zi m-a primit directorul

internatului, un preot cu părul complet alb și cu mâinile umede parcă abia scoase din apă. Acolo, în cabinetul său, îmi povestește o istorie cu niște oițe care mergeau de colo colo fără nici un rost și despre cât de frumos ar fi fost, în schimb, să stea unite în turmă, precum și despre înțeleapta utilizare a bățului. Eu pricep puțin sau deloc, și doar mai târziu îmi dau seama că am febră puternică. De aceea, încă nu-i văd pe băieți. Ajung la infirmerie, unde rămân destule de mult timp.

Aici, în afară de mine, nu mai este nimeni. Îmi petrec zilele ghemuit între pături și privind peretele din față. Încerc să mă concentrez asupra clasificărilor mele, repet ceea ce-mi aduc aminte ca să nu-mi pierd obișnuința, dar îmi este foarte frig și nu reușesc. Încep să confund între ele numele și formele.

Abia vindecat, ajung în cămăruța mea și în clasa mea. Sunt foarte multe reguli aici! Deocamdată, nu le știu, așa că greșesc mereu și mereu sunt pedepsit. Dacă aș fi putut să stau de vorbă cu vreun coleg, probabil că ar fi fost puțin mai bine, dar era interzis să vorbim între noi, băieții. Ne era îngăduit să vorbim numai la o anumită oră și sub controlul pedagogului-șef.

Motivul e limpede, nu? Le era teamă că s-ar ajunge la simpatii și de la simpatii de-a dreptul la lucrul acela. Încă nu știam că existau aceste lucruri, că se putea face așa, unul cu celălalt, chiar dacă erau doi bărbătuși. Firește, lucrurile acelea se petreceau totuși. Exista întotdeauna un moment prielnic, noaptea sau la closete. Îmi plăcea? Nu-mi plăcea? Nu știu, nu m-am întrebat niciodată.

Prima dată mi-a făcut numai rău. Eram și un pic mirat, apoi a devenit o obișnuință. Ba chiar, dat fiind că era interzis, ziua întreagă gândul nu-mi era la altceva. În primele luni mi-au făcut-o, pe urmă am început să le-o fac și eu altora.

Iată, dacă mă gândesc la cuvintele care ar putea defini perioada aceea, îmi vin în minte două: frig și penumbră. Frig, deoarece încăperile și coridoarele erau mari și austere, penumbră, fiindcă nu era niciodată soare și nici măcar o lumină cât de cât mai puternică. Lucrul acela era până la urmă ceva inocent. Se folosea pentru încălzire, pentru a simți puțină căldură înăuntru.

Abia în toiul primăverii mi-am dat seama că gerul nu era legat de temperatura aerului. Pielea era cea care devenise rece și, sub piele, carnea. Uneori, mă opream și ascultam, din când în când aveam impresia că până și

inima se preschimbase într-un țurțur, că stătea suspendată în cutia toracică precum un sfert de vițel într-o cameră frigorifică.

Nu, nu au venit niciodată să mă caute, nici măcar nu mi-au trimis schimburi. Doar o dată, după două luni, mi-a sosit o ilustrată. Pe spate era scris: „Sper că te porți bine“, și dedesubt, semnătura: „Rita“.

Cu toate astea, într-o zi, puțin înainte de sfârșitul anului școlar, se petrece lucrul acela, adică ne descoperă. Eram cu unul mai mic și, la drept vorbind, nu făceam nimic rău. Pe scurt, ni le țineam reciproc în mână. În orice caz, de cum deschide preotul ușa și ne învăluie lumina, cel mic se pune pe plâns și pe urlat că e nevinovat, că eu l-am silit s-o facă. Ne trag împreună de gât într-o cameră. Acolo, după puțin timp, vine părintele superior, are o riglă în mână și imediat îl pune pe celălalt să-și întindă mâinile pe masă și îl lovește, îl lovește până ce ajung niște fâșii de sânge. Din când în când se mai oprește și verifică dacă mă uit. Apoi îl duce la ușă și, înainte să-l dea afară, îi zice: „Pentru asta trebuie să-i mulțumești amicului tău!“ Rămânem singuri. Sunt încredințat că-mi vine rândul și mă pregătesc, în schimb nu se întâmplă nimic. Vine lângă mine, îmi trece un braț pe spate și zice: „Regret, dar pe tine trebuie să te închid!“ Îmi zic: „Atâta pagubă!“ Când mă duce într-o cameră în beznă și închide ușa cu cheia, sunt aproape fericit și scot un suspin.

E ciudat, dar pentru prima oară de când mă aflu aici, nu mai simt frigul. Îmi vin în minte mâinile copilului, sângele care apare de-a curmezișul și simt parcă o căldură născându-se în mine. Deci, nu suntem chiar cu toții din fier sau din lemn! Acolo, dedesubt, curge încă un lichid cald și viu.

După o vreme, cum n-am ce să fac, încerc să dorm. Mă trezește la un moment dat zgomotul cheii în ușă. N-am când să mă ridic: brusc, cineva îmi cade pe spinare și mi se întinde deasupra.

Deslușesc pe față o mască, o mască înspăimântătoare, și, într-adevăr, imediat îmi zice: „Stai locului, nu te mișca, eu sunt diavolul!“ Însă, de cum mă atinge cu mâinile, pricep că nu e tocmai diavolul, sunt umede, respingătoare, precum cele ale părintelui superior.

Inutil să povestesc, nu? Ați înțeles deja. Pot doar să spun că din momentul acela în mine s-a reîntors gerul și a rămas acolo pentru totdeauna.

La câteva zile după ce am fost eliberat din carceră, în timpul unei plimbări m-am făcut scăpat.

Ca să ajung în orașul meu, mi-a luat două zile. Mergeam câte o bucată pe jos, câte o bucată făceam autostopul. Pe drum, încetul cu încetul, m-am convins de un lucru: că mama știa totul și că era mulțumită că mă întorceam. Totul avea să meargă la fel ca înainte: ar fi trebuit să meargă, pentru că-mi voiau binele și gata, aveam să trăim așa.

Când am sunat la ușă, aproape involuntar am zâmbit. Mașina lui nu se afla acolo, gândul ăsta mă mai liniștea. Am continuat să zâmbesc sus pe trepte și de asemenea când am intrat în bucătărie. Ea era la aragaz, s-a întors la auzul pașilor mei. Credeam că va deschide brațele. Am spus: „Mamă, sunt aici!“

Ea a zis: „Văd!“ Și și-a văzut în continuare de gătit.

A douăsprezecea convorbire

Vreți să știți ce s-a întâmplat după aceea? S-a întâmplat că m-am întors la colegiu. Da, au făcut puțină gălăgie înainte să mă primească înapoi. Nu voiau, ziceau că atunci când cineva fuge nu se mai poate întoarce. Mama a insistat, a insistat, și, până la urmă, au cedat. Am plecat acolo după două zile.

Acele zile petrecute în familie au fost oarecum stranii. Nu au țipat la mine, nici nu mi-au spus ceva. Eram acolo, dar era ca și cum n-aș fi fost. Nu erau mulțumiți, nici supărați, pentru ei nu existam, și gata! Într-o dimineață, în vreme ce mă aflam în cameră, neștiind bine ce să fac, a intrat mama și a zis: „Așază-te, trebuie să stăm de vorbă!“ Eu m-am așezat pe pat, dar între timp m-a cuprins un frig puternic, așa că am început să tremur. Tremuram de îmi clănțăneau dinții. Aș fi vrut să-i spun ce se petrecuse, dar nu aveam curajul. Mă gândeam că nu m-ar fi crezut, mama ar fi zis: „Mincinos cum te știu, ai născocit totul!“

Cu toate astea, stau acolo și tremur, și mama zice: „O faci dinadins, la căldura de-aici este imposibil să-ți fie frig!“ Atunci încerc să mă stăpânesc, încerc, dar toate eforturile sunt zadarnice. Ca să-mi dovedesc bunele intenții, mă duc la dulap, iau două pulovere și mi le trag pe deasupra. Ea oftează: „Nu știi cât de greu este să fii părinte!“, după care își atinge pântecul și adaugă: „Am o veste, o veste foarte deosebită. Foarte curând, vei avea un frățior!“ O observ cu multă atenție. La drept vorbind, încă nu se vede nimic. Când începe iar să vorbească, sunt deja departe. Nu eu, ci acela din lemn este acolo, în fața ei, și o ascultă. Aud ca un ecou într-o vale de munte… Că ea este obosită, are atâtea de făcut, și tata e obosit, se omoară cu munca cât e

ziua de lungă, stă să vină și copilul cel nou, încât e mai bine pentru toți dacă, frumos-frumușel, mă întorc la colegiu.

Eu nu spun nimic. Mă gândesc, aceasta este o poveste în care sunt terminat din greșeală, și reîncep să tremur ca o frunză pe cale să se desprindă din copac.

Sigur, l-am văzut și pe el în zilele acelea, am mâncat de două ori împreună. Prima dată m-a ignorat, se întorcea din direcția mea și privirea îi aluneca peste mine. A doua oară, de cum m-am așezat, mi-a venit să sughiț tare. Chiar dacă țineam gura închisă, tot se auzea. Așa că, după puțin timp, se învârte și zice: „Acum, ai putea să încetezi!“ Și de cum o zice, sughițul meu se întețește. Este liniște în jur, nu se aude decât zgomotul acela în încăpere. Atunci, el aruncă tacâmurile în farfurie, vine către mine, eu mă fac cât de mic pot, mai mult sau mai puțin încerc să dispar, dar, înainte ca el să ajungă, se ridică și mama, îl atinge și spune: „Te rog, nu!“ El se oprește o clipă, apoi se întoarce și iese din casă trântind ușa.

Nu am mai văzut-o pe mama. Nu a venit în seara aceea să-mi spună noapte bună, iar în dimineața următoare, când am ieșit ca să plec, m-am întors să privesc fereastra: nu era îndărătul ei. Ținând cont că mergeam singur, aș fi putut chiar să fug. Ca să fiu sincer, m-am gândit la asta de cum am ajuns în fața trenului, însă nu aveam nici măcar o liră în buzunar. Și pe urmă, ce mi s-ar fi întâmplat? Măcar o dată voiam să încerc să fiu bun.

Dacă se năștea un frățior, ei se iubeau, clar! Da, speram ca iubirea aceea să se mărească precum o pată de ulei. Să devină mare, mare, atât de mare, încât mai devreme sau mai târziu să mă încapă și pe mine.

În concluzie, ca să nu stric totul, îmi convenea să aștept.

De cum m-am întors, m-au pedepsit. Nu am avut voie să ies trei luni întregi. A venit vara și am rămas numai zece. Între timp, la școală fusesem lăsat corigent, aveam mult de învățat și nu îmi stătea mintea la altceva. Eram mereu aplecat peste cărți, orele libere le dedicam clasificării. Da, în perioada aceea, mi-a venit ideea că nu era totul pierdut, că dacă mă străduiam și mă străduiam, încă mai aveam o șansă să devin un mare om de știință.

Părintele superior? L-am întâlnit față în față doar de două ori. Aș fi putut să-i dau un pumn, să-i strig că știam cine e cu adevărat. În schimb, când el mi-a luat bărbia în mână, nu am făcut decât să roșesc și să-mi plec ochii în pământ.

S-a făcut din nou toamnă, am luat cu brio examenele. Nimeni nu și-a amintit să-mi trimită un pachet cu haine mai călduroase. Pedeapsa mai consta și în interdicția de a telefona acasă înainte de Crăciun.

În lunile acelea, frigul a coborât jos, tot mai jos și a început să-mi roadă oasele. Când mergeam prin săli în timpul zilei, aveam impresia că aud zdrăngănitul femururilor și claviculelor. Știu că poate părea cu neputință, dar așa este. Erau de gheață și se zbăteau în carnea înghețată. Ați scos vreodată un pește din congelator? Dacă îl trânteşti pe masă, face zgomotul unei pietre. Așa și eu în lunile acelea. Așteptam cu nerăbdare noaptea, căldura așternutului. Dar era o așteptare inutilă, fiindcă odată ajuns dedesubt mi se făcea și mai frig. Vecin cu mine era un micuț care plângea mereu. Ca să nu-l aud, mă gândeam la altceva, la inima moale și caldă a pământului. Coboram cu închipuirea strat după strat până ajungeam acolo, în fierbințeala aceea de iad. Era o masă de foc fluctuantă, care sub efectul rotației Pământului se unduia încolo și încoace cu vâltori înspăimântătoare.

Uneori, imaginea aceea se prelungea în vise. Atunci, masa, în loc să se efectueze oscilații în spațiul său, în loc să stea acolo ca un sâmbure în miezul fructului, începea să se zbată cu furie în toate părțile, se zbătea și se zbătea până ce găsea ceva, o fisură, o falie, și țâșnea sus de tot clocotind. Țâșnea și țâșnea, mările și lacurile deveneau foc lichid, și din toate robinetele pământului ieșeau cu forță magma și lapilii. După aceea, cine știe de ce, li se întâmpla și oamenilor. Nu inima pământului exploda, ci propria lor inimă, aceea din mijlocul cavității toracice, și sângele ieșea în valuri din ochi, din gură, ieșea în lungi fâșii din vârfurile degetelor.

Mă trezeam întotdeauna în clipa aceea și instantaneu mi se făcea iar frig. Între timp, micuțul vecin reușise să adoarmă și nu i se mai auzea plânsul, în jur era liniște deplină.

Cu puțin înainte de Crăciun, în timpul gustării, am primit o telegramă. Am deschis-o în singurătate, la closet. Scria așa: „Ți s-a născut un frățior. Îl cheamă Benvenuto“.

A treisprezecea convorbire

Unde am rămas? Când a venit pe lume? Iată, da, nu am încercat nici o emoție citind mesajul acela. Cum puteam? Nu am văzut niciodată pântecul și nici măcar pe ei nu i-am văzut iubindu-se. Am gândit doar atât: să sperăm

că va semăna la față mai mult cu mine decât cu tatăl, că va fi destul de simpatic.

În rest, totul mergea liniștit înainte. Nu am multe de spus despre perioada aceea. Dimineața frecventam orele de clasă, după-amiaza studiam. O dată pe săptămână ieșeam cu toții, împreună, să facem o plimbare pe câmpiile din jurul clădirii. Fusese organizată o echipă de fotbal, însă am refuzat să fac parte din ea. Nu-mi plăcea să mă mișc absolut deloc, preferam să stau în sala de clasă sau în bibliotecă și să studiez. Știam că-mi lipseau încă cinci ani ca să fiu mare, astfel că făceam totul ca să ajung la țintă. Nu mai vorbeam cu nimeni. Răspundeam doar la ore, la întrebările profesorilor. De ce? Nu știu, nu-mi venea, nu aveam nimic de spus.

Cu trecerea lunilor, am început să am impresia că nu mai eram din lemn, ci un fruct care se usca. Cred că din cauza asta: afară, dincolo de fereastra clasei, era un arbore de kaki[1]. Îl vedeam cu totul în zilele cu soare și-i vedeam doar fructele în zilele cu ceață. Întâi era trunchiul cu ramuri, frunze și fructe, rotunde și netede, de un portocaliu-deschis. Apoi, încetul cu încetul, frunzele s-au dus. Din verzi au devenit ruginii. Ruginii la sol. Au rămas numai fructele, de o culoare mereu mai intensă.

În fiecare dimineață priveam afară și-mi ziceam: „Iată, astăzi au căzut, sunt acolo, pe pământ, turtite în mijlocul frunzelor“. În schimb, în fiecare dimineață erau la locul lor, stăteau acolo, tot mai mici, tot mai roșii. Se chirceau, la fel și eu pe dinăuntru. O voce îmi spunea că trebuia să merg înainte, o alta, că nu-mi doream deloc să merg înainte.

Oricum, în acest timp nu mi-a sosit de acasă pachetul cu haine de iarnă. Nici pachetul, nici vreo veste, iar eu muream de frig. Așa că într-o zi – oare când era asta? în februarie? –, îmi adun tot curajul și mă hotărăsc să telefonez. Da, de-acum îmi este permis. Ba chiar aș fi putut să o fac de-acum două luni. De ce nu am făcut-o? Nu m-am gândit, și gata! În orice caz, într-un sfârșit mă decid, cer fise și aștept să se facă ora potrivită, ora la care sunt aproape sigur că el nu este acasă. Stau în cabină și, pe când receptorul face *tuu*, *tuu*, o transpirație înghețată îmi coboară de pe gât în jos, pe spinare, o acoperă cu totul. Aștept și aștept; când sunt pe punctul de a închide, răspunde o voce. Nu știu cum se face, însă e el. În loc să fie la spital, este acasă. În fine, găsesc forța de a-i zice cine sunt, numele meu. De ce o fac? Poate din teama că nu mă va recunoaște după glas. El mă întreabă: „Vrei cu mama?“ Normal, eu zic: „Da!“ După un pic de liniște, din nou vocea lui.

Zice: „Mama nu vine, îl alăptează pe copilul nostru. Hai să facem așa, când poți mai sună!“ Și fără să spună altceva, întrerupe convorbirea. Eu rămân o vreme acolo, cu telefonul în mână. Nici la asta nu mă gândisem, că-i dădea lapte. În loc să simt căldură, simt și mai mult frig.

Chiar în acea zi, unele fructe de kaki încep să cadă, se desprind. Dacă mă ridic puțin din bancă, le văd împrăștiate sub trunchi, întinse între pământ și frunze ca niște pete de sânge.

Între una și alta, a început carnavalul. E ultima zi, adică aceea de dinainte de penitență[2].

În ziua aceea, la colegiu, se ține o mică sărbătoare, și tot în ziua aceea, adică în noaptea aceea, se întâmplă ceva. Am știut-o abia a doua zi dimineață. Grădinarul a fost cel care l-a descoperit cu puțin înainte de ora șapte. Era unul un pic mai mic decât mine, de câteva ori mi-a cerut să-l ajut la teme. În timpul sărbătorii a fost printre cei mai veseli, râdea cu toți, sărea de colo colo.

Nu am văzut corpul. Doar mai târziu, în curtea interioară, am observat pe asfalt culoarea roșie, pata viscerelor. Desigur, nu ne lăsau să ne apropiem. Le era teamă ca printre noi să nu fi fost niște rechini care la vederea sângelui să vrea mai mult. Cu toate astea, de cum am zărit pata aceea, am înțeles că nu era o chestiune de greșeală sau de poticnire. Nu căzuse, se aruncase. Coborâse pe pământ precum fructele de kaki când se satură să stea în copac.

În noaptea următoare mi-am pipăit gambele, brațele, pântecul. În ce punct mă aflam? Pe dinafară eram uscat, veștejit, limfa nu circula aproape deloc. Aș fi putut să introduc înăuntru un ac foarte lung și să rămân indiferent. Numai undeva departe, foarte departe, ceva se mai mișca. Nu știu ce mișcare era, poate aceea a unei substanțe care din sănătoasă devenea purulentă. Mi s-a făcut frică, firește!

Atunci a apărut o voce. Ce voce? Mereu aceeași, aceeași care vorbește când sunt departe. Vocea aceea mi-a spus să plec, să mă salvez, că nu mă născusem ca să sfârșesc precum un fruct de kaki. Ce gândeam? Nu știu, țin minte asta: prin fața ochilor mi se perindau toate chipurile exploratorilor, ale acelora care plecau fără să știe încotro mergeau și apoi deveneau faimoși. Voiam oare să mă îmbarc? Poate.

Când ai un lucru în cap și te gândești numai la el, în cele din urmă reușești să-l faci. Tot așa și eu cu fuga. A fost suficientă o clipă de neatenție în timpul

unei plimbări ca să dispar într-un tufiș, și de acolo, pe câmpuri cu picioarele la spinare.

Nu am ajuns niciodată la mare. Vreme de trei zile am umblat prin pădurile din jur. Apoi mi s-a făcut foame, frig. Am ajuns într-o gară și m-am instalat în sala de așteptare. Pe când dormeam acolo nemișcat, întins pe o banchetă, un domn m-a bătut pe umăr: „Ai bilet?“ Normal, era de la poliție. Dacă nu, de ce m-ar fi întrebat?

A paisprezecea convorbire

Contrar temerilor mele, nu mi s-a întâmplat nimic rău. Din sala de așteptare m-au dus într-un birou. Am stat aproximativ o oră, după care a venit o doamnă și mi-a pus o mulțime de întrebări. Pe moment, m-am gândit să mint. Am privit-o însă în față și am înțeles că era inutil, oricum, cu două telefoane ar fi reușit să afle totul. Așa că i-am zis că plecasem deoarece mă săturasem să mai rămân în acel loc. Aveam o familie, un frățior pe care nu-l văzusem niciodată, voiam să stau cu ei. Femeia nu spune nimic, scrie și scrie. Când nu-i este clar răspunsul, i-l repet de două ori, îl formulez altfel.

Apoi zice: „Bine!“ Mă pune să-i semnez o foaie, mă duce într-o cameră și dispare fără să mai adauge ceva.

În momentul acela, mă gândeam la un singur lucru. La ce urmau să-mi facă. Dacă aveam să sfârșesc în închisoare sau în alt loc de acest soi, nu aveam nici cea mai mică idee și nici nu reușeam să-mi fac. Așa că aștept și mi-e frig. Mi-e frig și pe deasupra și foame. Din fericire, vine un polițist care mă întreabă dacă vreau să mănânc ceva. Spun: „Da, un sendviș, nu contează cu ce“. Aștept și aștept și se duce și soarele, vine seara. De-acum mă gândisem la toate sau aproape, că nu era o închisoare prea severă, că telefonaseră acasă și el răspunsese: „Țineți-l voi, nu-l vrem îndărăt“ – ca în cazul lucrurilor cumpărate care nu funcționează. Sau, de asemenea, că nu crezuseră nici măcar un cuvânt din ce spusesem și acum investigau fotografie după fotografie, dosar după dosar.

După o vreme, m-a cuprins un fel de istovire. Chiar dacă mă gândeam și mă gândeam, nu se petrecea nimic. Atunci, am închis ochii și mi-am sprijinit capul de perete. M-a trezit zgomotul ușii. A intrat femeia de mai devreme și, în spatele ei, mama. Aproape înainte să-mi dau seama, m-a luat în brațe, m-a strâns. Acolo am simțit mirosul pe care-l simțeam când dormeam împreună. Cineva vorbea, era ea: „De când am aflat de la colegiu,

am fost atât de supărați! Dragul meu, ești bine?“ În timp ce zicea asta îmi trecea o mână prin păr, pe față, pe ochi, mă atingea ca și cum aș fi fost deja mort sau ca și cum nu mă văzuse niciodată.

După aceea, am mers într-o altă încăpere. Și ea a trebuit să semneze niște hârtii. Cum a terminat, le-a strâns mâna tuturor. Continua să zică: „Mulțumesc. Mulțumesc! Nu voi putea să vă mulțumesc niciodată îndeajuns!“

„Ați fost amabili!“ le-am spus. Femeia care m-a interogat chiar ne-a însoțit până la ușă și a rămas acolo, salutându-ne cu mâna în timp ce coboram pe trepte.

La colț ne aștepta o mașină. Înăuntru erau el și frățiorul meu. Când am urcat, nu știam ce să zic, îmi era și un pic teamă. Așa că de cum am văzut bocceaua aceea, am spus: „Hei, cum e viața?!“ Micuțul dormea. Poate i-a fost frică, poate nu-i plăcea fața mea. Brusc, a deschis ochii și s-a pus pe urlat ca un nebun.

Atunci, mama l-a luat în brațe, dar nu izbutea să-l liniștească. El conducea cu mâna permanent pe schimbător, accelerând prea tare, frânând prea puțin, cu buzele strânse. Eram la distanță de două ore de casă și am făcut tot drumul astfel. Nici atunci când copilul a adormit din nou, nici mama, nici soțul ei nu au deschis gura. Aș fi vrut s-o deschid eu, aș fi vrut să spun că micuțul era drăgălaș sau că mă bucuram să fiu cu ei, că voi fi bun pe vecie. Voiam să o zic, dar nu am zis-o, limba mi-a rămas neclintită. Părea artificială, din lemn sau din sticlă.

Îmi venea în minte un desen animat: era o bombă neagră, lucioasă și rotundă, cu un fitil lung. Fitilul era aprins și toți erau conștienți de asta, nimeni nu voia s-o țină, alergau de colo colo, lansând-o dintr-o mână într-alta, încât atunci când a explodat erau încă toți în jur.

Ce era adevărat? Îmbrățișarea mamei în birou sau tăcerea din mașină? Ce era adevărat și ce nu? Nu puteam găsi un răspuns.

Acasă, ceva se schimbase. Camera mea devenise a frățiorului. Se aflau acolo un pat micuț de tot din lemn alb, cu un ursuleț înăuntru și o lampă care intona o melodie și se rotea în același timp.

„Poți să dormi în bucătărie, mi-a zis mama, pe undeva trebuie să mai fie vechiul pat de campanie“. Acestea fiind zise, fără să mai adauge vreun cuvânt ori să mă privească în ochi, a început să-l caute.

A cincisprezecea convorbire

În sfârșit, din nou acasă! Nu era tocmai locul unde voiam să merg, dar mă aflam acolo. Mă gândeam în momentul acela că totul avea să meargă spre bine, cum altfel? Vedeți, uitasem istoria celor două mașini!

În fine, petrec noaptea pe patul de campanie. Am un somn adânc, somnul unui animal care a scăpat după multă vreme. Când mă trezesc, ei sunt deja în bucătărie, iau micul dejun. Țin ochii închiși, mă prefac adormit până la plecarea lor. Apoi mă ridic, îmi pun hainele încet, încet. Mi se pare cu neputință să nu existe un clopoțel ca la colegiu, care să mă oblige să fac totul în fugă. Mănânc ceva din frigider, pe urmă încep să mă învârt prin casă. Deschid dulapuri, sertare, mânat de curiozitate. Desigur, îmi caut și lucrurile, hainele călduroase, colecția de pietre, perechea de canari verde-oliv. Caut și caut, dar nu găsesc nimic. Sau, mai exact, da, după aproximativ două ore, descopăr în pivniță colivia canarilor. Canarii nu mai sunt, în locul lor este ditamai păianjenul, care și-a țesut pânza de la o bară la alta.

La prânz, nu se întorc. Copilul este la creșă. Așa că rămân singur până seara.

Prima care sosește este mama. Urcă treptele cu copilul în brațe, eu zâmbesc și le ies în întâmpinare. Zâmbesc și când îl întinde pe masă și-i schimbă scutecele. Copilul privește în jur. În momentul în care cred că ochii săi se uită la mine, la chipul meu, zâmbesc și mai mult. Ba chiar aproape râd. În clipa aceea se întâmplă ceva ce niciodată nu mă așteptam să se întâmple: îmi zâmbește și el. În timp ce îmi zâmbește, și eu îi răspund, sună la ușă, iar mama merge să deschidă. Atunci mă aplec spre el, îl iau în brațe, este delicat, foarte ușor și continuă să râdă. Atât de aproape, îl privesc calm și-mi dau seama că, da, îmi seamănă, are gura mea și ochii mei, nu pe cei ai tatălui.

Stăm încă acolo, râzând împreună, când ei doi intră în încăpere. Mama mă privește și nu zice nimic. El mă vede, urlă: „Lasă-l!“ și mi-l smulge. Micuțul începe să țipe: este roșu la față și țipă. Nu știu ce să fac. Stau acolo cu mâinile în buzunar, poate că sunt roșu și eu, îmi este rușine și nu știu de ce. Apoi ies și cobor în pivniță, unde aștept să se facă ora cinei.

Am ceas, firește. L-am primit cu ani în urmă, la prima comuniune. Mă uit fix la el și, când acele i se opresc la opt, urc în bucătărie. Ei sunt deja la masă, nici nu par să observe că am intrat. Mă apropii de masă, ajung la locul meu și văd că n-am nici farfurie, nici pahar, nici măcar tacâm, nimic, doar fața de masă nevinovată.

Ce fac? Stau acolo ca un stâlp, observ farfuriile lor, locul meu gol. Stau un pic și pe urmă întreb: „Și eu?“ Am pus întrebarea, dar nici unul nu-mi răspunde, continuă să mănânce liniștiți, liniștiți, în tăcere, cu ochii în farfurie. Aștept încă puțin. Când mama servește felul doi, plec. Ies în stradă, privesc de jos ferestrele luminate. De cum se sting, mă pun în mișcare și o iau la pas prin cartier. La întoarcere nu am chei, sunt obligat să sun. Îmi deschide mama, este în cămașă de noapte și halat. Abia urc treptele că-mi zice: „Poate te-ai întrebat de ce nu este locul tău la masă…!“ Ca să confirm, dau ușor din cap. Atunci, ea zice: „Vezi, trebuia să rămâi la colegiu măcar până în iunie. Dat fiind că ai făcut prostia aia, ai plecat fără să ceri voie, trebuie să te ținem acasă. Ești aici, dar pentru noi este ca și cum nu ai fi, ne prefacem că ești încă la colegiu. Nu putem să procedăm altfel, înțelegerea asta era. Ai rupt-o singur, cu mâinile tale. Este pentru binele tău, pricepi?“

Clar, mă gândesc că glumește. Cum putea să fie adevărată o asemenea trăsnaie? Amuțesc, o salut și mă duc să mă culc în patul de campanie.

Numai că în zilele următoare îmi dau seama că este adevărat. Nimeni nu-mi spune „bună ziua“ sau „noapte bună“, nimeni nu-mi vorbește. Locul meu la masă este mereu gol. Ce fac? Stau acolo cât mai puțin posibil. Hoinăresc pe străzi întreaga zi, vin acasă ca să dorm, să mănânc ceva din frigider. Unde merg? Nu țin minte, mă mișc pe străzi ca un robot, o momâie. De două ori, pe neașteptate, îmi vine ideea să mă arunc sub un autobuz. O gândesc, dar picioarele nu-mi răspund, rămân înțepenit. Uneori, la ora prânzului, merg în preajma școlilor. Stau acolo cu brațele încrucișate și îi privesc pe copii ieșind ca și cum aș fi un părinte. Când îl văd pe câte unul luând-o la fugă și îmbrățișându-și mama sau tatăl, deodată ceva în mine se mișcă, simt o vâlvătaie în stomac. Din stomac suie în ochi, văd roșu, îmi pare că inima moale și caldă a pământului este înăuntrul meu, că explodează. Acelea erau momentele în care, pentru o clipă, eram sigur că încă nu murisem.

Da, v-am spus, ca să mănânc deschideam frigiderul când ei erau plecați sau dormeau. Mâncam ce se nimerea, fără mofturi. Nu știam că era interzis. De unde să știu, dacă nici unul nu-mi vorbea? Oricum, într-o noapte, înainte de culcare, luasem heringi cu unt. La drept vorbind, nu-mi prea păsa de mâncare. Ba chiar nu-mi mai păsa de nimic, dar se știe, instinctul este ultimul care moare; deși eu aproape că nu mai existam, el exista încă. Așadar, mănânc fără chef heringii aceia și mă întind pe patul de campanie.

În seara aceea, el se întoarce târziu. Se întoarce și imediat deschide frigiderul. Stă un moment cu ușa deschisă, apoi strigă: „Cine mi-a mâncat heringii?!“ Și începe să urle. Cu capul sub pături, aud că merge acolo, la mama și repetă cu putere: „I-a mâncat bastardul, fi-tu! I-a terminat ca să-mi facă-n necaz!“ Vocea ei nu ajunge până la mine. Nu știu dacă rămâne tăcută sau răspunde încet. În orice caz, el își reia mersul prin casă urlând și rupând tot ce îi ieșea în cale. Ce fac eu? Mă ridic, o iau din loc, mă ascund într-un dulap. Știam că mai devreme sau mai târziu avea să se întâmple. Într-adevăr, de dincolo de ușă aud că se îndreaptă spre bucătărie. Aud că dărâmă patul cu o lovitură de picior, urlă cu și mai multă forță, continuă să mă caute. Sper un singur lucru, să obosească. În schimb, este puternic și nici după cinci minute deschide dulapul și mă găsește.

Mă gândesc: „Acum îi vărs în față“. Însă la asta s-a gândit și el. Îmi înfige o lingură în gât, cum fac doctorii, și mă face să vomit.

Stăm unul în fața celuilalt, cu voma între noi. Din cauza sforțării, am lacrimi în ochi. El gâfâie. Cum prinde mai mult suflu, zice: „Să nu îndrăznești să-mi mai mănânci lucrurile din frigider!“ și-mi dă două palme de aproape cad la pământ. În noaptea aceea am rămas să dorm în dulap. M-am înfășurat între haine ca o vulpe, iarna, în vizuina sa.

În lunile următoare nu s-a petrecut nimic special. El era permanent nervos. Mama, când nu mă vedea, o priveam pe ascuns, o priveam și aveam impresia că, deși se prefăcea că este fericită, înlăuntrul ei era tristă. Frățiorul, în acest timp, crescuse, învățase să meargă de-a bușilea. Știa să meargă numai înapoi. Așa că, dacă vedea un lucru și dorea să se apropie, se îndepărta. Cu cât se îndepărta, cu atât țipa mai tare, chestia asta îl scotea din minți.

Mi-ar fi plăcut să-l ating, să-l țin în brațe, să-i simt căldura, dar nu puteam. Nu-mi era permis, de aceea îl priveam de la distanță și gata.

Cu puțin înainte de sosirea verii, soțul mamei mele a început să se enerveze încă și mai mult. Era din nou gelos și aproape în fiecare noapte se întorcea beat. Mă ascundeam pe unde puteam, căutam un loc sigur chiar înainte de cină. De acolo îi auzeam strigătele. Urla: „Și ăsta e, ca și celălalt, un bastard! Scroafă! Cățea! Târfă! Îți desfaci picioarele pentru toți!“

Așa îi zicea mamei. Nu știu ce zicea ea, nu reușeam s-o aud, eram prea departe. Când ea era în tura de noapte, făcea cu mine același lucru. Însă, între timp, eu am învățat să fug iute. Aveam mereu pantofi de gimnastică,

alergam repede. El era beat, nu izbutea aproape niciodată să mă prindă. În acele luni m-a înhățat doar de două ori. Stăteam acolo, sub picioarele lui, și loviturile nu mă nimereau. Adică da, mă nimereau, dar era ca și cum nu m-ar fi nimerit, deoarece eu nu existam, trecusem pe pilot automat.

Așa se face că ziua, când hoinăream pe străzi, eram încă și mai confuz, iar ca să mănânc și să dorm, ca să vorbesc, nu existam. Existam doar noaptea, existam doar ca un lucru util pentru descărcarea tensiunii nervoase.

Cunoașteți legea electricității, nu? Dacă se încarcă un obiect și tot se încarcă, la urmă se întâmplă ceva: când acumularea este prea mare, explodează.

Ajungem astfel la începutul lui iunie. Și în zilele acelea se întâmplă ceva, mama se îmbolnăvește. Nu știu ce are, a venit și medicul și nu a știut să spună nimic. În orice caz, ea stă acolo, în pat, cu ochii închiși, ca moartă. Când suntem singuri acasă, eu apar în ușă și o privesc. Nu mă vede. Cel puțin așa cred, până când, într-o dimineață, îmi face semn cu mâna să mă apropii. Atunci, eu mă apropii, ajung la pat în vârful picioarelor. Stau alături, fără să știu ce să zic. Și ea tace, însă deschide un pic ochii. Îmi caută mâna, până la urmă o găsește și mă strânge puternic. Îmi dau seama de asta, că este rece, foarte rece. Mai rece decât a mea.

Frățiorul? Nu, nu e acasă. La primele simptome ale bolii, l-au trimis la țară, la mătușa aceea unde fusesem și eu.

În final, ca s-o scurtez, chiar dacă ea s-a îmbolnăvit, el n-a încetat să se întoarcă pe trei cărări. Ba chiar, din cauză că ea a căzut la pat, pare și mai furios. De aceea, mă ascund aproape în fiecare noapte. El mă caută, o caută pe mama. Urcă și coboară urlând, rupând totul și așa mai departe, și așa mai departe. Te obișnuiești cu toate, nu? Chiar și cu asta. După o vreme pare normal, un lucru ca oricare altul.

Apoi, într-o noapte, se întoarce mai turbat decât de obicei. În ziua aceea, mama s-a simțit foarte rău. Îl aud strigând încă din stradă. Urcă treptele, trece prin fața dulapului meu și merge direct în camera mamei. Ascult, firește, și după puțin timp, cum nu reușesc să aud, deschid ușa ascunzătorii mele. Abia atunci ajung la mine, limpezi, urletele și loviturile. Aud și vocea mamei, pare că piuie, că plânge sau stă să plângă.

Câteodată, citești în ziare, nu? Un om slab sau fricos, în împrejurări extraordinare, ajunge să fie stăpânit de o forță supraomenească, este capabil de orice, se poartă ca și cum nu ar mai fi el, ci o ființă invincibilă.

Așa mi s-a întâmplat mie în noaptea aceea. Fără să înțeleg nimic, am împins cât colo ușa dulapului, am ieșit, am străbătut holul cu pași de leu, am năvălit în camera lor cu mușchii tensionați și plămânii umflați. Ea era pe jos, el, cu un cuțit în mână, stătea deasupra ei. Îmi mai amintesc doar că mă apropii de mama care strigă: „Nu!“, ochii lui uluiți și după aceea sângele care țâșnește pe mine. În schimb, nu țin minte dinamica precisă a mișcărilor, modul în care cuțitul a trecut din mâna lui într-a mea și dintr-a mea în pântecul lui. Strângând încă în mână cuțitul, am sărit înapoi și am luat-o la goană, chiar înainte să-mi dau seama ce s-a petrecut.

Pe drum, la prima fântână, mi-am spălat mâinile, le-am frecat îndelung sub apă. Sângele închegat s-a dus repede, dar mirosul, nu, mi-a rămas înăuntru. Pe niște căi secrete, ca și cel de la pește, din degete a urcat sus, undeva între nări, la creier.

Am rătăcit prin oraș o săptămână întreagă. Umblam de obicei noaptea, nu citeam ziarele, nu știam dacă murise sau nu. Nu eram eu cel care se mișca, ci pilotul automat, bestia ieșită din minți.

În zilele acelea am lovit de patru ori.

Corpurile primilor trei le-au găsit aproape de îndată, pe al patrulea încă îl mai caută. I-am așteptat pe toți lângă școală. Erau încă niște copilași, de fiecare dată mergeam lângă o școală diferită. I-am ales pentru asta, pentru că nimeni nu venise să-i ia. Mă apropiam cu discreție, surâzând, le spuneam că sunt un văr îndepărtat, mă urmau veseli, mulțumiți. Voiam să fie fericiți pentru totdeauna.

Despre primii trei, cred că știți totul, ați citit în rapoarte, nu? Strangulare, sodomie și așa mai departe, și așa mai departe. Corpul celui de-al patrulea, dacă vreți, puteți să trimiteți pe cineva să-l ia. Trebuie să zacă tot acolo, dedesubt, îngropat lângă depozitul de deșeuri de la calea ferată.

Era cel mai mic dintre toți, șapte ani, opt, nu mai mult, un chip tăcut și inteligent. Numai cu el, când mi-a rămas între brațe fără să mai respire, mi-a venit dorința aceea. Atunci, fără să mă gândesc, cu cuțitul i-am despicat pieptul, era fraged, s-a deschis în două ca și cum ar fi fost din unt.

În stânga sternului era inima, se mișca încă.

În loc să mă năpustesc asupra ei, am tras-o afară cu delicatețe, ca pe un lucru prețios. Odată terminată ultima îmbucătură, înlăuntrul meu s-a așternut un calm desăvârșit, o pace, și, după atâția ani, pentru prima dată, am simțit căldură.

Am fost prins câteva ore mai târziu. De cum am văzut mașina aceea, am înțeles totul, nu a fost nevoie să mă urmărească, i-am așteptat nemișcat, cu mâinile în buzunar.

Când eram deja închis aici, înăuntru, am aflat că soțul mamei mele nu murise, îl lovisem așa, superficial.

Credeți că dacă aș fi știut asta înainte, nu i-aș mai fi ucis pe ceilalți? Cine poate să o spună? Dumneavoastră?

Sigur, aș fi scăpat ușor. M-am căit? Am remușcări? Nu are nici o importanță, era ceva ce aveam în mine. În rest, este întotdeauna problema celor două mașini. Se ciocnesc? Nu se ciocnesc?

Depinde de ora la care pleacă.

Sub zăpadă

Helsinki, 28 februarie 1969

Dragule,

Mă găsesc în Finlanda pentru unul dintre numeroasele mele congrese. A durat trei zile, și ieri a fost cina de adio între participanți. Nu aveam nici un chef să merg, am pretextat o stare proastă și m-am retras în camera mea. Am mers pe jos de la sala de conferințe până la hotel. Deși suntem aproape în martie, zăpada este încă înaltă. Pe drum, m-am oprit de mai multe ori dinaintea căsuțelor din lemn. Era întuneric, și pe pervazul ferestrelor erau aprinse o mulțime de candele. Un coleg din această țară mi-a explicat că este vorba de un obicei răspândit. În acest fel, în timpul iernii, ai impresia că ziua durează mai mult. Și totuși, acest întuneric precoce nu-mi displace deloc. Din ferestrele luminate se revarsă pe străzi un simțământ de mare intimitate. Însă probabil că lucrurile nu stau așa. Cine știe, de fapt, câte mici infernuri se ascund acolo, înăuntru! Cu toate astea, pășind pe străzile pustii și tăcute, acoperite de alb, nu am putut să nu mă simt ca Bucle Aurii, fetița care intră pe furiș în căsuța celor trei urși. Aș fi vrut să intru, să beau o ceașcă de lapte cald, să mă ghemuiesc sub o plapumă groasă și să tot dorm fără să mă gândesc la nimic.

Știi, deseori sunt vise pe care ne-am dori să le avem. Vise pe care ți le dorești intens cu ochii deschiși, însă cu ochii închiși nu vin niciodată. Eu

visez mereu să visez asta. Merg îndelung printr-o furtună de zăpadă, apoi văd o lumină, lumina unei case. Ajung, intru. Nu e nimeni, interiorul e foarte primitor. Atunci îmi scot hainele, în locul lor îmi pun o cămașă de noapte din flanel și dispar într-un pat enorm din lemn cu o plapumă cu inimioare roșii. Rămân acolo și dorm. Cu mâinile agățate de învelitoare, ascult zăpada căzând. Aud cum fulgii, unul după altul, se așază pe acoperiș. Nu mă întreb nimic, nu aștept nimic. Respir. Sunt fericită așa, și gata! Pentru o clipă, am senzația nu numai că înțeleg lumea, ci și că sunt înțeleasă de ea pe dinăuntru. Liniște între liniști.

Și ieri noapte, în momentul în care închideam ochii în așternutul rece și anonim al hotelului, mi-am exprimat dorința acelui vis.

L-am chemat cu toate puterile mele și eram aproape sigură că va veni.

În schimb, am avut un alt vis. Devenisem mică, micuță și mă aflam prizonieră în casa păpușilor pe care o aveam în copilărie. Era o casă din lemn ușor cu două etaje, cu uși și ferestre și multe mobile minuscule. La masa din sufragerie era una dintre păpușile mele. Apropiindu-mă de fereastră, vedeam camera mea – un pantof ici, altul dincolo, cărțile deschise pe birou. Însă totul părea abandonat de mult, pustiu. Încerc să vorbesc, dar nu am voce. Pe neașteptate, simt un frig intens care mă cuprinde pe dinăuntru. Atunci, mă duc la pătuț și mă întind deasupra. Nu știu cât timp stau acolo, dar știu că în vreme ce stau în poziția aceea, aud, întâi încet și apoi mai tare, un glas, glasul unui copil.

Chiar dacă nu disting cuvintele, înțeleg că nu vorbește, ci cântă. Cântă un cântecel. Câteodată se întrerupe și râde amuzat. În clipa aceea încerc să mă ridic, să mișc un braț, un picior, când îmi dau seama că nu pot, deoarece din cap până-n picioare sunt acoperită de o placă de gheață. Încerc să urlu, dar urletul rămâne sufocat în gheață. Explodează însă în încăpere, și cu același urlet al meu mă trezesc.

Acum sunt aici, în halat, așezată la măsuța de lângă fereastră. Un băiat mi-a adus micul dejun. După ce am mâncat, m-am simțit mai bine. M-am uitat la ceas, mai erau patru ore exact până ce trebuia să mă prezint la terminal. Astfel că, aproape fără-mi să pricep gesturile, am luat hârtia cu antetul hotelului și am făcut ceea ce n-am avut curajul să fac niciodată. Ți-am scris o scrisoare.

Roma, 1 martie 1969

De două ore m-am întors acasă. Mi-am desfăcut valiza, am pus rufele la spălat. Mi-am făcut un ceai și l-am băut în camera de zi, în fața televizorului stins. Nu trebuia nicidecum să încep scrisoarea aceea. A fost un moment de rătăcire, de slăbiciune. Eu sunt o femeie puternică. Cel puțin toți mă cunosc așa. Nici o cedare, nimic, niciodată! Totuși am cedat, iar acum simt că nu mai pot da înapoi. Cam ca un robinet pe care l-am deschis: apa curge și nu sunt în stare s-o opresc. Este o comparație banală, dar nu reușesc să găsesc alta care să se potrivească la fel de bine. De fapt, originalitatea n-a fost niciodată punctul meu forte.

În timpul zborului de întoarcere am stat lângă directorul agenției. Ca să-i anunț plecarea mea de la serviciu, am așteptat să se termine decolarea. Credea că glumesc. Râzând, mi-a spus: „Acest congres pe tema meteoropatiei te-a înnebunit!“ Am surâs și i-am răspuns că am capul bine înfipt pe umeri. Știu ce vreau să fac, am meditat mult la asta. Fermitatea mea l-a descumpănit. A zis: „Nu cumva te simți bătrână? O știi, chiar dacă sunt atâtea fete noi, tu ești mereu cea mai bună din întreaga agenție. Toți te iubesc, te stimează!“

Am încercat să-i prezint motivele mele practice. I-am spus: „De-acum, cu moartea mamei, nu mai am nevoie să lucrez. Mi-a lăsat bunuri care-mi permit să trăiesc încă o sută de ani fără să fac nimic.“ Am adăugat că mă simt obosită și că nu mai sunt în stare să merg dintr-o parte în cealaltă a lumii ca să traduc ceea ce spun oamenii.

În clipa aceea a zis că înțelege. Nu e deloc neobișnuit ca femeile de vârsta mea să treacă printr-o ușoară stare de epuizare, dar cu puțină odihnă, cu o călătorie de plăcere se rezolvă aproape totul. „De ce nu te duci în Mexic?“ a încheiat, „se pare că e extraordinar de frumos!“

Am zâmbit, i-am atins mâna. Douăzeci de ani de muncă împreună seamănă oarecum cu o căsnicie. „Alberto“, i-am zis, „de-acum înainte există un singur loc în care aș vrea să fiu, și locul acela este casa mea!“

O vreme, a rămas tăcut, cu o față de copil îngândurat. Pe urmă, deodată, m-a privit fix în ochi și a spus încet: „Atunci, este dragoste?“

În momentul acela, avionul intra într-un nor gigantic.

M-am gândit la scrisoare. I-am răspuns: „Da. Într-un fel, da!“

Mă uit la casa mea, ordonată, perfectă: casa pe care toți se așteaptă să o am. Cu mobile de bun gust, unele lucruri vechi din familie, o bucătărie modernă.

Pe masă, în camera de zi, flori permanent proaspete, aranjate cu grație. Întorcându-mă din lungile călătorii de serviciu, percepeam acest loc drept refugiul meu. Aveam micile mele gesturi, obiceiuri de persoană singură.

Până anul trecut, la etajul de deasupra locuia mama. De regulă, eu eram cea care urca. Mergeam s-o văd după cină. Verificam ca totul să fie în ordine și după aceea coboram în apartamentul meu. Această proximitate nu era o ușurare, ci o povară. Dragoste. Poate tocmai asta lipsea. Când eram mică, ea mi-a purtat de grijă, iar eu, când era bătrână, m-am ocupat de ea. În atâția ani însă, nu a existat niciodată un gest, unul singur, care să-mi dea sentimentul că ar fi fost altceva decât o obligație. Firește, aș fi putut să mă revolt. Dar ar fi trebuit s-o fac cu mult timp în urmă, spre începuturi. Ce sens avea să o fac de-acum, când era deja în vârstă? Ce s-ar fi schimbat în viața mea? Viața mea o hotărâse ea. Tot ce am putut să fac a fost s-o urmez. Un câine pentru orbi, iată cum m-am simțit mereu, un animal docil și calm, în care toți puteau să aibă încredere. Puteam eu să trădez așteptările tuturor? Nu, nu puteam. Lașitatea, știi, este ceva care se ispășește când îmbătrânim. Atunci începi să te gândești la toate lucrurile care se puteau face și nu au fost făcute. Începi să-ți vezi propria viață sigură și liniștită ca pe o serie neîntreruptă de goluri și de pierderi. Puteau să fie atâtea, și nimic n-a fost! O curgere incoloră a timpului, și gata! Acum știu, dragostea cere forță. Trebuie să fim curajoși ca să iubim. Dar în copilărie nu mi-a spus-o nimeni. Nu mi-am văzut niciodată părinții în altă ipostază decât aceea de semnatari ai unui contract. Dragostea ținea de povești. O licoare vrăjită pe care o înghițea sărmana păstoriță, sărutul care o trezea pe prințesă.

De multe ori merg pe stradă și observ fetele, femeile tinere. Sunt foarte deosebite de cele de pe vremea când aveam douăzeci de ani. Mă încearcă un sentiment de invidie față de ele. Fetele de familie bună erau educate ca să fie bune soții, citeau istorioare exemplare și le credeau adevărate. De multe ori, în ultimele luni de boală ale mamei, în vreme ce stătea cu ochii închiși, cu capul pierdut pe perna uriașă, m-am surprins că o urăsc. Sunt lucruri care n-ar trebui spuse, dar robinetele astfel funcționează, când se deschid, iese totul. Îi detestam autoritatea încăpățânată, îmi dăduse viață pentru ca apoi să și-o ia înapoi, zi după zi, picătură după picătură. Cum să urăști o bătrână amărâtă la sfârșitul vieții? Mă vei crede un monstru. Poate că sunt.

Nu eu o voi spune. Vei judeca tu când vei fi știut întreaga poveste. Pot să-ți zic doar atât, în ziua în care a murit, pentru prima dată am avut impresia că

aerul mi-a intrat cu adevărat în plămâni. Respiram! Ceva trebuia să se schimbe, aceasta era ideea mea de neclintit. Voiam să rup cercul acela în care dintotdeauna mă simțeam închisă. Au trecut multe luni înainte să mă hotărăsc. În dimineața în care am ieșit ca să mă duc la biroul unui detectiv particular, îmi părea că merg altfel, cu pași mai lungi, cu capul sus. Mă gândeam: „Acesta e primul meu gest de curaj". Însă abia ieșisem pe ușa aceea, că am gândit contrariul. „Emanuela", mi-am spus, „aceasta nu e altceva decât una dintre ultimele lașități ale vieții tale".

M-am calmat însă destul de repede. În fond, i-am zis numai despre nașterea ta, numele nesigur al unei moașe. Să te găsească era aproape imposibil. Cu siguranță, după trei luni de zile, mi-ar fi telefonat zicând că era dezolat, nu existau urme. Eu aș fi zis că era în regulă, aș fi plătit onorariul și fără nici o perturbare m-aș fi întors la viața mea dintotdeauna.

În schimb, lucrurile nu s-au petrecut așa.

*

L-am cunoscut în modul cel mai banal cu putință. Ieșeam de la școală. Am văzut tramvaiul meu trecând pe partea opusă. Ca să nu-l pierd, am alergat. Alergând, m-am împiedicat, cărțile s-au desfăcut din curea și s-au rostogolit pe asfalt. Înainte de a reuși să înțeleg dacă am pățit ceva sau nu, i-am văzut mâna întinsă. Mi-a prins un braț, m-a ridicat de jos. „Ești bine?" Și cu o privire lungă, de sus în jos, m-a măsurat din cap până-n picioare. L-am privit în fugă, era tânăr, purta uniforma trupelor aliate. Am zis: „N-am nimic, mulțumesc!" M-am aplecat să-mi adun cărțile. El s-a aplecat mai repede, le-a adunat, le-a legat în curea, mi le-a dat. I-am mulțumit, zicând: „Acum trebuie să plec, este târziu!" A insistat să mă însoțească. Eu i-am zis: „Mulțumesc, nu, nu-i nevoie, pot să merg singură!"

M-a însoțit, totuși. Pe drum, mi-a vorbit puțin despre el. Era medic militar, se găsea în Italia de peste un an, dar i se părea că se află aici dintotdeauna. Bunicii săi erau italieni, din învecinatul Lecco, auzisem de el? Poate de aceea se simțea aproape ca acasă, învățase limba înaintea tuturor celorlalți. Despre mine nu i-am zis nimic, știam că nu se cuvine. În dreptul unei perechi de blocuri i-am spus că ajunsesem. „Unde locuiești?" m-a întrebat. Am făcut un gest vag cu mâna, arătându-i că în partea aceea.

S-a prefăcut că mă crede. S-a oprit. „Atunci, la revedere!" a zis. L-am salutat și eu și am mers mai departe. Doar că înainte de primul colț, m-am întors să mă uit după el. Nu se clintise din loc. Când ochii ni s-au întâlnit,

mi-a zâmbit. Avea dinții albi, perfecți. Era înalt, puternic și cu privirea bună, ca a lui Gary Cooper.

Când, în ziua următoare, l-am văzut la ieșirea de la școală, nu am încercat să-l evit. I-am mers în întâmpinare, surâzând, ca și cum deja aș fi știut că era acolo. În mână ținea o floare. Când am ajuns lângă el, m-a sărutat pe frunte. Am început să-i vorbesc despre mine. Vorbeam impetuos, și, în timp ce vorbeam, obrajii mi se împurpurau. Am început să mă gândesc la el și când eram singură. Înainte să adorm, îmbrățișam perna ca și cum ar fi fost el. Citisem romane pentru fete. Știam ce este dragostea. Mă lovise când mă așteptam mai puțin. Potrivit romanelor, chiar așa se petreceau lucrurile. Mă gândeam deja la viitor. Vedeam o căsuță cu o pajiște în față și tarte cu mere puse la răcit pe pervaz. El avea o mașină enormă, cât un furgon. Seara, se întorcea obosit de la spital, iar eu pregăteam cina. Îmi povestea despre cazurile de care se ocupa, și eu îl ascultam. Eram mândră de el, de generozitatea sa umană. După trei ani, aveam deja doi copii. Aveau părul roșu și pistrui. Vom mai fi avut și alții, toți cei care vor fi venit. Ne iubeam ca în prima zi. Eram fericiți și lucrurile nu puteau să meargă altfel.

După o lună, mi-a cerut să ies cu el într-o după-amiază. Pentru părinți am inventat o poveste cu recapitulări la matematică acasă la o prietenă. Firește, prietena știa totul. Era de acord.

Am mers la cinematograf. Inima îmi bătea nebunește și nu reușeam să urmăresc firul poveștii. Un pic după începerea seriei a doua, m-a tras încet lângă el și m-a sărutat. Am rămas surprinsă de limbă, nu știusem că folosea și la așa ceva. Din clipa sărutului, pentru mine timpul a început să se accelereze. Aș fi vrut să renunț la școală imediat. Să le dau vestea părinților, să plec imediat în America. Însă cu el nu am vorbit niciodată despre aceste proiecte. Nu știu de ce, îmi era teamă. El avea treizeci de ani, eu, șaisprezece. În unele nopți nu reușeam să adorm. Mă gândeam că poate avea o familie și nu mi-o spusese. Într-o zi, am văzut ivindu-i-se din buzunarul jachetei o vedere cu timbrul Statelor Unite. Nu am izbutit să citesc ce era scris, dar caligrafia era feminină. Cu toate astea, nici atunci nu l-am întrebat nimic. Când mă îmbrățișa și mă privea în ochi murmurând cuvinte dulci, orice bănuială dispărea, zbura departe. Da, era îndrăgostit de mine tot atât cât eram și eu de el!

Mai multe luni, părinții mei nu și-au dat seama de nimic. Numai când randamentul școlar a început să scadă au început să suspecteze ceva.

Eu însă am păstrat secretul. Le-aș fi dezvăluit totul înainte de a pleca în America, în iminența nunții. Eram aproape sigură că s-ar fi opus; pe de altă parte, nu încăpea îndoială că, de cum l-ar fi cunoscut, orice rezistență s-ar fi topit.

Eram naivă, nu crezi? Poate și un pic ridicolă. Am ezitat să-ți povestesc partea aceasta a istoriei. Apoi am decis că era mai bine să ți-o spun. Chiar dacă fac figură proastă, voiam să știi că ești rodul iubirii. Sau, măcar, a ceea ce credeam eu că este iubirea.

S-a întâmplat la șase luni de când ne cunoșteam. Am așteptat ciclul, și ciclul nu mi-a venit. Am mai așteptat o lună ca să-i zic. Mă temeam că era vorba doar de o întârziere. I-am dat vestea într-o după-amiază de duminică, la plimbare pe străzile pustii. Îmi imaginasem de atâtea ori momentul acela! Eram sigură că ar fi râs și m-ar fi îmbrățișat, ridicându-mă în aer. În schimb, abia am pronunțat ultimul cuvânt – ultimul cuvânt era *fiu* –, că s-a oprit ca săgetat. M-a privit în tăcere, apoi și-a scărpinat bărbia. A zis: „A, da?“ I-am răspuns că eram aproape sigură, dar în clipa aceea eram deja gata să plâng. De analize a ținut să se ocupe el. A citit rezultatul și mi l-a comunicat. Într-adevăr, așteptam un copil. În zilele următoare a evitat orice întâlnire, a dispărut mai bine de o săptămână. În cele din urmă, m-am dus eu la locuința lui. L-am așteptat sprijinită de balustradă ore în șir. Când m-a văzut, a tresărit, părând plictisit. Eu am izbucnit în plâns, fără să mă pot opri. M-a cuprins cu brațul pe după umeri. A zis: „Ei, nu face așa! Nu aici!“

Am mers într-un bar, mi-a oferit un ceai de mușețel. Acolo, în timp ce suflam în ceașcă, mi-a spus că a fost rechemat în patrie. Însă nu trebuia să mă îngrijorez. Cât de repede posibil, avea să întocmească documentele pentru căsătorie și să-mi trimită un bilet ca să vin la el, în Oregon. Îl ascultam, dar nu mi se părea verosimil. Aveam impresia că, fără să-mi dau seama, alunecasem într-un film. Cu un firișor de glas, i-am cerut să se prezinte părinților mei, să le explice totul. A amuțit. A zis că dacă o să aibă timp, într-una din zile va trage o fugă la mine acasă. Apoi s-a ridicat. Scaunul a scârțâit puternic. A spus: „Acum chiar trebuie să plec!“ L-am prins de mânecă, i-am cerut adresa. A mâzgâlit iute ceva pe marginea unui plic și mi-a dat-o. Înainte să plece, mi-a atins fruntea cu un sărut.

Îl văd și acum. Îi văd pantalonii și jacheta kaki, picioarele care se îndepărtau în lungul trotuarului cu pas sprinten.

Nu știu exact când a plecat. Am așteptat douăsprezece zile și nu mi-a dat nici un semn. De la o cabină publică am telefonat la cartierul general. Mi-au spus că plecase cu ultimul contingent. Am închis fără să mai întreb ceva.

Totuși, încă nu eram disperată. Aveam încredere. Credeam că tot ce-mi spusese era adevărat. Știi, eroinele din romane erau așa, puneau partea pozitivă înainte de toate, înfruntau adversitățile, convinse că până la urmă orice problemă se va rezolva în cel mai bun mod cu putință. Chiar cu o lună înainte văzusem împreună cu el *Pe aripile vântului*.

Așa că, în seara aceea, înainte ca să adorm, am spus ceea ce spunea Scarlett O'Hara: „Și mâine e o zi!" În dimineața următoare, în loc să merg la școală, m-am oprit într-un bar și i-am scris o scrisoare. Apelând la frazele cele mai poetice pe care le cunoșteam, i-am povestit cum îmi închipuiam viața noastră viitoare. La urgența momentului nu am făcut nici măcar o aluzie. Mă amăgeam în sinea mea că totul se rezolvase deja.

Am așteptat răspunsul peste o lună de zile. Într-o dimineață, a sosit. Dar nu o scrisoare de la el, ci scrisoarea mea cu un timbru deasupra. Adresă necunoscută.

Atunci și numai atunci, s-a prăbușit totul. Totul, dar nu tu. Tu continuai să crești înlăuntrul meu și nu mai era posibil să ascund asta.

Mi-am imaginat că fug. Mi-am imaginat că, de rușine, părinții mei m-ar fi alungat. Mă vedeam rătăcind din poartă în poartă, ca fetița cu chibrituri, cerșind ceva de mâncare. Vedeam înaintea mea cele mai rele lucruri, pe care le înfruntam cu demnitate. Nu s-a petrecut nici unul dintre lucrurile pe care mi le-am închipuit. Au primit vestea cu o tăcere îndurerată. Eram la masă. Apoi tata mi-a zis: „Ridică-te și mergi în camera ta!" Îndată ce-am ajuns, m-am aruncat în genunchi la picioarele patului. M-am rugat, am mulțumit Domnului pentru bunătatea părinților mei.

Acum știu că acela era lucrul cel mai rău dintre toate, dar în vremea aceea mă simțeam norocoasă. Era ca o favoare trimisă de sus.

A doua zi, mama m-a convocat în salon. A zis că în primul rând, invocând o epuizare, urma să mă retrag de la școală. După aceea, împreună cu ea, aveam să merg la casa de la țară, și acolo, departe de ochii indiscreți, aveam să așteptăm nașterea. Nu am reușit să-mi stăpânesc emoția. Mi-am sărutat mama, zicând: „Mulțumesc, mămico!" Ea a suspinat, privindu-mi pântecul de-acum evident: „Dacă nu ai fi așteptat atât ca să-mi spui, am fi rezolvat totul mult mai bine!" Atunci am fost fericită că nu i-am spus mai înainte.

Niciodată, nici măcar în momentele cele mai disperate, nu mi-a trecut prin minte să avortez. Aproape imediat mi-am procurat o carte despre sarcină. Știam zi după zi ceea ce se petrecea. Se formaseră începuturile brațelor și ale picioarelor, capul era deja mare. De la început se iviseră mânuțele, labele picioarelor aveau degetele micuțe și perfecte, unghiile aveau să se formeze mai târziu. Cum aș fi putut să te lepăd, să te las să te zbați acolo, pe o masă, într-un bazinet? Nici măcar resentimentul care se năștea față de tatăl tău nu m-ar fi îndreptat către un asemenea gest. Țineam minte momentul în care te-am conceput. Era iubire în momentul acela! Că o fi durat o fracțiune de secundă contează prea puțin! Tu erai prelungirea acelei secunde. O secundă care dura o viață întreagă. Te-aș fi iubit, aș fi izbutit să iubesc până și asemănarea pe care ai fi avut-o cu tatăl tău. Pentru tandrețea amintirii, nu pentru altceva!

Cu aceste gânduri m-am îndreptat spre casa de la țară.

În lunile acelea, cu excepția mamei, n-am văzut pe nimeni. Amândouă eram liniștite. Făceam plimbări lungi prin grădină. Priveam florile, albinele care li se așezau deasupra. Simțeam că și eu eram parte a naturii și, cu acest sentiment, percepeam înăuntru o mare forță. Când eram singuri, îți vorbeam adesea. În discuțiile noastre te numeam Ricardo. Eram sigură că erai băiat. Îți dădusem numele acela din pasiune pentru Cavalerii Mesei Rotunde. Riccardo[3] Inimă de Leu.

La capătul lunii a șaptea, pe ascuns de mama, am început să-ți fac un costumaș. Foloseam o croșetă, iar lâna era azurie. Ca să-l termin, mi-au trebuit mai mult de patruzeci de zile, deoarece nu eram prea îndemânatică. Atunci când am încheiat ultima cusătură, i l-am arătat triumfătoare mamei. L-a observat în tăcere, cu buzele strânse. În tăcerea ei, i-am zis: „Acum că am învățat, voi face cel puțin alte zece!“

În acel moment a vorbit: „Ar fi o pierdere de vreme, deoarece pe copil nici măcar nu ai să-l vezi!“

Nu am priceput imediat, ci doar când mi-a dat detalii despre statutul meu de minoră și despre documentele necesare. Printr-un act legal, urma să renunț la copil înainte de a-l aduce pe lume.

M-am revoltat? În felul meu, așa cum eram în stare. Am izbucnit în hohote de plâns, iar mama m-a consolat. Printre lacrimi, am spus că dacă nu voiau acea povară, aveam să-mi găsesc un loc de muncă, dacă nu voiau acea

rușine, împreună cu fiul meu aveam să dispar pentru totdeauna. A încercat să mă facă să raționez: nici unul din ei nu era răuvoitor, tot ceea ce făceau era pentru binele meu. Era vorba de un incident, și avea să fie rezolvat ca atare. Nu puteau îngădui ca pentru o clipă de inconștiență să-mi ruinez întreaga viață. Eram tânără, drăgălașă, inteligentă, de familie bună. În aceste condiții, cu un copil, cum aș fi putut să-mi găsesc un soț? Trebuia să mă gândesc la viitor, nu la ceea ce, din nefericire, se petrecuse. Copilului avea să-i fie mai bine într-o familie adevărată, iar mie, singură… Am protestat iar. Am protestat până când mi-a zis că era inutil să protestez, aveau să mă lase nervii și atât! Eram minoră și, conform legii, ei decideau pentru mine. Nu mai era nimic de adăugat. Aveam să înțeleg într-o zi, la vârsta adultă.

Până la nașterea ta mai era doar o lună. Am petrecut-o într-o tăcere absolută. Mă rugam, mă adresam Maicii Domnului. Spuneam: „În infinita ta bunătate, tu, mama noastră, ocrotește-mă!“ Speram un miracol, miracolul era ca el să se întoarcă.

Însă înaintea miracolului au venit durerile. Te prezentai normal și aveai mărimea corespunzătoare. Cu toate astea, după spusele medicului, mai rar văzuse o naștere atât de grea și de lungă. Nu-mi era frică de rău, îmi era frică de plecarea ta. „În loc să împingi, reține-te!“ m-am îndemnat, strângând orice mușchi care putea fi strâns. Știam că era periculos pentru amândoi, dar voiam riscul acela: morți împreună, în aceeași clipă. Dar natura este puternică, programează viața în mod perfect. Ai venit pe lume. Un băiat sănătos. Moașa te-a înfășurat imediat într-un cearșaf, a dispărut cu tine în brațe în camera de alături. Te-am zărit doar pentru o secundă, ți-am văzut căpșorul, aveai părul roșu.

Acelei dimineți i-a urmat un an de lâncezeală. M-am întors în orașul meu, dar nimic nu reușea să îmi stârnească interesul, nu vorbeam, mă uitam încoace și încolo fără să văd ceva anume. După două luni, cu acordul medicului de familie, am fost trimisă într-o clinică elvețiană. Îmi aduc aminte prea puțin din perioada aceea. O culoare, albul, nici un chip, nici un zgomot clar. Îmi petreceam timpul dormind, vorbind în tăcere cu tine. Spuneam: „Sus! Zâmbește-i din nou mamei!“ Și toate lucrurile asemănătoare pe care mamele le spun copiilor. Te gâdilam pe burtică, îți sărutam picioarele grăsuțe. Ținându-te în brațe, stăteam ore întregi la fereastra camerei. Era zăpadă. Păsările cu pene umflate săreau pe pajiște în căutare de semințe, ți le arătam cu degetul. Apoi a venit dezghețul. Jos, în grădină, au început să se

zărească pete de pământ brun, primii ghiocei. Atunci, ceva s-a petrecut în mine.

Nu știu precis ce anume. Dintr-un motiv necunoscut, m-am hotărât să nu mai privesc înapoi. Unicul sentiment care mă însufleția era o bunăvoință deghizată. Medicii erau satisfăcuți. Înainte de Paști am revenit la Milano, am luat cursuri particulare, mi-am dat examenele.

Poate că dacă ai aflat vreodată că nu ești fiul părinților care te-au crescut, i-ai atribuit mamei tale adevărate un trecut aventuros, măcar la limita legalității. Te va dezamăgi să afli că mama ta face parte din mulțimea banală, este una dintre doamnele cu taiorul aranjat întotdeauna cum se cuvine și cu ținuta dreaptă pe care le întâlnești pe stradă sau în autobuz.

În aceste zile au loc multe proteste ale studenților în țară. Străbat străzile în grupuri numeroase, scandând: „Moarte societății burgheze!“ Poate și tu ești printre ei, poate și tu, văzându-mă trecând în palton albastru și cu geanta în mână, ai avut o privire de dispreț.

Dar, vezi tu, inima omenească este mai complexă decât modul în care te îmbraci, decât aparențele.

Dacă aș putea, dacă nu mi-ar fi frică de ridicol, mi-aș smulge hainele de pe mine, aș urca acolo sus, pe baricade, să urlu împreună cu voi. Ceea ce forjează și divide sunt durerea, violența subită, nu hanoracul sau pardesiul. Din vina banalității, a lui „trebuie“, a lui „se zice“, am fost constrânsă să trăiesc un simulacru de viață. Or, de asta trebuie să ne eliberăm, de ipocrizie, de limitări. De aceea, am oroare de violența acestor tineri. Îi văd orbi, gata să înlocuiască o minciună cu alta.

Cine știe, dacă ai fi stat cu mine, cât ne-am fi certat în aceste zile! Însă și asta ar fi fost grozav! Ne-ar fi făcut să creștem un pic amândoi!

De la tine nu am decât costumașul azuriu, pe care ți l-am făcut la țară. L-am păstrat într-un sertăraș al șifonierului. În nopțile în care nu reușesc să adorm – și sunt atâtea! – mă ridic și îl mângâi. E straniu, deși nu l-ai îmbrăcat niciodată, a rămas în el o aromă de nou-născut. Aromă de lapte, de pipi de bebeluș, de pudră de talc.

În acest moment, îmi închipui, ești deja sătul. Te vei gândi: oare de ce mă plictisește așa de tare bătrâna asta?! Sau te vei întreba cum de am putut să înțeleg atâtea lucruri și să nu fac nimic. M-am întrebat și eu de multe ori. Mai mult decât un răspuns limpede, am găsit o senzație. Nu știu dacă ți s-a întâmplat vreodată, dar uneori, plimbându-te primăvara pe pajiști, găsești

carcase conice și opace: piei goale de șerpi. Este corpul întreg, cu dimensiunile exacte și cu găurile ochilor, numai că nu există făptura vie dinăuntru, inima, plămânii, colții veninoși. A plecat totul. Da, din ziua nașterii tale m-am simțit exact așa, fără nimic în mine. Pe dinafară eram fata grațioasă și amabilă dintotdeauna, dar înăuntru viscerele, cu toată forța sentimentelor, se topiseră. Mă simțeam ca un automat. Eram! Sunt! Doar undeva, într-un ungher pe care nu am putut niciodată să-l identific, s-a păstrat intactă capacitatea de a privi. Am văzut viețile celorlalți așa cum regizorul de platou observă peliculele de probă. Am văzut, am judecat, mi-am făcut păreri asupra lumii. Poate că, nefiind implicată, am putut să înțeleg lucrurile mai devreme și mai clar decât alții. Trăgând linie acum, ținând cont de modul în care trăiesc și gândesc, sunt o persoană înțeleaptă. Iar acesta este unul dintre lucrurile pe care vreau să ți le zic. Păzește-te de înțelepciune! Viața e oricum, numai înțeleaptă nu. Viața este mișcare continuă, abilitate. Ca să stăm bine în mijlocul ei trebuie să fim flexibili, deschiși, nelegați de nimic. Înțelepciunea, cât timp ești bine, sănătos, nu este altceva decât o linie moartă pe care mergi înainte și înapoi. Peisajul îl cunoști pe de rost. Știi cum începe parcursul și cum se termină, iar această cunoaștere te face să te amăgești că ești liniștit și puternic. Dar dacă schimbi linia? Dacă alergi în alt peisaj? Totul aici.

Corpul meu, ți-am spus, în toți acești ani a fost numai o piele, o carcasă. Este adevărat, dar în parte nu e.

În fiecare an, odată cu luna în care te-am conceput, pântecul începea să se umfle încet, ca și cum ar fi fost ceva acolo, înăuntru. După o lună, începeau grețurile, somnolența. După nouă, o durere atroce, aceeași durere de când te-ai născut. Apoi totul revenea la normal. Firește, în primele dăți am mers la medic. Este ridicol, dar am avut bănuiala că mi s-a întâmplat ceva asemănător Sfintei Fecioare: printr-o intervenție superioară, concepusem un copil. Putea să se fi petrecut într-un moment de confuzie, într-o oră sau două pe care nu le țineam minte. În schimb, erau numai sarcini isterice. M-am obișnuit și cu asta. La birou, colegele observau: „E imposibil! Nu mănânci aproape nimic și totuși te îngrași!“ Mă sfătuiau să mă duc la un doctor, să-mi controlez nivelul hormonilor. Pe stradă, nu o dată, câte cineva, trecând pe lângă mine, murmura felicitări. Atunci grăbeam pasul, ferindu-mi privirea. Anotimp după anotimp, vreme de douăzeci și cinci de ani, o parte din mine, încă vie, a săvârșit acest rit. Apoi au venit valurile de căldură,

crizele de plâns neașteptate și violente. Sosise menopauza. În momentul acela, mi-am spus: „În sfârșit, totul s-a încheiat."

Între timp, după o lungă suferință, mama a murit. Tata se dusese încă înainte să-mi termin studiile. Am crezut că urma să se deschidă un capitol nou, un capitol umil și trist, dar pentru prima oară al meu. M-am înscris la un curs de ikebana. Duminica după-amiază făceam ceaiuri cu colegele.

În schimb, în primăvară, ca în fiecare an, pântecul a început să mi se umfle. Nu aveam somnolență, dar pântecul se umfla ca în toate celelalte dăți. Atunci, am înțeles un lucru. Era o pedeapsă, prețul lașității pe care aveam să-l plătesc până la sfârșitul zilelor mele.

Numai când, la data stabilită, pântecul nu și-a modificat volumul inițial, a început să mă preocupe. Cu o lună înainte mă adresasem acelui detectiv particular. Rațional vorbind, nu știu de ce am făcut-o. Poate o prevestire. Poate voința de a pune capăt veșnicei mele pedepse. Nu voiam să apar, să-mi reclam drepturile inexistente, tulburându-ți echilibrul.

Voiam doar să știu cum ai crescut, cu cine semeni, unde trăiești.

Oricum, când, după două luni de la data nașterii, am simțit o durere aproape insuportabilă, m-am dus la medic. Ironie a sorții, în aceeași zi, detectivul mi-a dat răspunsul său. Existai. Tatăl tău era inginer, mama, profesoară de franceză. Studiai medicina, locuiai la două străzi mai încolo de a mea.

O săptămână mai târziu, mi-a răspuns și medicul. „Regret, dar înăuntru este o tumoare mare cam cât un copil."

În lunile acelea nu mă gândisem nici pe departe că putea să fie asta. Totuși, când medicul mi-a comunicat vestea, nu am rămas deloc surprinsă. Vreme de mai mult de douăzeci de ani dorisem să-mi crească ceva în pântec, și până la urmă dorința mi se împlinise. Cu o mică diferență. În loc să ocrotesc în mine viața, păzeam moartea.

„Dacă ați fi venit mai devreme…", mi-a zis doctorul cu privirea dezolată. Am înălțat din umeri, ca pentru a-i spune: „Răbdare". În orice caz, după aceea – făcea parte din profesia sa – mi-a dat un fir de speranță. Trebuia să mă operez imediat, ca să împiedic celulele nebune să o ia razna prin corpul meu. Mi-a dat o listă cu analize. Eu am zis că da, că era în regulă. În realitate, nu-mi mai păsa de nimic.

În fața veștii unei morți iminente, mulți se poartă ca niște nebuni. Plâng, disperă, își cheltuiesc toți banii pe plăceri. Alții se convertesc brusc, își

găsesc ultima putere în credință. Mie nu mi s-a întâmplat nimic din toate astea. Până și medicul s-a mirat. Vestea aceea mi-a provocat un soi de euforie.

Pe drum spre casă m-am oprit la un floricultor. Întreaga după-amiază mi-am petrecut-o absorbită de o compoziție. Era pentru prima dată când nu repetam una dintre cele învățate la curs. Am dispus tulpinile uscate, mușchii, bărbile lichenilor și, în vârful tuturor, un ram despuiat de măceș. Fructele roșii-aprins nu le-am lăsat agățate, le-am așezat aproape ascunse între aranjament și pământ.

Eram atât de cufundată în observarea formelor și culorilor, încât am uitat să iau cina. În final, mulțumită, am contemplat-o din fiecare colț al încăperii. Da, era chiar o ikebana perfectă. Perfectă nu prin respectarea regulilor, ci fiindcă, în sfârșit, exprima ceea ce aveam înlăuntrul meu.

Am botezat-o „Sub zăpadă".

În zilele următoare mi-am făcut analizele cerute. Apoi, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, am plecat la congresul de la Helsinki. Acolo, cine știe de ce – din cauza zăpezii? a liniștii? –, am început să-ți scriu această scrisoare. O regret? Dimpotrivă, îmi face bine! Mâine mă voi interna în clinică pentru operație.

La reîntoarcerea din Finlanda – de ce ți-o spun abia acum? –, nu am rezistat, am venit să te văd. Cu un pretext oarecare, am întrebat-o pe portăreasă care-i fereastra ta. Uitându-mă din când în când la ceas, de parcă aș fi fost acolo pentru o întâlnire, am petrecut sub ea după-amiaza întreagă. Abia spre ora cinci, fugitivă în spatele perdelei, am văzut o umbră.

Roma, 18 iunie 1969

Încă aici, dragule! Încă vie și cu tine înăuntru. Copilul din celule nebune s-a ramificat în tot corpul, a colonizat întâi ficatul și apoi creierul. La agenție au aflat de răul din mine. Alberto a venit să mă caute la spital. Nu reușea să-și ascundă uimirea din ochi. Zicea: „Nu-mi vine să cred, te simțeai atât de bine…" Desigur, nu cunoștea povestea ta. Cu excepția mamei și a tatălui meu, nu o cunoștea nimeni.

Dacă m-ai vedea acum, nu ai crede că sunt mama ta, ci o bătrână smintită. Și trebuie s-o fi crezut ieri, când, ieșind din casă, m-ai văzut așezată pe banca din față. Ne-am încrucișat privirile, parcă din greșeală, și tu imediat,

încreţindu-ţi buzele, ţi-ai îndepărtat privirea. Ai dreptate, părul a dispărut aproape cu totul, şi pielea, ca un ambalaj galben şi uzat, se lipeşte de oasele craniului. Aş fi vrut să mă reped la tine, să te îmbrăţişez, să simt viaţa vie în trupul tău. În schimb, m-am uitat în jos, chipurile căutând ceva, şi mi-am mişcat un picior în praf.

Nu mă mai văd cu nimeni şi nici unul dintre puţinii mei cunoscuţi nu vine să mă vadă. O moarte atât de evidentă îi înfricoşează pe toţi. Am refuzat spitalizarea înainte de vreme. Detest acele complicaţii de fire, de succesiune a operaţiilor. De ce să smulgi zile pentru o viaţă care aproape nu mai este? Odată, adolescentă fiind, când încă înţelegeam poezia, am citit versurile unui poet ungur. Nu ţin minte ce era înainte, dar îmi amintesc că se încheia aşa: „Am trăit inutil / şi moartea va fi ceva zadarnic.“ În aceste zile le am mereu în minte.

Ca să pot să te văd fără să atrag atenţia, am început să port cu mine pungi de plastic. Stau nemişcată acolo, dedesubt, şi dau de mâncare pisicilor. Am inventat un nume pentru fiecare. Când vin toate împreună, le spun „copii“. Observ privirea stânjenită a portăresei mele. Este limpede ce gândeşte, domnişoara M. a luat-o razna! Văd pe stradă privirile oamenilor îndreptate către capul meu, dar în loc să mă irite, îmi face plăcere. Cu o singură suflare, moartea mi-a nimicit înţelepciunea. Foarte curând nu voi mai fi. De ce altceva ar putea să-mi mai pese? Dacă aş fi fost înţeleaptă, acum ţi-aş spune ultimele cuvinte, acele cuvinte mari şi frumoase care marchează o viaţă. În schimb, îmi vine doar să râd. O fi lucrătura celulelor nebune din creierul meu? Cine ştie!

În noaptea asta am avut un vis. Am avut *acel* vis. De ore întregi mergeam printr-o furtună de zăpadă. La fiecare pas, picioarele mi se afundau până la genunchi. Înaintam cu tot mai mare greutate, tot mai sfârşită. Când am văzut lumina aceea în capăt, deja simţeam urcând în mine căldura liniştită a îngheţării. Am strâns din dinţi, mi-am adunat puterile. Am căzut pe poartă aproape fără viaţă, iar aceasta – nu era închisă, era doar lipită – s-a deschis. Înăuntru era şemineul aprins, pe masă, vin şi o ciorbă. Am mâncat, am băut. Apoi am urcat la etaj, patul era pregătit, pe pernă era împăturită o cămaşă de noapte din flanel alb. După ce am îmbrăcat-o, am dispărut sub plapuma de puf. Alături, ardea o candelă, afară, furtuna încă bântuia. Cu ochii deschişi am început să număr fulgii de zăpadă, cei care se aşezau pe acoperiş şi cei care sfârşeau prin a se turti pe pervaz. Apoi am început să-i văd pe toţi cei

care se depuneau în pădurea din jur, pe vârfurile și ramurile copacilor, pe pământ. Am sfârșit sub grosimea albă. Am rupt crusta de gheață, am alunecat și mai adânc, acolo, unde sunt ghindele, semințele, sevele pregătite să se trezească la primăvară. Am văzut șerpii dormind încolăciți unul peste altul și broaștele întinse cu picioarele desfăcute ca și cum ar fi fost moarte. Nu știu eu ce eram, poate un vierme, o privire sau o furnică. Acolo, dedesubt, mă mișcam cu agilitate. Eram în pat și nu eram, eram acolo și peste tot. Respiram. La un moment dat, candela s-a stins și am adormit. Am dormit și am visat că dorm. Abia atunci am înțeles.

Când m-am trezit, azi-dimineață, eram terminată. Cu greu am deschis ușa șifonierului și am tras costumașul azuriu, l-am netezit, l-am învelit întâi într-o hârtie cu flori și după aceea în ambalajul pachetului. Am verificat în geantă dacă aveam două bilete de autobuz. Am ales un oficiu poștal îndepărtat, pentru expeditor am inventat un nume și o adresă.

La ghișeu, funcționara m-a întrebat dacă era vreo scrisoare înăuntru. Am spus: „Nu! Nici o scrisoare!“ Atunci, l-a aruncat pe cântarul pentru colete. Izbindu-l, m-a văzut tresărind și m-a întrebat alarmată: „Este fragil?“

Cu un firicel de glas, am răspuns: „Peste măsură de fragil!“

Pe o singură voce

Ieri au venit cei de la televiziune. Îi așteptam deja de la două, au ajuns cu puțin înainte de patru. Cu totul, erau șase persoane. Au început imediat să caute prizele. În timp ce aranjau camera de luat vederi în fața fotoliului meu, i-am spus pe neașteptate realizatoarei că era prima dată când vorbeam la televizor. Erau chiar siguri că trebuia să vorbesc? Mă voiau tocmai pe mine? Ea m-a asigurat, zicând: „Trebuie să vorbiți ca și cum aparatul nu ar fi aici!“ În timpul ăsta, oamenii continuau să-și facă de lucru în jur și, de fiecare dată când mutau un fotoliu sau o carte, tresăream. Nu pentru lucruri în sine, ci pentru murdăria care era dedesubt. Știi bine cum trăiesc, praful care este peste tot, cum puteam să le explic că nu mai am putere și nici pe cineva care să vină să mă ajute la curățenia din casă? Pe tine, care ești tânără, te va face să râzi, sunt prostii, nu? Totuși eram foarte stânjenită. Vina educației de odinioară! Cu atât mai rău! Astfel, când au aprins luminile, i-am rugat să

încadreze numai chipul meu și nimic din ceea ce era în încăpere, nici cărțile, nici sculpturile soțului. Am mai întrebat: „Intru imediat în emisie?“ Au început să râdă. Nu, totul se va difuza peste trei luni, poate patru. Dacă ceva nu-mi place, pot să le spun, iar ei o să taie la montaj pe urmă. Poți să te informezi dacă este adevărat? Mi-au zis așa, dar nu-i prea cred…

Peste o jumătate de oră erau gata pentru interviu. Unul dintre bărbați a agitat o tăbliță și a strigat: „Supraviețuitorii! Întâia!“, și camera de filmat a pornit. Ziarista se așezase în fața mea. Fără să-și modifice zâmbetul, mi-a rostit prenumele, numele, apoi, cu un zâmbet mai larg, m-a întrebat: „Vreți să ne povestiți istoria dumneavoastră?“ La început, glasul îmi tremura un pic, apoi, încetul cu încetul, a devenit aproape normal.

Am vorbit despre copilăria mea, despre viața în oraș în vremea Marelui Război. Am vorbit despre tata, despre mama, despre originile lor. Am povestit cum mi-am cunoscut soțul și despre începerea persecuțiilor. Știi, am vorbit foarte bine, fără nici o emoție, nu credeam că voi reuși. Vorbeam de parcă n-ar fi fost povestea mea, ci a unei alte persoane. Nu-mi dădeam seama de trecerea timpului, realizatoarea aproba din cap și continua să zâmbească, părea mulțumită. Am vorbit și despre nașterea fiicei mele, despre relația noastră dificilă… Exact când ajunsesem la moartea ei, ziarista m-a întrerupt pentru prima oară. „Când a fost asta?“ m-a întrebat.

Atunci, în gând, am socotit verile care trecuseră, le socoteam și abia ce terminam de socotit că le și uitam, reluam calm numărătoarea, dar chiar în clipa în care o aveam limpede în minte, înainte ca din creier să ajungă pe limbă, o uitam din nou. Nu știu cât timp a trecut, realizatoarea nu părea îngrijorată, dar eu, da, eram, și din minut în minut deveneam mai agitată.

Întreruperea aceea a fost cauza tuturor necazurilor. Știi, nu mă așteptam, am pierdut firul. Iată ce înseamnă vârsta! Căutam să spun ceva pentru a reînnoda discursul, dar mintea mi-era goală. Camera de filmat continua să meargă, i se auzea murmurul în încăpere, doar el. După câteva momente, realizatoarea, ca să mă ajute, a vorbit iar.

A zis: „Și mama dumneavoastră a murit în mod tragic, este adevărat? Vreți să ne povestiți cum s-a întâmplat?“

M-a luat prin surprindere, n-o aveam în minte pe mama în acel moment, ci cu totul o altă ordine a lucrurilor. În locul mamei, mi-a apărut înainte ceainicul din bucătărie cu fundul acoperit de calcar; am alungat ceainicul, am spus: „A murit…“ și s-a ivit mușcata din fereastră, îngălbenită și uscată,

fiindcă de peste trei ani nu-i schimb pământul; am alungat-o și pe ea, și totul a început să se amestece. Știi, ca atunci când, copil fiind, te joci, și te rotești, și te învârți în jurul tău cu ochii închiși, te rotești și te învârți tot mai tare, apoi te oprești, deschizi ochii și totul se rotește încă, nu mai știi unde te afli, ca Degețel în pădure, ceva de soiul ăsta; așa mi s-a întâmplat, bâjbâiam, nu mai știam unde sunt.

În acel moment, ziarista a reformulat întrebarea. Firește, ea o știa deja, li se adresa acum telespectatorilor care nu cunoșteau istoria. A spus: „Este adevărat că mama dumneavoastră a dispărut când se afla în spital?“

Atunci, mi-a sărit capacul, mi-a venit totul sus, în gură, în ochi. Am strigat: „Nu știu!“ Și am început să plâng. Am văzut chipul mamei între cearșafuri, corpul descărnat, l-am văzut nu ca în această clipă când povestesc, ci așa cum ar fi fost aici în momentul acela, în momentul în care s-a petrecut. Nu plânsesem, nu am plâns niciodată, nici măcar în anii următori, încercam să nu mi-o reamintesc; în schimb, brusc, după aproape șaptezeci de ani, se afla aici, în fața mea, era ea în pat și apoi patul desfăcut și gol și un camion nemțesc închis complet care pleca sub ochii mei. De-acum scârțâiam pe dinăuntru ca o barcă veche. Le cunosc, așa explodează îndoielile senile! Cine știe de ce, cu trecerea anilor, plângi tot mai mult, începi și nu izbutești să închei, continui ore în șir, fără să te consoleze nimic. Inima e mai slabă, mai vulnerabilă, pleoapele devin umede. Încetezi numai în somn, când adormi. Așa mi s-a întâmplat ieri. Și acum, când îți povestesc, mă rușinez, mă înroșesc.

Ziarista stătea nemișcată, dreaptă, cu blocnotesul în mână; se auzea în continuare zumzetul camerei de filmat. Credeam că o opriseră, în schimb, nu, erau toți acolo încremeniți, ca hipnotizați de un șarpe. În această vreme, eu plângeam din ce în ce mai tare, cu hohote, plângeam pentru mama mea, plângeam pentru că nu reușeam să nu plâng, plângeam pentru că plângeam și ei mă filmau. Continuând să plâng, cu arătătorul am făcut semn că nu, am picioarele bolnave, o știi, nu puteam să mă ridic și să merg în altă cameră, am făcut semn că nu, dar n-a avut nici un efect, așa că mi-am ascuns chipul între mâini, le-am făcut scoică pe chip, lacrimile se prelingeau pe dedesubt, simțeam cald pe piept, tricoul ud, m-am gândit, acum spun: „Gata“, mi-am adunat puterile să o fac, cu toată concentrarea acolo, într-un punct, pe limbă, am deschis gura, cu cât suflu aveam în trup, și am strigat: „Nu mai este unt în frigider!“

Abia în clipa aceea s-au mișcat, au oprit camera.

Când au plecat, încă plângeam, am plâns întreaga noapte. Crezi că există vreo posibilitate ca să-i oprești? Tu cunoști atâta lume acolo, la ei, ai putea să te informezi? Nu am pace, nu izbutesc să mai dorm. Și pentru asta e de vină vârsta, te fixezi pe o idee și nu ți-o mai smulgi din minte! S-a adunat totul sus. Ca lucrul acela din avioane, cutia neagră. Zboară de mult timp și totul decurge bine, cutia spune că am survolat marea, munții, am depășit o furtună, totul în regulă, totul perfect. Apoi avionul se prăbușește, se găsește cutia, este deschisă și se descoperă că două sau trei buloane se clătinau deja de ceva vreme, că buloanelor li s-a adăugat tremuratul ușor al aripii, întâi tremurul aripii și pe urmă al reactorului în întregime, iar avionul explodează cu toate secretele sale înscrise înăuntru, în inima sa neagră.

Dar ce vorbesc? Nu știu nimic despre avioane, despre cutiile lor, am citit numai câte ceva în ziare. „Vorbești fiindcă ai limbă“, îmi zicea tata. E adevărat. Știi însă, de când nu mai am pe nimeni în preajmă, am prins obiceiul ăsta, de a vorbi singură. Merg înainte ore întregi, cu un soi de rumoare în fundal, ca un radio. Îmi privesc mușcata. Ce trebuie să fac ca să-și recapete culoarea? Stă acolo, galbenă toată, în fiecare dimineață mă scol și-mi spun: „Acum o smulg, o arunc“. Dar după aceea nu o fac. Seara este încă aici, mereu mai fără viață.

De fiecare dată când mă cauți, mă minunez. „De ce?“ îmi zic. N-o fi chiar pedeapsă, nu?! Dar ce altceva ar putea să fie? Sunt numai o biată bătrână, zi după zi tot mai confuză. E inutil să negi! Singură îmi dau seama! Merg într-o cameră să iau ceva și când sunt acolo nu-mi amintesc de ce am venit. Mă învârt un pic, apoi mă duc înapoi. Știi ce am făcut ieri? Am scurs apa, fără să fi pus pastele înăuntru… Ți se întâmplă și ție? Se poate, însă, oricum, la tineri este altceva, uită fiindcă au alte lucruri în minte. Exact asta m-a făcut să-mi dau seama că îmbătrânesc! Întâi amintirile stau frumos înșirate, amintirile bune și cele rele, cele mărunte și cele importante. Știi pe cine ai văzut cu o zi înainte și ce s-a petrecut în ultimul din cei șase ani din urmă, totul stă ordonat, ca mărgelele pe ață. După aceea, la un moment dat, observi că nu e așa, ceva se prăbușește. Senzația e aceasta: memoria este ca pardoseala unei case, o casă din lemn, încetul cu încetul unele grinzi putrezesc, când te uiți la ele, chiar dacă sunt de-acum friabile, par la fel cu celelalte, așa încât ești sigură, mergi înainte, dar pe urmă, pe neașteptate, ceva dispare, alunecă într-un plan unde nu mai poți să ajungi, cedează axul

acela, și toate lucrurile din jur, ca absorbite, sfârșesc acolo. Cu cât trec anii, cu atât cresc prăpăstiile, totul este o rotire de morișți, înaintezi din ce în ce mai prudent printre goluri, e de ajuns o minimă eroare ca puținul pe care încă-l mai păstrezi să sfârșească în abis.

Atunci este bezna, nu? Este întunericul, dar tu trăiești încă, ăsta e lucrul cel mai înfiorător, care te duce la disperare. Că inima și pântecul merg înainte, pot să meargă ani și ani când tu nu mai ești.

Persoanele din jur te îngrijesc, îți dau să mănânci bunătăți. Când te murdărești, te curăță ca pe un copil și îți și vorbesc precum unui copil. Fac totul pentru inima ta, pentru pântecul tău, se prefac că pentru ei contează mai mult decât orice ca organele acelea să continue să funcționeze. Uneori, mă gândesc că unicul noroc din viața mea este acesta, că sunt bătrână și singură pe lume, nimeni nu-și va asuma sarcina de a purta de grijă măruntaielor mele. Ți-o amintești pe doamna G.? Ai cunoscut-o? Gândește-te că de trei luni fiii ei trebuie s-o țină în casă, închisă cu cheia! În fiecare dimineață se scoală, merge în bucătărie și întreabă: „Unde este pachețelul?“ După aceea îi salută pe toți: „La revedere! La revedere! Plec la școală!“ Înțelegi? Mai bine să te găsească pompierii întinsă pe pardoseală! Câteodată, stau singură întreaga după-amiază, așezată în fotoliu, și văd cum lumina scade treptat, penumbra înfășoară camera și apoi coboară noaptea; stau aici, sub această lampă, citesc ceva, poeziile preferate, citesc puțin, apoi pun cartea jos, obosită, închid ochii și-mi spun: „Iată, cu siguranță, sufletul există!“

Dar pe urmă îmi telefonează doamna G., zice: „Sunt atât de mulțumită, astăzi am luat opt la aritmetică, vii la mine să ne facem temele?“ Și atunci mă întreb, dacă există, unde este sufletul doamnei G.? A plecat deja sus și așteaptă să-i ajungă și corpul? Sau nu există, nu a fost niciodată, totul este inimă, intestin, limbă? Dacă începe, unde începe? Dacă se sfârșește, când se sfârșește? Supraviețuiește? Unde? Există vreun depozit? Merge dintr-un corp într-altul ca un câine în căutarea stăpânului? Sunt lucruri despre care nu ar trebui să te întrebi, nu? Ar trebui să crezi, nu să cercetezi! Cu toate astea, eu, una, am avut mereu acest năravș, nu reușesc să scap de el. Sunt ipocrită, ar trebui să spun: „Sufletul nu există și e bine așa!“ În schimb, zic: „Mi-ar fi plăcut să fie, poate este, dar nu reușesc să-l văd!“ Nu înțeleg cum merge dintr-o parte într-alta. Se desprinde? Se dezlipește și se lipește? E alcătuit din bile și se dă de-a dura?

Știi, când eram mică, tata ținea mult la sabat, voia să-l respectăm. Astfel că, de la apusul de vineri până la apusul de sâmbătă, încetam orice activitate. Mie îmi plăcea mult, era oarecum ca în jocul acela, nu știu dacă se mai joacă, frumoasele statui, toți merg și merg și după aceea, la un ordin, rămân încremeniți. În dimineața sabatului aveam acest obicei, eu și cu el, numai noi, făceam o plimbare prin oraș. Atunci, ținându-mă strâns de mână, îmi spunea: „Privește! Vezi? Totul este dublu! Știi de ce? Pentru că astăzi, numai astăzi, vezi cu doi ochi, cu ochii tăi și nu cu cei ai sufletului.“ Era un soi de magie, un descântec. Copiii adoră aceste lucruri, ar fi frumos să le iubească și adulții. În orice caz, nu era o idee, era adevărul. Sâmbăta auzeam rumori, foșnete, murmure pe care duminica sau miercurea nu le deslușeam niciodată. Vedeam totul dublu, de o parte era corpul care stătea nemișcat, de cealaltă, altceva, care mergea înainte, se mișca printre obiecte sprinten ca un pește, ca un țipar agil și foarte iute. E ciudat, nu? Dar în zilele acelea mi se părea că sunt mai ușoară, că nu am greutate. Ai încercat și tu această senzație când erai în Israel? Atunci, poți să mă înțelegi, poți să înțelegi ce spun. Din când în când am această fantezie, fantezia de a fi un important om politic, un șef de stat sau ceva de acest gen. Știi ce-aș face dacă aș fi? Nicidecum legi, revoluții, nu, aș impune numai o zi de odihnă obligatorie pentru toți, nu de sărbătoare, asta există deja, ci de odihnă propriu-zisă. Sunt convinsă că după puțin timp, toți s-ar simți mai bine. Vezi tu, sâmbăta, până și mama era liniștită. Se așeza într-un fotoliu lângă gramofon și rămânea acolo toată ziua. Își mișca mâinile încet sau cânta cântece pentru copii cu voce joasă. Din câte mi-aduc aminte, nu s-a întâmplat niciodată ca sâmbăta să aibă o criză violentă. În alte zile, da, avea. Cele mai puternice se produceau la schimbarea anotimpurilor, între iarnă și primăvară, între vară și toamnă. Ideea sa fixă era aceasta, credea că avea niște virusuri în creier, stăteau acolo, înăuntru, și-l făceau să trosnească, îl ciuguleau încetul cu încetul. Unica salvare venea de la albine, numai ele, cu acele lor lungi, ar fi putut să le tragă afară, le-ar fi aspirat, ca niște burghie ar fi perforat totul, părul, pielea de desubt, calota craniului, ar fi fost o vânătoare sălbatică, neîndurătoare, dar în final insectele bune ar fi învins, și ea ar fi fost salvată pe vecie. De fapt, așa mi-o amintesc, în picioare în fața ferestrei. Stătea acolo cu părul desfăcut și chema roiurile de albine cu glas înalt. Nu, desigur, nu se născuse nebună, altminteri, tata nu ar fi luat-o niciodată de soție. Dimpotrivă, după spusele bunicilor, fusese o fată blândă și docilă ca puține

altele. Totul a început din vina mea, pentru că m-am născut. S-a petrecut așa – mi-au povestit când eram mare –, la două ore după naștere a început să se simtă murdară, voia să se spele și când mă vedea striga: „Luați de-aici pocitania asta!“

Apoi medicii au spus că s-ar fi întâmplat oricum, dintr-o cauză sau alta, dar pentru mine ce importanță putea să mai aibă? Până una alta, eu eram acolo, mă născusem și eram fiica unei nebune. Un fel de stigmat, pricepi? Un lucru care m-a făcut să trăiesc cu un handicap. O simțeam permanent acolo, la pândă. Și ție ți-a fost teamă că ai putea să înnebunești? Cred că mai devreme sau mai târziu li se întâmplă tuturor, este normal la cum decurge viața. Însă, vezi tu, pentru mine este altceva! Știam, de fapt, știu că sângele ei este amestecat cu al meu, și lucrul acesta mă zguduie pe dinăuntru, uneori, noaptea, mi se întâmplă chiar s-o aud, îmi merge înainte și înapoi prin vene, îmi vorbește, zice: „Vino, vino sus, vino de partea mea“. Săptămâna trecută am văzut la televizor un documentar despre copacii japonezi, despre cei pitici. Ce lucru oribil, doar japonezilor putea să le treacă prin minte! În orice caz, știi cum fac? Sunt copaci ca toți ceilalți, de orice tip, meri, pini, măslini. Ca sămânță sunt toți egali, adică au aceeași formă, aceleași frunze, aceleași culori, în sfârșit, totul. Ar putea, chiar ar trebui să crească, dar nu pot, deoarece este permanent cineva care-i supraveghează, îi taie pe aici, pe dincolo, ca să-i comprime, ca să-i constrângă să rămână scunzi. Tot așa și eu, eu singură m-am constrâns mereu la gânduri mici, micuțe, la mediocritate. De pildă, țin bine minte că în adolescență, știi, când în mod natural suntem îndreptați spre gânduri mărețe, uneori, vara, mă întorceam seara târziu acasă, mergeam pe țărm și simțeam deasupra mea cerul înstelat, se afla acolo, cuprinzător, cu toate stelele ca un cearșaf mare, ceva care te înfășoară, știam că era acolo și că era și frumos, frumos-frumos, dar nu înălțam niciodată capul, îmi impuneam să nu-l ridic. Mi-era teamă, înțelegi? Teamă de întuneric, de liniște, de luminile îndepărtate, teamă de lucrul acela care stătea la pândă. Ani în șir am fost la plajă fără să intru vreodată în apă, nu am citit niciodată o carte dacă înainte nu mi se rezuma conținutul.

Soțul meu? L-am cunoscut în adolescență, de când l-am cunoscut, lucrurile au decurs un pic mai bine. În perioada aceea, mama era internată într-o clinică. Mergeam rar s-o vizitez. Este sensul vieții, nu? Să te gândești la viitor. El de-abia susținuse licența în Drept, își petrecea timpul liber – mi

se pare că se zice hobby acum – cu sculptura, un om puternic și liniștit. Atunci, aveam în minte căsătoria, copiii, rolul meu de mamă. Or, exact în acele luni au apărut primele manifestații.

Îmi amintesc foarte bine o după-amiază de martie. E straniu lucrul acesta, memoria, așa-i? Nu știu nimic despre ceea ce mi s-a întâmplat ieri, în schimb lucrurile de demult le am în fața ochilor ca și cum s-ar petrece acum. Eu și tata stăm în salonaș, cu ferestrele deschise. El își acordează vioara, și eu citesc. La un moment dat, trece un grup și strigă puternic în germană: „*Juden raus!*“ Las cartea deoparte și-l întreb pe tata: „Dar ce spun?“ Iar el, fără să renunțe la instrument: „Spun *Jugend raus*, afară cu tineretul!“ „De ce?“ zic eu. „Pentru că așa e drept“, îmi răspunde, „au dreptate, tineretul trebuie să iasă din casă, să se distreze…“

Înțelegi? Refuza să o știe. Să trădezi încrederea în Dumnezeu era un păcat, cred că asta era în el.

Mulți ani mai târziu, după ce totul se întâmplase, m-am gândit că Dumnezeu nu are nici un amestec, poate că nici nu există. Iar dacă există e implicat altundeva. Nu el suflă virusurile în capete, nu este el cel care le tulbură, ci celălalt, partea sa adversă.

Oricum, și eu am amânat să-mi dau seama. Știi de ce? Un pic din cauza înrâuririi sale, un pic fiindcă eram convinsă că a avea o mamă nebună mă disculpa de orice alt rău. În sfârșit, dacă trebuia plătit un preț al durerii, eu îl plătisem deja, eram în regulă, nu putea să mi se mai întâmple alta. Atunci, mă ocupam de trusou, de petrecerea de logodnă, așteptam vizitele viitorului meu soț. Trăiam asemenea tuturor fetelor din vremea aceea. Pe primul plan ne aflam noi doi, proiectele noastre, în al doilea, al treilea, al patrulea, foarte departe, istoria. Cum puteam să-mi închipui că tocmai ea avea să ne doboare?

Știi, mi se întâmplă uneori să stau de vorbă cu persoane tinere, ca tine, și atunci pricep că situația voastră este mult mai bună. Citiți, vă informați, vă uitați în jur cu o privire căreia nu-i scapă nimic. Sunt mulțumită pentru asta, mă gândesc că e bine, că astfel nu se va mai întâmpla vreodată. Pe vremea mea era altfel, existau lucrurile mari, religia, Dumnezeu, sufletul, și cele mărunte, de zi cu zi. Lipseau, cum să spun?, lucrurile intermediare.

Când mama a fost spitalizată, ajunseseră deja vești ciudate din Germania, vești care nu puteau fi crezute. Și, într-adevăr, tata nu le credea. Chiar și când

unii dintre prietenii săi au plecat în Palestina, el a rămas la fel de încăpățânat. Știi ce zicea? Zicea: „Oamenii se agită pentru nimic! N-am făcut rău nimănui, atunci, de ce ar trebui să ni se întâmple ceva?“ Așa vorbea, și eu, firește, mă străduiam să-i urmăresc gândul.

Curios, nu? Acum, revăzând totul, înțeleg că tocmai grație mamei mele ne-am salvat. Poate că am înțeles-o ieri și, de-asta, fără să o știu, am izbucnit în hohote de plâns. Ieri a înțeles inima, astăzi, mintea. Totul se desfășoară așa, cu încetinitorul. Ți-am zis, când s-a întâmplat, se afla de trei ani într-o clinică. Starea i se înrăutățise, nu mai era posibil s-o ținem acasă. Cu toate astea, acolo, la clinică, pe neașteptate, devenise blândă, stătea aproape numai în pat și, cu fluierături scurte și lungi, un limbaj inventat de ea, își chema prietenele, albinele. Uneori, își mișca și brațele în sus, le agita ca pentru a le invoca. Imaginea care mi-a rămas pe retină este chiar aceasta.

Au luat-o într-o dimineață de mai, noi nu știam nimic, eu am ajuns acolo, la ea, cu flori în mână –dorea întotdeauna flori pentru albine –, și am găsit patul desfăcut și gol. Nu era la baie, nici în dispensar, îi întrebam pe medici cu glas tot mai ridicat: „Unde este?“ Iar ei mă priveau fix, fără să spună nimic. În curtea interioară, m-am intersectat cu un camion german, un camion închis complet, cu un soldat la volan. L-am văzut, dar nu mi-a atras atenția. Doar după aceea, mergând pe coridoare de la un capăt la celălalt, observând câte paturi erau brusc goale, deodată am avut bănuiala, mai mult, am înțeles; am ieșit în fugă; ajunsă în curte, camionul a pornit motorul, s-a pus în mișcare. L-am urmat urlând, florile cădeau într-o parte și într-alta, văd încă atât de bine florile acelea pe asfalt, dar nu a folosit la nimic. În zilele următoare, am căutat-o peste tot, tata a apelat la toate relațiile care puteau să intervină, însă nu am reușit să obținem nici cea mai vagă informație. Pierdută, dispărută pe vecie! Programul eugenetic. Ai auzit vorbindu-se de el, nu? Chiar înainte de evrei, trebuiau eliminați handicapații, nebunii. Apoi, în săptămânile care au urmat, cineva ne-a transmis pe căi ocolite că sfârșise în Germania, că sfârșise acolo pentru progresul științei, pentru experimentele ei. În schimb, altcineva ne-a zis că o eliminaseră deja în oraș, cu țeava de eșapament a aceluiași camion. Mi-e rușine să ți-o spun, dar nici acum nu știu unde zace corpul ei, în fine, ce-a mai rămas din el. După război, au apărut liste detaliate, aș fi putut să mi le procur, să citesc toate numele, dar nu am făcut-o.

Dacă ai face-o tu? Listele mai sunt disponibile, așa că înainte să mor, ai putea să îmi spui. Eu, nu, Doamne ferește, nici măcar nu mă gândesc la asta! Îngăduie-mi acest mic lux, măcar o dată, de a nu vedea, de a fi lașă.

Știi, durerea, de data aceea, nu a avut timp să se instaleze, a rămas acolo, încremenită ca într-o fotografie. Pe neașteptate, am înțeles acest lucru, am înțeles că totul era adevărat. Dar înainte de toate trebuia să ne gândim la noi, pricepi? Trebuia să ne salvăm. Mama, sfârșitul ei, a rămas înăuntru, un micuț bloc de ciment acolo, jos, pe fund. În fine, știam că mama murise, știam că nu știam unde murise, dar o știam ca pe un dat, o informație, nu cu inima. Apoi ieri, cu interviul acela, ceva s-a rupt, și ea a apărut, a venit nu de pe buze, ci de aici, din inimă. Noaptea asta, ți-am zis, nu am dormit aproape deloc. Lângă mine simțeam trupul mamei, trupul acela de păsăruică. Îi auzeam glasul cântând cântecul albinelor. Știi ce mă face să sufăr mai mult decât orice? Că nu i-am putut ține mâna în ultimele clipe. Închid ochii și imediat îmi vine imaginea ei în cămașă de noapte împinsă în camionul acela, aruncată jos ca și cum ar fi fost un pachet, mă gândesc la privirea sa goală, nevinovată, și atunci… Atunci, ajunge, gata, nu vreau să mai plâng în fața ta! Însă, vezi tu, dacă ea nu ar fi sfârșit în modul acela, noi am fi continuat încă multă vreme să nu credem în exterminare, și după aceea ar fi fost prea târziu. De asta îți spun: ea ne-a salvat! Aveam ideea aceea, ideea că era aici numai ca să ne fie povară, ca să ne facă viețile dificile; în schimb, cine știe, poate că venise pe lume, trăise muntele acela de suferință numai și numai pentru asta, ca să ne permită nouă să fim încă în viață, să mergem mai departe.

Există undeva o balanță? Intrările, ieșirile, omorurile? Este ca și cu sufletul, câteodată îmi spun că da, câteodată, nu. Mă gândesc la mama, la sensul sacrificiului, și cred că da, apoi mă întreb cum e posibil ca balanța să trimită la moarte un inocent. Nimeni nu alege, nimeni nu decide, nu există nici o balanță, nimic. Lucrurile merg înainte, și cu asta, basta.

Acum, gata, încep de-a binelea să îndrug prostii, lucruri pe care nu le știu. Te-am întristat, nu? Nu știu ce mi s-a întâmplat, nu am mai vorbit niciodată atât și în acest fel. Cred că de vină trebuie să fie noaptea fără somn, cuvintele o iau la fugă înainte și nu mai pot să le opresc.

Să vorbim despre tine, ba nu, vorbește tu, povestește-mi ceva frumos! Ce faci când pleci de aici? Te duci să dansezi?

Uită-te, ce obraji roșii! Bate rău vântul? Nu te-ai îmbrăcat cam prea subțire? Nu râde, așa sunt, nu încetez s-o fac pe mama, se spune că mamele evreice sunt teribile, nu? Te rog, mergi tu în bucătărie și fă ceaiul, ceainicul e deja pe foc, pregătit. Te aștept în salonaș, este mai cald. La cât de tare șuieră, îl aud până și eu, care sunt surdă. Este stupid, dar vântul îmi provoacă întotdeauna o veselie stranie, o veselie de fetiță. Trebuie să fie din cauză că trece prin cap și ia cu sine gândurile. În astfel de zile, împreună cu soțul meu, când eram logodiți, mergeam mereu acolo sus, pe Carso[4].

La marginea podișului este o mică șa, nu am habar dacă o știi, dacă ai fost vreodată. Acolo vântul suflă cu mai multă forță decât oriunde, se adună în locul acela înainte de a exploda peste oraș. Stăteam ore în șir, de fiecare dată când sosea o rafală puternică ne lăsam să cădem inerți; bravura consta în a nu cădea când vântul înceta brusc. Exact în această dimineață, în vreme ce eram încă în pat și simțeam totul împrejur zbătându-se, mi-au venit în minte acele după-amiezi, și, pe neașteptate, știi ce mi s-a întâmplat? Mi-am dorit să merg acolo sus. Din zilele logodnei nu m-am mai întors acolo. Poți să înțelegi de ce, de-acum mă cunoști, nu vreau să-mi amintesc nimic. În schimb, în această dimineață m-am minunat eu însămi la gândul: „Da, vreau să merg acolo sus, vreau să văd șaua acoperită de iarbă, vreau să simt vântul înghețat pe față, în nas, în urechi. Pentru ultima oară, vreau să văd totul."

De ce zic ultima? Pentru că așa este, o simt. Ți se va fi întâmplat și ție, nu? Faci o călătorie, te afli într-un loc frumos, dar pe urmă vine momentul plecării. Atunci, ce faci? Te duci în punctul care-ți place cel mai mult și te oprești să-l contempli. Este un fel de a ține lucrurile în tine, le pui într-un soi de valiză secretă. Tot așa vine o vârstă la care, pe neașteptate, îți dorești asta, mie mi se întâmplă de vreo două luni. Bineînțeles, nu mă mișc, nu merg nicăieri, sănătatea nu mi-o îngăduie, banii, dar, da, mi-ar plăcea, aș vrea să merg în locurile acelea, să salut pentru o ultimă dată toate lucrurile, cele care m-au văzut trăind. Ca în poezia aceea, de cine e scrisă? De Rilke, dacă nu greșesc. Sau greșesc? În sfârșit, există o poezie care exprimă extraordinar acest sentiment. Țin minte un fragment în germană, abia două versuri… Care? Nu, nu reușesc să-l spun, nu mai pot. Mă gândesc că-mi plăcea atât de mult, mai mult decât plăcere, era prima mea limbă; și acum cred că pentru poezie nu există idiom mai bun.

Știi, Bruno, soțul meu, avea acest obicei, le învăța pe de rost pe cele mai frumoase. Spunea că sunt ca niște mângâieri pentru suflet, trebuie mereu să

le ai la îndemână în tine. Puținele strofe pe care le țin minte le-am învățat de la el; nici când eram tânără nu aveam o memorie bună. Când s-a întors de acolo, mi-a zis: „Datorită lor m-am salvat, am izbutit să mă salvez“. Le repeta în momentele urâte, înțelegi? Când nu trebuia să fie altceva decât un animal, le recita în tăcere; în capul său, era o comoară pe care nimeni nu putea să i-o smulgă.

Cum s-a întâmplat? S-a întâmplat că stăteam ascunși într-un apartament, eram deja căsătoriți, tata reușise să se îmbarce pentru Palestina, noi trebuia să plecăm cu vaporul următor. Locuința aceea ne-o puseseră la dispoziție niște prieteni ai tatei, era un apartament la ultimul etaj al unui bloc din vecinătatea portului. Trăiam clandestin, desigur, cu ferestrele permanent închise. Ca să ne mișcăm, așteptam să se miște chiriașii de la etajul de dedesubt. Deveniserăm foarte iscusiți, vorbeam în șoaptă, mergeam prin întuneric, mereu desculți. Ca să tragem apa la closet, așteptam să o facă ei, pentru a se confunda toate zgomotele era nevoie să fie egale, să se suprapună. Am rămas acolo trei luni, luna noastră de miere. Apoi s-a întâmplat că într-o dimineață în care totul părea liniștit, el a decis să iasă, să meargă afară, să afle vești despre vapor. Eu stăteam în spatele ferestrei, transperantele erau din lemn, un pic rupte. Vedeam totul foarte bine, l-am văzut ieșind cu pălăria pe cap, traversând piața. Pe la jumătate s-a apropiat o mașină, a coborât un bărbat, au șușotit o clipă, l-a luat de braț, l-a tras înăuntru. Nu s-a întors să mă privească, înțelegi, nu voia să mă trădeze, dar privirea sa, ochii săi în momentul acela i-am văzut totuși. Nu știu cât am mai rămas acolo nemișcată, nemișcată ca o fiară la pândă. Am simțit copoii în preajmă. Îi așteptam, nu-mi amintesc ce am gândit în acele ore, nu eram eu. Pe neașteptate, corpul meu, capul meu s-au transformat. Devenisem unul dintre acele animale care dorm sub gheață. Cum se cheamă? Marmote? Da, iată, devenisem o marmotă. Apoi s-a așternut bezna, m-am mișcat, m-am gândit ce fac. Îmi venea în minte numai asta, l-au luat pe el, foarte repede, repede de tot vor veni să mă ridice și pe mine. Stăteam într-un colț al încăperii cu fața la perete și mă lăsam să cad în genunchi. Încetișor, fără zgomot, plângeam ore în șir. În dimineața aceea îl salutasem ca de obicei, chiar un pic în grabă. Îl salutasem așa fiindcă nu știam, nu puteam nici măcar să-mi imaginez că avea să dispară. Atunci, simțeam remușcarea aceea, remușcarea de a nu-l fi strâns mai mult în brațe, de a nu-l fi privit îndelung în ochi. E și puțin prostesc, nu? Ne știam de atâția ani, cum puteam să-l uit,

cum să-i uit glasul, corpul? În schimb, faptul acela, faptul că nu putusem să-l salut, să-i spun „cu bine“ sau „la revedere“, știind că era pentru ultima oară, mă făcea să plâng. Mă temeam că aveam să-l uit repede, să-l confund cu alte persoane.

Îmi era frică pentru mine? Nu, nu-mi păsa de nimic. Voiam ca totul să se termine cât mai curând cu putință. Nu, moartea nu-mi făcea nici o impresie, dimpotrivă… Știi, pe urmă m-am dus la mănăstirea aceea, organizația clandestină a fost cea care a coordonat totul. Am plecat în ultima noapte a carnavalului, am așteptat-o anume, pentru zăpăceala creată. Ascunsă într-o dubiță, am ajuns la o mănăstire din vecinătatea munților, unde am rămas până la sfârșitul războiului. Două luni după aceea, am primit vești de la Bruno. Nu-l omorâseră, era încă în Italia, într-un lagăr, nu se știa când va pleca.

Atunci, da, mi-am regăsit puterea, puterea pe care nu credeam s-o mai am. Mă gândeam numai să-l eliberez, să-l scap înainte de plecare. Era însă extenuant. În fiecare zi apărea descurajarea, mă temeam că n-am să reușesc. Zilele curgeau una după alta, săptămâni goale. Duceam viața călugărițelor cu toate rânduielile lor, mă plimbam pe coridoare sau în curtea interioară. Era acolo o fântână micuță din ciment cu o madonă deasupra și peștișori roșii înăuntru. Se uitau la mine peștii aceia, și eu mă uitam la ei, mă gândeam la ultima veste pe care o primisem și la așteptarea aceea zadarnică. Pe urmă, știi cum se întâmplă, nu? Vei fi simțit asta în timpul vreunei boli sau al vreunei călătorii… Te gândești, te gândești, nu poți să stai de vorbă cu nimeni și, astfel, după puțină vreme, nu mai știi ce este adevărat și ce nu, devii nesigură în privința tuturor lucrurilor. Aveam bănuiala că mă înșelau, înțelegi? Că de milă îmi spuneau lucruri care nu erau adevărate. În schimb, într-o zi, ce lună era? mai, cred, pe altar se afla un buchet mare de maci și albăstrele, da, într-o zi de mai, am primit știrea pe care o așteptam. În fine, planul era de-acum pregătit în cele mai mici detalii, înainte de sfârșitul lunii, Bruno ar fi putut să fugă.

Știi ce-am făcut în ziua aceea? Am mers singură în capelă și, în genunchi, ca un copil, am spus: „Doamne, îți mulțumesc!“

Dar ce știu, ce înțeleg, pentru ce mulțumesc? Nimic clar, nici o lege care să ajute, în fiecare oră îmi inventez una și în fiecare oră mă dezmint. Spun, este legea lui Dumnezeu, este destinul, este sensul vinii, răscumpărarea ei, aștept

ca totul să se întâmple, și se întâmplă contrariul: ca și cum întotdeauna ar interveni o lege nouă, o lege la care nu te aștepți. Astfel, cu răul, credeam că mi-am plătit vina. În schimb, nu s-a terminat. Cum te întorci, cum ești lovit. A trăi înseamnă asta, știi: suntem ca niște viermi descoperiți în pământ de o cazma, lumina vine brusc peste noi, ne zvârcolim nebunește, păsările sunt atrase de mișcarea noastră, ni se aruncă deasupra, ne devorează, pe unul, da, pe altul, nu, ne mai zvârcolim puțin, apoi cazmaua aruncă alt pământ, ne acoperă și se face din nou beznă, liniște, stăm nemișcați. Îți par prea pesimistă? Speranța, zici? Ce să fac? Am privit viața cu ochii mei, am urmărit-o în întregime, și acum, că sunt bătrână și mă uit îndărăt, știu despre ce este vorba.

În sfârșit, pare de necrezut, dar Bruno nu a vrut să fugă. A refuzat. Putea s-o facă, planul era pus la punct, perfect, riscurile reduse la minimum. Putea, însă nu a făcut-o. A spus: „Mulțumesc, dar nu. Rămân!“ Nu am știut niciodată de ce, nici când s-a întors nu am avut curajul să-l întreb. Eu, da, m-am întrebat de atâtea ori, și știi ce cred? Reacția aceea făcea parte din caracterul său, era un om integru, loial, toată viața sa era acolo, în lupta contra injustiției. Așa că, iată, poate nu voia nici un privilegiu, nici măcar pe acela de a trăi în timp ce celorlalți le era sortit să moară. Avea încredere în destin, mai mult decât încredere. Credință. Dacă destinul îi propunea moartea, moartea cea mai atroce, el o accepta fără întrebări. Nici acum nu știu ce înseamnă asta. Curaj? Lașitate? Știi cum sunt eu, într-o zi cred un lucru, în alta cred altceva. Oricum, aici îmi dai dreptate, nu? A-ți urma destinul este mai comod, nu trebuie să te întrebi nimic și nici să faci alegeri.

Dar toate acestea, înțelegi, toate acestea alcătuiau ceva imens care-mi stătea deasupra capului. Cum puteam să mă simt? Aveam un soț pe care-l iubeam, iar el, între mine și destin, alegea destinul. Atunci, eu ce eram? Nimic, un accesoriu.

Sunt rea că vorbesc astfel, nu? Și totuși, nu pot să o neg, am fost foarte dezamăgită, mă simțeam trădată. Nu mai exista timp pentru mine, totul era încremenit, zilele în mănăstire, una egală cu cealaltă. Mi-era cu neputință să cred că avea să se întoarcă, viața luase turnura aceea, și el avea s-o urmeze până la capăt. Firește, ceva s-ar fi petrecut, într-o zi războiul s-ar fi sfârșit, aș fi fost iar liberă, dar ce-mi mai păsa? Trudisem un an întreg la trusoul meu. Brodasem toate cearșafurile, fețele de pernă, fețele de masă, iar acum zăceau în pivnița tatei, închise în cutii de carton, legate strâns cu sfoară.

De la fereastra chiliei mele se vedeau numai ogoare cultivate cu grâu. În după-amiezele de vară, cunoști, între două și trei, în ora aceea teribilă în care nu știi ce să faci, mă așezam acolo și le priveam. Poate să fie cutremurătoare frumusețea, nu-i așa?! Poate să insufle teamă mai mult decât orice altceva. Oroare! Câmpurile stăteau încremenite, absolut încremenite, sigure de ele, nu era fir de vânt, în totalitate o undă de aur compactă, care se întindea de acolo sus-sus până la orizont. De ce îți spun asta? Da, pentru cicade. Pentru rumoarea aceea a lor, susur se cheamă? Dacă rândunelele ciripesc, cicadele susură, just! Auzeam rumoarea aceea pătrunzătoare și, la fiecare sfert de ceas, clopotele mănăstirii. Ascultam loviturile lente, una după alta, și zumzăitul vreunei muște. Insectele acelea îmi fâlfâiau în jurul feței, ca să-mi soarbă sudoarea, și atunci, atunci… Cum am ajuns aici? Iată, am pierdut șirul… Ei, natura!

Vezi tu, acum este foarte la modă să salvezi orice furnică vie. În fiecare dimineață deschid ziarul și citesc că un anume arbore e pe cale de dispariție, că broaștele sunt tot mai puține, că acolo, sus, este o gaură pe cer, o gaură enormă. Citesc toate aceste lucruri și nu înțeleg, nu înțeleg cum pot să-ți inspire afecțiune, să le iubești. Ție îți place natura. E adevărat? Mi-ai spus-o deja altădată, nu știu de ce îți place, pentru mine natura înseamnă insultă, insolență.

Unde rămăseserăm? La mănăstire? Da, am trăit cu măicuțele trei ani întregi, nu aveam multe să ne spunem, dar erau amabile, de altfel, pentru ele era deja foarte riscant să mă țină acolo, înăuntru. Ajutam la bucătărie, în grădină, dădeam de mâncare la găini, nu voiam să fiu o povară. După puțină vreme, stilul acesta de viață are asupra ta un efect ciudat, devine un fel de anestezie.

Astfel, aproape fără să-mi dau seama, la un moment dat am făcut un jurământ – nu, cum se cheamă? un legământ! –, am făcut un legământ lui Dumnezeu, primul și unicul de când m-am născut: i-am promis că la sfârșitul războiului voi rămâne între zidurile acelea, că-mi voi petrece restul vieții închisă înăuntru, în umilință, departe de priviri. Voiam să ispășesc o penitență, credeam atunci. Acum cred că era încă o dovadă de lașitate, voiam un loc la adăpost și atât.

Din fericire, călugărițele nu știau asta, era o istorie între mine și El, personală, cel puțin în fața lor nu a trebuit să mă rușinez atunci când l-am rupt.

Știi ce m-am gândit când m-am întors acasă? M-am gândit, bine, în fond nu am încălcat nici un legământ, pentru că l-am făcut Dumnezeului creștinilor, în vreme ce Dumnezeul meu este altul. Înțelegi? Ca și cum Dumnezeu ar prezida o singură circumscripție, această circumscripție, și nu alta. Mă temeam de o pedeapsă, desigur, știi cât de irascibil este Dumnezeul din Biblie. Oricum, teama aceea a durat puțin, viața trebuia începută de la capăt, trebuia reconstruit totul. Cu ultimele convoaie de supraviețuitori, Bruno s-a întors.

De ce nu-mi povestești niciodată despre iubirile tale? Nu ai? Nu cred. Cum e posibil? Ești frumoasă, ai și tu o inimă… Sau nu? Câteodată vii aici, în timp ce stăm de vorbă te observ și-mi provoci frică. Nu, nu frică! Neliniște! Nu înțeleg niciodată ce se află îndărătul surâsului tău, îndărătul ochilor. Uneori îmi zic: „Are o inimă mare, este foarte bună“, alteori văd o lumină în privirea ta și cred contrariul. Dar la urma urmelor, de ce mă întreb? Ce importanță are? Vii aici și mă asculți.

Ți-ai adus de cusut astăzi? Scuză-mă, dar îmi vine să râd văzându-te așa, cu acul și ața în mână, nu te credeam în stare! Îmi arăți? Ce vrednică! Eu nu am izbutit niciodată, nu am știut să fac nimic în viață, doar să gătesc câte ceva, felurile cele mai simple. Mama mea era nebună, tata credea că voi avea servitoare. Așa că atunci când am împlinit vârsta potrivită, nimeni nu m-a învățat nimic. Învățăm singuri? Se poate. Da, cu voință se poate totul, dar, știi, eu nu am avut nicicând spirit de inițiativă. Cred că este un pic vina educației. De multe ori mă uit la nepoțeii prietenelor mele, îi ascult cum vorbesc unii cu alții sau cu părinții și îmi zic: „Iată, nu-și dau seama nici pe departe ce viață ușoară au!“ Pe vremuri, copiii erau obișnuiți să se supună, nu spun că erau timorați, cel puțin nu în cazul meu, dar teamă, da, aveau. Da, exista o mare teamă de părinți, de părinți și apoi și de soț. Era consecința unei istorii, se iubeau, dar nu îndrăzneau să discute nimic.

În orice caz, am fost norocoasă cu Bruno. Pentru vremurile acelea era foarte deschis, mă lăsa să hotărăsc liber, mă lăsa teoretic, deoarece în realitate nu luam nici o decizie.

Știi, când s-a întors, a fost foarte greu. Trei ani mă străduisem să mă conving că nu-l voi mai vedea. De fapt, nu ar fi trebuit să mă conving, ar fi trebuit să sper mereu, dar așa sunt eu, și gata! Mă convinsesem că era mort, în schimb, de pe o zi pe alta, îl găseam în casă. Trebuia să ne începem viața

de soț și soție, viața aceea de care nu avusesem parte vreodată. El avea douăzeci și șase de ani, eu, abia douăzeci și doi. Doar douăzeci și doi, pricepi? La drept vorbind, nu știu câți ani aveam, ne simțeam atât de bătrâni, atât de obosiți… Uneori, seara, când stăteam acasă, îl priveam în timp ce dormea în fotoliu, cu radioul pornit, și mă cuprindea o senzație de irealitate. Cred că i se întâmpla și lui.

Nu i-am pus niciodată întrebări, mă gândeam că n-ar fi drept. Îl ascultam când vorbea, dar vorbea rar. Era fantasma, umbra bărbatului cu care mă căsătorisem. Da, se poate să mă fi schimbat și eu, cei trei ani de singurătate își puseseră pecetea în forul meu interior. Însă nu știu în ce fel mă schimbasem, când stai permanent cu tine însuți e dificil să-ți dai seama.

Oricum, pe cât de liniștit era Bruno ziua, pe atât de agitat era noaptea; noaptea era un adevărat infern. Deseori, dimineața, trebuia să cârpesc așternutul, fiindcă era rupt. El îl rupea. Se zvârcolea ca și cum ar fi avut șocuri, îi tresăreau brațele, picioarele, scrâșnea din dinți. Nu mai știam ce să fac, adică nu știam niciodată dacă să-l trezesc sau nu. Stăteam așezată pe marginea patului și îl priveam, îi ascultam bolboroselile ca să înțeleg ceva. Voiam să-l ajut, dar nu știam cum. Urla mereu în germană, urla niște ordine. De asta, ți-am spus-o, nu? mi-e imposibil s-o mai vorbesc. După război, mai ales în ultimii ani, au apărut atâtea cărți pe această temă, cărți scrise de supraviețuitori, de psihologi, de istorici. Le-am văzut în rafturile librăriilor. Le-am lăsat întotdeauna acolo.

Nu vreau să știu, nu mă interesează, pentru mine totul e acolo, în acele țipete în noapte, în cearșafurile sfâșiate.

Ieri, pe stradă, s-a petrecut un lucru straniu, nu mi s-a mai întâmplat până acum. Mersesem la prăvălia din vecinătate să cumpăr lapte. Încetișor, cu viteza pe care mi-o îngăduie picioarele, mă întorceam spre casă. Cum știi, din cauza artritei, merg cu capul plecat. Și iată, eram cam pe la jumătatea trotuarului, când am observat că din asfalt creșteau plante, plante urâte, de oraș. Ieșeau din crăpături foarte înguste, cu aroganță, erau viguroase, puternice.

Nu știu ce s-a întâmplat. Dintr-odată, eram în genunchi. Stăteam acolo, pe jos, și le smulgeam una câte una, strigând: „Dispăreți de-aici, blestematelor!“ Numai când un domn m-a ridicat de braț, când am fost din nou în picioare, am înțeles unde eram și ce făceam. Normal, în clipa aceea mi-a fost o rușine de moarte, m-am îndepărtat cât de iute am putut, ca o hoață.

M-am gândit la asta toată după-amiaza, noaptea întreagă. De ce brusc trebuia să smulg plantele acelea, plante urâte, dacă nu-mi făcuseră nimic? Ce se petrecuse în capul meu? La urma urmelor, cred că asta a fost, mă călcaseră pe nervi cu tenacitatea lor disperată. Viața este un abuz de putere. Vrea să meargă mereu înainte și merge, fără să-i pese de nimic, călcând peste sentimente.

Zici că este o lege naturală? Trebuie salvat patrimoniul genetic? Promovat? Exact! Și ce e asta? Neobrăzare, ți-am spus!

Tot așa pentru mine și Bruno. Ar fi trebuit să ne topim, să dispărem în neant sau măcar să renaștem în altă parte, cum zic indienii, și să avem o viață dreaptă, liniștită. În schimb, nu, eram aici, obosiți, nu știam ce să ne spunem, forțele abia ne ajungeau ca să prindem seara. Totuși, ceva ne împiedica să ne lăsăm duși. Chiar dacă nu o voiam, ceva continua să ne împingă înainte, să ne târâie. Imediat ce și-a restabilit sănătatea, Bruno a început să se gândească la muncă. În două luni a găsit un birou notarial dispus să-l ia asociat, și astfel, existența noastră a devenit repede existența banală și împăcată a unui tânăr cuplu burghez. Dar nu era adevărat, pricepi? Deasupra noastră, înlăuntrul nostru erau cei trei ani teribili. Cu certitudine, ai lui fuseseră mai înspăimântători decât ai mei. Câteodată, la masă, îl priveam mâncând. Mânca animalic, cu ochii în farfurie, iute. Mai mult decât să mănânce, devora, ca și cum i-ar fi fost frică să nu fie ultima oară, ca și cum s-ar fi temut ca altcineva, mai feroce decât el, să-i ia totul. Acel fel al său ricoșa în mine. Încât nu mai eram siguri de nimic.

Nu spun că i s-ar fi schimbat caracterul, nu. Era mereu omul integru și puternic pe care-l cunoscusem, însă uneori își ieșea din fire. Dacă se întorcea acasă și prânzul nu era gata, striga precum un nebun, spărgea totul. Atunci, nu știam cum să mă comport. Doream să-l ajut, să-i fiu alături, dar îmi era și frică. După asemenea momente, devenea brusc liniștit, stătea acolo, în fotoliu, privind în gol, sau ieșea din casă, dispărea cu orele. Cred că se rușina, nu era el când se comporta astfel. Știi, de atâtea ori după aceste scene, când eram singură acasă, mă întrebam: „De ce nu am mers și eu acolo, sus, de ce nu am murit împreună?“ De ce el, da, și eu, nu, de ce destinul făcuse această alegere? Ca să-mi rezerve mie, ce?

Firește, speram să se îndrepte totul cu vremea. Mă gândeam în sinea mea că dacă trupul său își revenise, avea să-și revină și mintea lui. Timpul face să pălească, temperează culorile cele mai puternice.

Dacă ți se spun lucruri de genul acesta, să nu le crezi niciodată, nu este adevărat, este doar ceva care se repetă pentru consolare! Desigur, câteodată pare că timpul lecuiește, există această falsă impresie, cu desăvârșire falsă. Timpul numai lucrează dedesubt, este ca un burghiu, sapă, perforează, transformă găurile în prăpăstii, în abisuri.

Cât este de ciudat! Unele lucruri sunt înțelese doar la bătrânețe, am putea trăi mai bine dacă le-am cunoaște mai devreme, în schimb le pricepem numai când totul a trecut, și atunci nu mai folosesc la nimic; dăm din gură, cum fac eu acum, și atâta tot! Dacă persoanele în vârstă ar sta mai mult de vorbă cu tinerii și dacă tinerii ar sta să asculte, poate s-ar schimba ceva… Sau poate nu, nu ar folosi la nimic. Fiecare viață este o tragedie care se declanșează de la început. Să povestești este respirație irosită, toți greșesc și, după aceea, la bătrânețe, înțeleg, se căiesc pentru că au greșit. Experiența nu înseamnă nimic, se reia totul de la capăt.

Zici că altfel ar fi monoton? Se poate, dar cine a spus că monotonia este ceva urât? Experiența te face să crești? Nu o cred, deoarece lumea este mereu egală, aceleași sunt mereu dramele care merg înainte. Pentru mine, știi ce aș fi vrut? Existența unui copac, aș fi vrut să fiu un chiparos, un măslin sacru, o plantă cu rădăcinile dedesubt și coama spre înalt. Și plantele simt ceva? S-a descoperit în America? Nu, nu știam; în acest caz retractez totul, nu vreau să fiu nici măcar un copac, nimic.

Dar așa e, la douăzeci și patru de ani nu aveam nici o bănuială despre toate acestea. Munca lui Bruno mergea de-acum bine, eu mă ocupam de casă. În primăvară, amândoi am fost cuprinși de o stranie euforie, euforie pe care o mai încercasem doar în perioada logodnei; aveam un fel de elan interior, să zămislim un fiu a fost lucrul cel mai normal pe care-l puteam face. Viața își relua cursul, înțelegi?

Și într-adevăr, de cum mi-am dat seama că sunt însărcinată, m-am gândit că, în sfârșit, trăsesem o linie de hotar. Copilul acela însemna un fel de a spune: „Destul, punct și de la capăt, totul va fi diferit“. În primele luni eram fericită, eram fericiți. Nu poți să știi, dar când o femeie rămâne gravidă, în corpul ei se petrece ceva, un soi de năucire difuză. În fiecare zi se modifică ceva, te privești în oglindă și îți vezi privirea luminoasă, frumoasă. Mai există, bineînțeles, și supărări, dar aproape nu le bagi în seamă, ești radioasă înlăuntrul tău, fiindcă simți că totul se mișcă, că este o ordine căreia îi aparții. Apoi, pentru mine mai era ceva, speram că prezența copilului îl va

ajuta pe Bruno să se vindece, să nu mai privească în urmă. În situații asemănătoare, cunoscuți de-ai noștri ieșiseră la liman tocmai grație unui copil. De ce în cazul nostru să fi fost altfel?

În toamnă, starea lui Bruno a redevenit sumbră, a avut mai multe crize violente. După una dintre ele a dispărut de acasă două zile întregi. A avut crizele acelea, dar eu continuam să sper, îmi spuneam, în fond, copilul este aici, înăuntru, nu poate să-l vadă. Când va fi afară, când îl va avea dinaintea ochilor, totul se va schimba, va fi mai bine.

Am născut în decembrie, o naștere obișnuită. În ziua următoare, fiind încă la clinică, Bruno mi-a făcut o fotografie cu fetița în brațe. Era pentru tatăl meu, doream ca și el să știe că viața continua și că aveam puterea să merg înainte. După încheierea războiului, el rămăsese acolo, departe, se recăsătorise. Trăia într-un kibbutz, din scrisori părea fericit.

E ciudat, dar din primele luni nu am amintiri. Fetița îmi răpea toată forța, tot timpul. Nu că ar fi fost un copil dificil, nu, era liniștit, cuminte. Ceea ce te dărâmă este gândul că nu pot să trăiască nici măcar o oră fără tine, fără îngrijirile tale. În cursul săptămânii, Bruno stătea mereu la birou, nu venea acasă nici la prânz. Doar sâmbăta eram cu toții împreună. Dacă vremea era frumoasă, mergeam să ne plimbăm pe țărm. Nu stăteam mult de vorbă în perioada aceea, nu am vorbit niciodată mult, totuși, percepeam între noi ceva puternic, indistructibil, ceva ce nu mai simțisem vreodată înainte. Cred că era orgoliu, fericire, îndârjire. Simțeam că provocarea noastră fusese justă. Învingeam, în sfârșit! Pentru a fi siguri, era suficient să o privim pe fetiță, cu fiecare zi tot mai vioaie, mai veselă. Părea să nu fi fost afectată de nimic din ce ni se întâmplase înainte. Bruno o îndrăgea din cale-afară, o lua în brațe ori de câte ori avea ocazia. Știi, e bizar, dar în vremea aceea tații nu stăteau niciodată cu micuții lor, lăsau totul în seama femeilor, le era teamă să nu le facă rău, să nu se murdărească. De obicei, începeau să-și dea seama că au un copil când acesta mergea la școală. Însă Bruno a fost altfel, și-a iubit imediat fiica, era mereu lângă ea.

Poți să-ți închipui cum mă simțeam! Pentru prima dată de când țineam minte, nu vedeam nori în jur, în fața mea se întindea orizontul limpede, liber.

În orizontul acela se afla totul, creșterea Serenei, trecerea anilor. Creșterea ei și lentul nostru declin. Aveam să ajungem bătrâni sub acel cer și, într-o zi, precum o candelă care arde încetul cu încetul, sub cerul acela împăcat,

aveam să ne stingem. Uneori, ca să-mi consolidez certitudinea – vezi, în mine ceva se clatină mereu –, făceam până și calcule. Treceam în revistă toate persoanele pe care le cunoșteam și îmi ziceam: „Tizio deja a trecut prin asta și prin cealaltă, deci, n-o să i se mai întâmple nimic; Caio, în schimb, a avut o viață minunată și, cine știe, poate trebuie să se aștepte la ceva.“ Pricepi, stăteam acolo ca un farmacist cu balanța, cântăream totul și, în final, trăgeam concluziile. Concluzia era mereu aceasta: cine a suferit întâi nu va suferi după aceea. În fond, un joc copilăresc, copilăresc și deopotrivă superb, care îmi era de folos ca să mă liniștească. Voiam să fiu sigură că existențele noastre se aflau în siguranță.

Raportul cu suferința, știi, este ciudat! Cât timp este puțină, te răzvrătești mereu, te gândești că s-a petrecut un lucru înfricoșător, nu se poate să se mai petreacă altele… De ce? Fiindcă nu e drept. Pe scurt, există cumva un simț de echitate de neștirbit. Crezi că viața este o sărbătoare, iar suferința ți-o imaginezi ca pe niște felii de tort. Ne revine câte una fiecăruia, nu mai mult.

În schimb, apoi… Nu știu dacă nu cumva e vorba și de un fapt biologic, îmbătrânești, ai mai puțină putere. Apoi, de pe o zi pe alta, se întâmplă că nu te aștepți la altceva, te aștepți numai la lucruri rele. Începi să gândești altfel, stai toată vremea întins la soare ca un animal cu șira spinării ruptă. Chiar dacă vrei să te miști, nu poți. Rămâi acolo și aștepți.

Tu te-ai gândit vreodată să ai un copil? Am auzit că acum este la modă să-i crești singură, adică fără tată. Da, poate când sunt mici este mai simplu. Dar după aceea, când cresc, ce le povestești?

Tu nu ai proceda astfel? Nu te credeam atât de înțeleaptă! Spui că un copil este un act de iubire? Firește, ideea este justă, dar crede-mă, cine a fost părinte nu ar spune-o niciodată. De fapt, știi ce este un copil? Este un sac în care arunci totul, arunci lucrurile pe care nu le ai și vrei să le ai. Arunci în el pustiul tău, spaimele tale, lucrurile pe care le ai și nu le vrei. Vezi, atunci când ai un fiu, cum te miști, cum greșești. Te salvează recunoașterea erorilor? Nu! Nu e așa! Eu le-am recunoscut aproape de la început, dar nu a servit la nimic. Pentru că, în febra aruncatului, uiți că sacul există deja, are propria istorie.

Știi jocul cu firele de pai? Dacă sunt mai mulți și trebuie făcut un lucru, și nici unul nu vrea, se hotărăște cu ajutorul paielor. Acestea sunt scurte și lungi, cine-l are pe cel mai lung, chiar dacă nu vrea, face lucrul acela. Tot așa, chiar dacă nu vrei să știi, chiar dacă te amăgești că tu ești cel care zi de zi îl

formează, în realitate, fiul tău și toți copiii care vin pe lume au firul lor de pai, și acolo, în firul acela este scris totul; este o tragere la sorți ce se petrece peste tine, înainte de tine, în ciuda voinței tale.

Da, ai dreptate, poți să și alegi. La treizeci de ani, poți să gândești că este cu putință să alegi, este drept să fie așa. Dar la optzeci, nu, nu mai crezi în asta. Cu timpul, înțelegi că nu e așa, diferența este în întregime între activ și pasiv, în loc să alegi, ești ales.

Pentru ce? De cine? Nu mă întreba. Am constatat și constat încă. Viața mea nu merge dincolo de asta.

Dă-mi totuși jacheta, este cald! Primăvara a explodat brusc, nimeni nu se aștepta. De fiecare dată când te văd înaintând în hol, îmi pari mai înaltă. Nu mai ești la vârsta creșterii? Poate că eu devin mai mică. Bătrânilor li se întâmplă asta, carnea se usucă în jurul oaselor, și oasele, la rândul lor, își micșorează volumul, pare că totul se pregătește în liniște să plece, să dispară… Și totuși, îmi pari mai înaltă decât săptămâna trecută. Faci multă gimnastică? Poate asta să fie! Dar nu, știi ce e? E pentru că te invidiez, nu în raport cu mine, eu sunt cea care sunt, ci pentru că mi-ar fi plăcut să am o fată ca tine. Serena stătea mereu aplecată de spate, cu capul între umeri, îți făcea impresia, când o vedeai, că dintr-o clipă într-alta se aștepta la o lovitură. Așa că-i ziceam necontenit: „Stai dreaptă! Uită-te înainte! Parcă ești o bătrânică!“ Mă înfuria, deoarece la vârsta ei și eu eram așa, și așa am rămas. Mi-ar fi plăcut să semene cu Bruno. Avea o înfățișare atletică, cu umerii largi. De tânăr era foarte sportiv, și, când s-a întors de acolo, se vedea că fusese puternic. Vezi? Este povestea saculuiˢ, care se repetă. Probabil și părinții tăi ar fi vrut o fată complet diferită, nu-i așa?

Ți-am spus că era o fetiță vioaie și veselă? E adevărat: așa era. A fost de la naștere până la aproape doi ani. Tocmai de asta m-am simțit trădată, înșelată. Promitea ceva și a devenit altceva.

Imaginea aceea fericită, cu noi doi și copila, nu a durat mult. Nu a început bine Serena să vorbească și să se miște prin casă, că Bruno s-a schimbat, totul îl supăra. Vârsta aceea, de doi, trei ani, este o vârstă dificilă, trebuie să le fii mereu alături, să-i păzești să nu-și facă rău, să nu cadă. Vor să experimenteze, apucă lucrurile, le dau de pământ, le rup. Trebuie să ai multă răbdare. Iar după aceea învață să aibă capricii. O prietenă psiholog mi-a explicat că o fac înadins, este un mod de a-și dovedi lor înșiși și celorlalți că

există pe lume. Pe atunci însă nu se știa, erau simple capricii, trebuia să li le reprimi. Așa se face că într-o zi, la masă, Bruno a explodat. Ea aruncase deja de trei ori lingura pe jos, nu voia să știe de mâncare. Atunci, el, dintr-odată, chiar nu mă așteptam la asta, s-a ridicat și a strigat: „Habar n-ai ce norocoasă ești!“ Și a ieșit din casă, trântind ușa.

S-a întors abia a doua zi dimineața. Nu l-am întrebat unde a fost, bănuiam că nici măcar el nu știa. Oricum, din ziua aceea, a început un fel de război. Stătea mereu la pândă să vadă dacă fetița strica vreun obiect. Îmi reproșa că nu sunt fermă. Uneori urla, dispărea zile în șir. Eu încercam să o țin în frâu pe fetiță, o linișteam, era cu neputință să fac mai mult decât atât. Cred că într-un fel sau altul percepea ostilitatea, deoarece din zi în zi devenea tot mai nervoasă. Înțelegi, sensul vieții mele era acolo, în ei, și deodată nici unuia nu-i mai păsa de mine. Purtau un război personal, și eu eram la mijloc, ca un stâlp de lemn între două focuri. Cauza? Nu știu, dar cred că aceasta era: Bruno, în sinea lui, într-un moment pe care nici el nu-l identifica, a început să urască viața. Or, Serena era viața! Da, o dată am încercat să-i vorbesc, după o criză mai puternică. Când s-a întors acasă, m-am comportat ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic, dar pe urmă, când Serena dormea, l-am căutat în salonaș, m-am așezat în fața lui și i-am zis: „Bruno, trebuie să-ți vorbesc!“ Numai atât am spus, și el a izbucnit imediat în plâns, își ținea mâinile pe față și plângea, trupul îi era zguduit de suspine, ca un copil.

O lună mai târziu, printr-o întâmplare, am aflat că deseori nu ajungea la birou. La birou spunea că rămânea acasă să lucreze, acasă spunea că merge la birou. Unde se ducea? Nu am știut niciodată, aveam fetița, nu puteam să-l urmăresc. Când stătea cu noi, era tot mai taciturn. Chiar și sâmbăta, în loc să ne însoțească la mare, pleca într-ale sale. Uneori, încercând să pricep ceva, știi ce făceam? Îl priveam în ochi. Puteam să-l privesc liniștită ore în șir, fiindcă el nu-și dădea seama de nimic, privirea îi era goală, trecea dincolo. Apoi, într-o zi, am primit o scrisoare, precum cele pe care le vezi în filme, scrisă în întregime cu decupaje dintr-un ziar. Scrisoarea aceea zicea că avea o amantă, poate de-a dreptul o altă familie, de aceea nu era niciodată acasă cu noi. Am crezut? Nici o secundă! Am deschis-o, am citit-o, am făcut-o ghem și apoi i-am dat foc. Pricepi? Nu voiam s-o găsească, să sufere și pentru asta, pentru răutatea oamenilor. Pentru că, vezi tu, nopțile lui se schimbaseră, reveniseră cele de la început, țipa cu ochii închiși, își smulgea pijamaua de pe el. Nu eram sigură, nu – nu ești sigur niciodată de nimic –,

dar să zicem că bănuiam că motivul tuturor acelor lucruri stranii era chiar acesta: cei trei ani se întorseseră și zi de zi îl rodeau pe dinăuntru. Ai în minte fluviile purtând nisipuri și aluviuni? Încetul cu încetul, centimetru după centimetru, aluviunile și nisipul fac să dispară marea, o devorează. Iată, în capul său se petrecea ceva asemănător.

O singură dată în anii aceia l-am întâlnit pe stradă. Din întâmplare. Era o zi frumoasă, o dusesem pe Serena să vadă navele. El, nu, nu ne-a văzut. Nici Serena nu cred că și-a dat seama că tatăl ei era puțin mai departe. L-am recunoscut numai eu, datorită modului aparte de a-și ține mâinile în buzunar. Ce făcea? Nimic, stătea așezat pe dig, între doi pescari, nu părea a-i cunoaște. Ei pescuiau, și el îi privea pescuind. Când unul a tras în sus un pește, nu și-a ridicat ochii de la apă, îi ținea fixați acolo, jos.

Știi, m-a tulburat să-l văd, chiar dacă nu făcea nimic rău. Ceva a început să se miște în mine. Ce? Un nor, primul pe orizontul acela pe care mă forțasem să-l văd senin. Apoi, poate ți s-a întâmplat, poate nu, dar sunt momente în care nu știi încă nimic, și în realitate știi totul. Să fie oare puterile paranormale?

Nu, mi-e greu să cred. Mai curând mă gândesc că undeva, într-o parte a ființei tale pe care nu o cunoști, ai acumulat deja indicii, semnale, un soi de puzzle. Când lucrul cu pricina se petrece, numai când se petrece, îți dai seama că lipsea exact piesa aceea, ultima.

Astfel că, în după-amiaza în care a sunat telefonul – era toamnă, ploua, țin minte, de-abia îi dădusem Serenei să mânânce –, chiar înainte de a răspunde, știam deja motivul, nu m-am mirat absolut deloc când am auzit că e poliția. Înainte ca ei să vorbească, am întrebat: „Unde este Bruno?“

Doar în privința locului mă înșelasem. De aceea, vezi tu, nu este adevărată întru totul teoria asta cu presimțirea. Credeam că s-a aruncat în apă, că a murit înecat. Dar, nu, corpul său era acolo, sus, pe podiș, secționat exact în trei de un tren.

Nu, locul acela nu l-am mai văzut niciodată. Și în anii următori am încercat întotdeauna să nu trec prin vecinătate. Unde e? Mi se pare că în împrejurimile acelui mare depozit de animale, unde adună vacile aduse în vagoane din est. Îl cunoști? Este înspăimântător noaptea? Animalele urlă? Spui că și vacile simt ceva? Nu, nu e cu putință, animalele nu știu nimic, nu pot să știe că a doua zi vor fi moarte. Cu toate astea, Bruno, mi-a spus după aceea poliția, își construise în părțile acelea un fel de refugiu, cred că acolo

se ducea când dispărea cu zilele. Înăuntru, i-au găsit pantofii, un dosar cu tăieturi din ziare. Nu, nu m-am ocupat de asta, o aveam pe Serena, trebuia să mă gândesc la ea, eram mamă, înțelegi? Erau atâtea probleme practice de rezolvat, și pe urmă fetița; deși îi spusesem că tăticul plecase, trebuia să fi intuit ea ceva. Era stranie, de fiecare dată când o priveam cu atenție – când dormea sau își făcea temele –, îmi dădeam seama că semăna tot mai mult cu Bruno. Ca și cum o parte din spiritul lui se stabilise înlăuntrul ei, dar nu partea sa integră, aceea puternică, nu. Mai curând partea slabă și rătăcită din ultima vreme. Cu școala mergea bine, în mod clar era o fetiță inteligentă. Poate că ceea ce-i dăuna era tocmai inteligența. Inteligența este un dar, se zice, însă eu nu cred. Ne-ar fi mai bine, mult mai bine să trăim fără ea. La școală se descurca fără probleme, dar după aceea nu avea nici un prieten, nu o interesa nimic. Eu o îndemnam să iasă, să citească, știi cum fac mamele, nu? Mi-era teamă să nu se închidă prea rău în sine. Nu trebuie să uităm că în spatele ei, dincolo de ea, înăuntrul ei era mama mea. Nu eram sigură, dar putea să fie…

Vezi, de pildă, de lucrul acesta, de pericolul ereditar, eu și Bruno uitaserăm cu totul. Îl refulaserăm, cum se spune acum? Da, îl refulaserăm. Este natura, ți-am explicat. Ca să reușească o lovitură, face mișcări josnice, nu se dă în lături de la nimic.

Dar când am rămas singură cu Serena, mi l-am amintit. A devenit un soi de idee fixă, poate o urmăream prea mult, îi pândeam fiecare gest. Mă întrebam: Este normal? Nu-i normal? Plângea mereu. A început să plângă cu mult înainte de vârsta la care se plânge, adolescența. Izbucnea în hohote pe neașteptate, fără vreun motiv. O întrebam: „De ce plângi?“ Și ea, plângând tot mai puternic, țipa: „Nu știu!“ Și mi se arunca la piept. Pe vremea aceea nu existau toate aceste istorii cu psihologia, psihanaliza. La psihiatri erau duși nebunii, în rest se mergea mai departe cu bunul simț, și atât. Așa că o consolam, o luam în brațe, dar câteodată mă și săturam, o lăsam acolo singură, plângând ore în șir. Desigur, niciodată nu i-am arătat, dar mi-era frică, simțeam că îmi scăpau din nou lucrurile din mână. Serena era tot ce aveam.

Știi, în după-amiezele în care stau singură în fotoliu, de multe ori deschid televizorul, privesc ici și colo: niciodată nu-mi place ceva. Însă de îndată ce găsesc un program științific, unul din acelea care îți explică mersul lumii, îl închid. Chiar dacă este interesant, nu vreau să știu nimic. Nu suport

povestea aceea a cromozomilor, a genelor. Nu, nu suport să văd totul acolo, cu desene colorate, mărite la microscop: șoarecele acesta este așa, deoarece mama sa este așa și pe dincolo. Și tot așa… E insuportabil, e îngrozitor.

Avea cincisprezece ani când a încercat să-și ia viața; am găsit-o pe canapea, era întinsă acolo, respira încă.

Când era internată la spital, am înțeles că nu poți să fugi niciodată. Să scapi este o iluzie. Anii pe care Bruno îi petrecuse în Germania erau toți acolo, înăuntru, gravați, zdrobiți în genele sale. Savanții vor nega, vor spune că nu este adevărat, dar eu îi contrazic, există o memorie. Era ca și cum ea ar fi fost acolo, suferea cum suferise tatăl ei. Poate suferea și mai mult, deoarece nu cunoștea cauza suferinței. Era ceva care o sfâșia peste tot, nu avea piele, nu avea nici un fel de protecție, până și vântul o făcea să tresară. Vina era a mea pentru că o adusesem pe lume.

În Israel se studiază efectul lagărelor de exterminare asupra generațiilor mai tinere? Atunci, vezi că am dreptate?! E adevărat: oroarea se dizolvă în fibre, se transmite fiilor, iar fiii o transmit nepoților… Merge înainte din generație în generație, merge înainte mereu din ce în ce mai slabă, desigur, iar în cele din urmă se stinge. Se stinge exact în momentul în care o altă oroare e pregătită, este proaspătă și vie, stă acolo și așteaptă și… Am pierdut șirul… Auzi și tu zumzetul acesta? Ce poate fi? Frigiderul?

Despre ce vorbeam? Mi se pare că… Da, iată, chiar despre asta! Eu nu cred în povestea omului bun, dacă ar fi fost undeva, ar fi trebuit totuși să-i vedem! Nici eu nu sunt bună, nu sunt atât de mincinoasă ca să mă înșel, nu sunt bună absolut deloc, nu este nimeni bun, fiindcă tot răul acesta, lucrul acesta care ne cuprinde și pătrunde în noi, și ne îndeamnă să facem lucruri pe care o fiară nu le-ar face niciodată… Fiarele mănâncă numai ceea ce este destinat să fie mâncat, nu devorează la întâmplare, așa, din pură plăcere… Plăcerea de unde vine? Din oameni, din inima lor. Cine a sădit-o în ei? A sădit-o cineva în ei?

Ne-am dus la munte, dormeam în aceeași cameră, în același pat. Era prima dată când se întâmpla de când ieșise din copilărie. Într-o noapte, m-am trezit în niște strigăte – unde mă aflam nu știam, pentru o clipă m-am gândit că era Bruno –, apoi am aprins lumina și mi-am dat seama că era ea, fetița mea. Urla, avea ochii închiși, brațele și picioarele rigide. Atunci, m-am așezat pe marginea patului. Stăteam acolo nemișcată. Încă o dată, nu știam ce să fac. Cum curge timpul noaptea, se împrăștie, se dilată. Pe neașteptate, mi-a venit

în minte acel legământ, pe care cu atâția ani în urmă îl făcusem în fața lui Dumnezeu. Iată, mă gândeam, propusesem un troc, cerusem liniștea în schimbul unui lucru pe care nu l-am dat niciodată… Acum avea dreptate el, era furios, mă pedepsea. Viața mea putea să fie diferită, este vina mea dacă la un moment dat a luat întorsătura aceea. S-a îndoit, s-a arcuit, a alergat înainte, s-a adunat și s-a desfăcut toată acolo, în suferință.

Puteam să mă sustrag jocului, nu? Aș fi putut să mă omor, să dau șah mat, era unica libertate care-mi rămăsese, dar nu am făcut-o. Aș minți dacă aș spune că m-am gândit la Serena sau la altceva de acest gen. Ea stătea acolo deja de ceva timp, cu firul său de pai strâns în pumn… Eu văzusem paiul acela și știam că nu pot să fac nimic. Nu pentru ea, nici pentru altcineva am renunțat la sinucidere, ci fiindcă sunt lașă, pur și simplu!

Am dat la o parte perdelele, lumina zilei trebuia să pătrundă înăuntru. Atâția pini acolo, afară, și deasupra, o pasăre suspendată în aer! Stătea aproape nemișcată, poate era un șoim. Serena a deschis radioul, se auzea un cântec, îmi amintesc strofa aceea, zicea așa: „Această mare confuzie a vieții…“

În timpul săptămânii stau aici, în fotoliu, și aștept ca tu să vii. Mă gândesc că nu-ți voi mai spune nimic, voi vorbi despre vreme, despre puținul pe care îl știu despre guvern. Aș vrea să-mi cos gura, în mine e cusută, sunt sigură, însă când te văd, nu știu ce se petrece, se deschide, își dă drumul singură… Cântecul acela, înțelegi? Este un punct în care totul devine ridicol.

A murit nepoata celei mai bune prietene ale mele. Abia începuse să meargă, abia învățase să vorbească. Brusc, vederea i-a scăzut, înlăuntrul ei se născuse o nouă formă de viață – cancer de aici, cancer de acolo, natura viguroasă, atotputernică, i-a devorat creierul și totul în rest. La înmormântare am stat aproape de familie, dar îmi venea să râd.

Nevinovăția care suferă, care moare, ce este? Aș vrea să-i întreb pe toți cei care se așază în genunchi, să-mi răspundă ei, vă rog!

Ți se va fi întâmplat și ție, nu? În fața lucrurilor triste, în loc să plângi, te pui pe râs, și râzi, și râzi, și nu poți să te mai oprești. Nu e drept, dar râdem, răul stârnește râsul. Puțin rău ne face să plângem; mult, să râdem. Râdem ca la comedii, când nu se rupe un singur lucru, ci totul. Se prăbușește totul, se prăbușește chiar și protagonistul, și noi ne distrăm. La fel și viața mea, povestesc un lucru după altul, pentru o clipă crezi, însă la un moment dat se

întâmplă ceva, te gândești că e prea mult, și îți vine să râzi. Motivul pentru care nu m-am mai destăinuit nimănui – niciodată complet, vreau să spun – este acesta, râsul inevitabil. Tu încă nu râzi, nu pare că râzi, dar ce știu eu despre ce se petrece înlăuntrul tău? Poate ești bine-crescută, atât.

Eu am acest năravv, de a privi viețile altora. Le privesc și zic: sunt ca fructele de la piață – aceste fructe de acum, știi, toate egal de rotunde, toate de aceeași culoare, la televizor au spus că le fac cu hormoni, sunt cele care în final generează cancerul sau măcar îl favorizează, dar până atunci ce importanță are, fructul acela este aici, perfect! Și despre flori mi-au spus că sunt clonate, nu știu ce vrea să spună acest cuvânt, mă face să mă gândesc la o vorbă indecentă. Trandafirii clonați, totuși, sunt toți trandafiri desăvârșiți, nu ar putea să fie mai ceva de atât, doar că le lipsește un lucru, nu au nici un fel de parfum.

Din când în când, tatăl meu îmi scria de acolo, de departe; lucra la grajduri, metodele erau deja foarte moderne, nicăieri nu se năștea atâția viței, viței ca fructele, cum este vițelul pe cărțile de școală ale copiilor, identici unul cu celălalt, impecabili. Dar, pe urmă, unul la o sută se năștea cu două capete, cu trei picioare. Pricepi, apare revolta, rar, dar se întâmplă. Două pere se formează lipite împreună, au totul, codița, pulpa, semințele, dar sunt două – o eroare a naturii –, merg în muzee, în cărți, la gunoi. Atunci, observ viețile altora și constat că sunt de obicei liniștite, se petrec lucruri mărunte. Persoanele trăiesc împăcate și mor când sunt încă împăcate. E de ajuns să observi în jur, o vezi la tine, vezi normalitatea care curge, aleargă, dar apoi uneori ceva se blochează. În ce punct se blochează, nu știu, oricum sunt vieți diferite. Tot răul merge acolo, ca pilitura de fier pe dezastru, acolo se înfige, se concentrează, se închistează. Te naști neliniștit și mori și mai neliniștit decât atunci când te-ai născut. Nu este vina tehnicii pentru ceea ce omul îi face omului. Se află dinainte, mai sus, mai jos. Atunci, a cui este vina? Ești ales? Alegi? Într-o zi, un preot mi-a spus: „O viață ca a dumneavoastră este un dar“. Ce fel de dar mai e și ăsta? întreb eu. Mergi înainte, rezişti, îți aduni puterea, pentru ce?

Savanții nu au făcut-o niciodată, nu au făcut-o, dar ar trebui s-o facă. Ar trebui să înțeleagă de ce răul se așază în puține locuri, numai în acelea, întotdeauna în acelea. Cred că dedesubt trebuie să fie ceva asemănător unei legi chimice, compușii se atrag, se resping. De aceea, îți zic, ar trebui să-l cerceteze, să-l descopere, să găsească un soi de antidot.

Nu mai izbutesc să dorm, iau pastile, dar rămân trează, pe fereastră intră căldura și praful, mușcata se află tot acolo, nici nu trăiește, nici nu moare. Am auzit zicându-se că există scafandri care se cufundă în haznale, plătiți cu două milioane pe oră, mie nimeni nu mi-a dat nimic, niciodată; mă învârt și iar mă învârt întreaga noapte, și sunt o creatură subacvatică, așternutul e o grotă sub apă. Este beznă, merg înainte și înapoi, mă întorc, aș vrea să ies, nu înțeleg în ce parte se găsește suprafața, dacă este cerul, unde e?

Este deja ora nouă? Trebuie să pleci? Îmbrățișează-mă!

Privește aici câte scrisori continuă să sosească. Este incredibil, nu? Au trecut mai mult de cincisprezece ani, totuși continuă să mi le trimită. Mereu același formular imprimat, cu formula deasupra: „Se află stocate la noi următoarele obiecte…“ Și sunt înșirate toate lucrurile pe care le-a lăsat acolo fiica mea. O dată, cu mult timp în urmă, chiar am răspuns, am scris: „Mulțumesc mult, vi le donez“, dar nu știu dacă a ajuns vreodată la destinație, sau poate nu mi-au înțeles scrisul. Cu anii, și scrisul se schimbă, devine ilizibil. Este cald astăzi, nu? În curând, va fi perioada concediilor; unde vrei să pleci? Nu, eu rămân aici, unde vrei să mă duc? Trag transperantele, am un ventilator micuț, îl pun pe masă, acolo unde este acum ceainicul, mă uit la televizor sau mai bine îl țin închis. Să citesc? Nu, nu mă interesează! Citești când ești curios, iar eu nu mai sunt, de când a murit Serena n-am mai terminat o carte. Ea, da, le devora, ai văzut camerele de acolo? Cărțile care acoperă pereții sunt ale ei, a început să le colecționeze de adolescentă. La un moment dat, îi venise ideea să se facă scriitoare. Era pasionată de romanele polițiste. Din ziare păstra toate articolele de fapt divers, le împărțea în dosare – violurile în cel galben, asasinatele în cel roșu –, le ordona permanent, cu febrilitate. Ucigașul era în ea, respira prin plămânii ei, vedea prin ochii ei. Ea îl căuta peste tot, scria istorii din ce în ce mai complicate, uneori, atât de complicate, că nu se înțelegea nici măcar cine murise, sau cel puțin nu pricepeam eu, ea spunea că era foarte simplu. Mie povestea aceea nu mi-a plăcut din primul moment, nu povestea pe care o scrisese, ci faptul că se ocupa cu astfel de lucruri, că stătea între cadavre ca între flori. După câțiva ani, a început să publice, să primească confirmări; atunci mi-am zis poate este adevărat, acesta e talentul ei, este vorba de o profesie ca oricare alta, putea să fie medic sau avocat; ea scria romane polițiste, bine și așa. Însă nu eram nicicând liniștită, dacă aș fi văzut-o

liniștită m-aș fi liniștit și eu, dar era permanent neliniștită. Să aibă succes, să scrie lucrurile acelea oribile nu o calmau câtuși de puțin. Nu era o ușurare, înțelegi? O curgere care se domolește… Nu! Era o ațâțare, deseori își confunda viața cu romanele sale, pe stradă se simțea urmărită, îi era teamă să deschidă dulapurile. În ultimii ani, zicea: „Lucrul cel mai important îl am în mine, stă acolo, înăuntru, romanul polițist perfect", îl avea, dar nu reușea să-l exprime, pleca într-o călătorie, se ducea într-alta, era tot mai rău. Nu-i dădeam sfaturi, nu, stăteam mută, ce să-i fi spus? „Căsătorește-te, fă un copil"? Când m-a anunțat că pleacă în America – se ducea la New York, urmându-și inspirația, deoarece acolo, departe, erau mulți criminali –, i-am zis: „Faci bine, ai dreptate".

După o lună, un om de la curățenie a găsit-o într-un ascensor. Nu s-a aflat niciodată cine a strangulat-o.

Ziarele au scris că a murit ca într-o carte de-a sa. Poliția a făcut câteva cercetări. De ce se afla în ascensorul acela? Ce făcuse în seara respectivă? Cazul nu a fost niciodată închis. Mie nu-mi pasă de nimic, știi ce am simțit când mi-au dat vestea? Este îngrozitor, mi-e rușine să-ți zic, dar am fost mulțumită, mulțumită pentru ea, se înțelege, nu pentru mine. Sunt un monstru? Ajungi așa. Așa e viața, sădești, privești planta crescând, aștepți să fie smulsă. De când sunt singură, mă întreb dacă n-o fi adevărată povestea aceea a indienilor, sufletele se mișcă, merg dintr-o parte într-alta, plătesc aici ceea ce au făcut dincolo, dacă au plătit deja sunt fericite… Dacă ar fi așa, ce crezi că aș fi putut face în altă viață? Mă gândesc de atâtea ori și mi-e frică să răspund. Mă gândesc că am fost un caiman, un tigru înfometat, în altă viață am vărsat sânge cu amândouă mâinile, am vărsat atunci și acum a fost vărsat în jurul meu. Care este lecția pe care trebuia s-o învăț? Există un timp ca să ucizi și un timp ca să vindeci, există un timp ca să demolezi și un timp ca să zidești. Eu am ucis totul, am demolat totul, ce am zidit? Câteva gânduri care hoinăresc, gândurile insultătoare ale țicnitului. De ce merg încă, mă mișc, mă sucesc și mă răsucesc și nu înțeleg nimic? Dacă era o lecție, care anume era? Strig încoace și încolo și nimeni nu mă ascultă, așa că mă întreb cum se procedează ca să te abandonezi, să ai încredere? Încredere în ce? Știi, de multe ori am un regret, regretul de a nu fi fost importantă măcar într-o privință. Nu am făcut niciodată rău cuiva, nu am avut niciodată o asemenea pornire, și totuși răul a căzut peste mine, ca o ploaie dezlănțuită. Atunci, mă întreb, dacă răul l-aș fi făcut mai întâi eu, cea în carne și oase, nu aș fi fost

poate mai fericită? După? Dar cine poate să spună ceva despre după? Nu văd, nu cred, nu-mi pasă deloc de balanțe, de socoteli: aici joci, aici știi, nu în altă parte. Când a murit Serena, o scurtă vreme am avut acest gând, și anume că era ultima încercare, că avea să coboare ceva din cer, că era momentul în care să coboare o respirație mai amplă. Însă nu a coborât nimic, am rămas aici în fotoliu cu gândurile mele mărunte, șoricei râcâind în vizuină. Dar poate e și asta, poate că micimea m-a distrus. Nu am îndrăznit nimic, niciodată. Privirea mea? Aceea a mieilor înainte de Paști, stăteam aici cu ochii închiși, cu securea aceea deasupra; chiar și fără s-o văd simțeam mereu pe gât gerul lamei, vântul acela rece și încremenit. Dacă am avut talente, nu le-am folosit, am mers înainte din inerție, o undă mă împingea, și eu stăteam acolo, în mijloc, ca un pantof uzat, un borcan, în toate zilele, în întreaga mea viață, m-am mișcat înainte și înapoi prin spumă, fără să ajung nicăieri. Nu am făcut niciodată rău, nici bine, nu am făcut nimic.

Astăzi, înainte să vii tu, am deschis o revistă veche. Am găsit un interviu lung cu un filosof bătrân – îi intervievează mereu pe filosofi când sunt cu un picior în groapă. Vorbea despre bătrânețe. Spunea că natura este binevoitoare, prevăzătoare, deoarece, de la un punct anume, pierzi fiecare lucru, nu mai încerci emoții puternice, simțurile te îndepărtează, auzi mai puțin, vezi mai puțin. Totul devine o așteptare vătuită, navighezi pe o mare calmă, zărești coasta îndepărtându-se, se estompează oră de oră… Dispare, și ăsta e sfârșitul.

Când am terminat de citit, știi ce am vrut să fac? Am vrut să-i scriu o scrisoare, apoi m-am uitat la data revistei și nu am mai scris-o, era de acum mulți ani, cu siguranță murise. Oricum, dacă i-aș fi scris, i-aș fi transmis că se înșela amarnic. Nu e adevărat că totul se îndepărtează, sau mai precis este adevărat în parte, auzi mai puțin, vezi mai puțin, te miști mai puțin, dar asta, în loc să ajute, face totul mai dificil. Pălesc contururile, se pierd distracțiile, și atunci, cu un dramatism extraordinar, se înalță un nucleu de foc, este aici și arde, atinge structurile, te devastează. Este o minciună că bătrânii nu au pasiuni; bătrânii au pasiuni teribile, și remușcarea ce le alimentează le dă și mai multă forță. Nu trebuie să ai regrete, asta ar trebui să se știe de la început, ar trebui să ți-o cânte încă din leagăn ca pe un bocet funebru, dar nimeni nu o cântă, și atunci cum să faci să o știi? Când o știi e prea târziu. Vezi? Te întorci mereu la punctul de plecare, nu există scăpare.

Atunci ai picioarele moi, privirea, opacă, sunetele pe care le auzi sunt doar zgomotele cele mai joase, și pe neașteptate apare în tine această dorință, care e o bătaie de joc. Vrei să te miști, să pleci, să faci călătorii lungi. Vrei să vezi locuri noi, să le revezi pe cele pe care deja le-ai vizitat. Asta ți se întâmplă când ești gata să părăsești lumea.

Călătorii am făcut foarte puține, Veneția, Florența, cele obișnuite. O singură dată am făcut una mai lungă, când Serena avea doisprezece ani, am plecat în Israel, la tata. El era de-acum în vârstă, voiam ca fetița să-și cunoască unicul bunic încă în viață.

În perioada aceea, ea era insuportabilă, avea în minte o idee fixă și mi-o repeta necontenit. Cineva, bănuiesc la școală, îi spusese că Hitler nu murise, existase un cadavru acolo, în buncăr, dar nimeni nu putea să afirme cu certitudine că fusese al său. Talentul pentru literatura polițistă îl avea deja în ea, așa încât își petrecea tot timpul făcând ipoteze, cele care i se păreau adevărate erau întotdeauna cele mai înspăimântătoare. Cu puțină vreme înainte de sfârșitul lui acolo, dedesubt, omorâse un bărbat care era aproape sosia lui. Pe bărbatul acela îl făcuse poate special în laborator, îl clonase cum se clonează trandafirii, îl ucisese și după aceea, de acolo, fără să mai urce vreodată la suprafață, fugise. Ca să scape, o luase prin galerii subterane, pregătite încă de când ajunsese la putere. Le construiseră cei mai buni ingineri ai regimului, circulau ca niște vene sub orice parte a lumii, ieșeau în Australia și Indochina, în Groenlanda și în Chile. Pretutindeni erau portițe secrete prin care el putea să iasă.

Normal, acolo, înăuntru, erau hrană, apă, tot strictul necesar pentru supraviețuire. Se găseau provizii pentru mii de persoane, fiindcă nu era singur, avea cu el mașina aceea de replicat. Se încrucișase pe sine însuși cu câini de vânătoare, cei mai buni câini de vânătoare. Acolo, dedesubt, erau de-acum zeci și zeci de mii, aproape nu mai aveau loc în galerii, alergau încoace și încolo fără să obosească nicicând, adulmecau aerul cu lăcomie, devorau orice efluviu cu botul. Inspirând, făceau un zgomot înfricoșător. Când mirosul era cel corespunzător, își ascuțeau colții, erau niște lupi cu boturile căscate, gata de atac. De douăzeci de ani trăiau acolo, dedesubt, se multiplicau, se mișcau în haite. Așteptau numai un fluierat, un semnal: ceva care să le spună că se întorsese timpul ca să șteargă necurățenia din lume.

Înțelegi? Serena trăia cu fantezia aceea în ea. Pentru ea nu era fantezie, ci o certitudine. Își petrecea timpul spălându-se, își freca trupul cu atâta forță, că

aproape își jupuia pielea. Nu pășea niciodată peste gurile de canal, peste aerisiri. Seara, punea o placă de marmură pe scaunul closetului. Să o duc acolo, departe, mi s-a părut o idee bună, cea mai bună idee. Ar fi putut să-și cunoască bunicul și să știe că era în siguranță în locul acela. I-o spusesem: „Dacă lupii ies de peste tot, acolo nu ar putea să iasă, există o armată uriașă pregătită să lupte numai pentru asta". Îi mai spusesem și că dacă îi plăcea, dacă se simțea mai liniștită, am putea să ne stabilim acolo. Nimic nu ne lega de orașul în care locuiam, ar fi fost simplu s-o facem.

Într-adevăr, acolo s-a mai calmat un pic. Îi plăcea bunicul acela aflat atât de departe, el se gândea numai la vaci, să cânte la vioară, făceau lungi plimbări împreună prin livezile de citrice. Pentru el istoria era de-acum numai o amintire palidă, privea plantele crescând, urmărea dezvoltarea vițeilor. Viața sa întreagă era acolo, în natură. Era un om fericit și a reușit să o molipsească puțin cu fericirea lui. Am petrecut o lună împreună, cufundate în pacea kibbutzului.

Cu o săptămână înainte de întoarcere, am hotărât să fac o scurtă călătorie în împrejurimi. Voiam să rămână un pic singuri, poate că absența mea ar fi ajutat-o pe Serena să ia o decizie. Ducând cu mine numai o geantă ușoară, am ajuns în Iordania. La Ierusalim[6], m-am cazat la o pensiune aproape de poarta Jaffa și trei zile am colindat Orașul Vechi fără nici o țintă. Din vremea șederii mele în mănăstire, era pentru prima dată când mă găseam liberă de orice legătură, singură cu mine însămi. Uneori, în mijlocul străduțelor, dezorientată de strigătele muezinilor și de bătaia clopotelor, eram cuprinsă de o senzație de irealitate. Era atât de mult Dumnezeu acolo, încât aproape nu se putea respira. Atunci, mă așezam pe un parapet, îmi apucam picioarele cu mâinile și le strângeam cu putere. În penultima zi, am luat un autobuz ca să merg la Marea Moartă.

Nu te aștepți la asta când ieși din Ierusalim! Nu te aștepți ca dincolo de măslini să găsești deșertul, deșertul acela teribil, tot numai stânci și pietre. De cum a început autobuzul să coboare, m-am simțit neliniștită. Mi-era teamă să mă aflu singură în pustietate, în căldura aceea apăsătoare. Ce aveam să fac toată ziua? Voiam să cobor, să mă întorc, dar de-acum nu mai era posibil. Am ajuns aproape de Valea Cântării Cântărilor. Mi se pare că și tu ai fost acolo. În depărtare se întrezărea un bastion uriaș, stânca Masadei. În față erau valurile acelea imobile ca de sticlă. Am mers puțin de-a lungul țărmului, mi-am scos pantofii, ciorapii, mi-am băgat picioarele în apă. Aș fi

putut să intru cu totul, dar mă temeam că apele acelea moarte m-ar fi înghițit, că mi-ar fi ars inima și ochii.

Tot mergând, am pierdut noțiunea timpului. Acolo, știi, întunericul coboară repede, lunecă în jos rapid, ca un transperant. Numai când brusc contururile lucrurilor au început să se învălmășească, mi-am dat seama că era târziu, că trebuia să mă întorc la șosea și să aștept autobuzul. Am ajuns la indicatorul de stație și am așteptat. Am așteptat și iar am așteptat. Soarele dispăruse de-acum, și nici urmă de autobuz. Cuprinsă de gândurile mele, uitasem să verific orarul. Nu mai erau autobuze, și nici măcar mașini nu treceau. În scurt timp, puținele lumini aprinse s-au stins, în jur nu era nimeni. La un moment dat, totul a devenit nemișcat și dublu ca sabatul. Era sabatul, într-adevăr.

Ți-e cald? Vrei să dau drumul la ventilator? Nu? Atunci deschide fereastra, te rog, să intre un pic de aer, te sufoci aici, înăuntru! Însă schimbă-ți locul, altfel, îți înțepenește gâtul!

Ce-ți spuneam? Deșertul? Da, eram acolo, singură, fără un sfanț în buzunar. Chiar dacă aș fi avut bani, nu era nici un hotel. Am pornit spre interior, mi-era frică să nu adorm pe marginea drumului; știi, răufăcători sunt în toate țările din lume. Se înnoptase, dar se vedea foarte bine: era lună plină, albeața ei se răspândea pretutindeni, pe nisip, pe pietre, pe ramurile scheletice ale salcâmilor. Călăuzită de lumina aceea, am apucat-o pe o vale micuță; un râu curgea dedesubt și împrejur era o vegetație ca la tropice. Ar fi trebuit să fiu îngrozită – nu mai dormisem niciodată sub cerul liber, într-un loc pe care nu-l cunoșteam –, ar fi trebuit să-mi fie frică, în schimb eram senină, ba chiar cântam. Cântam cântecelul pentru albine al mamei, îmi plăcea faptul că nimeni nu știa unde mă aflu, îmi dădea o stranie euforie. M-am gândit: „Aș putea să mor“ și am fost fericită… Ar fi fost o moarte surâzătoare. Când am găsit un loc adăpostit, m-am întins. Nisipul încă păstra căldura soarelui de peste zi, era un așternut călduț, erau stelele… Stăteam acolo, în mijloc, un vârtej între vâltori. M-am culcat cu fața în sus, către înaltul cerului. Înainte de a adormi, am privit multă vreme firmamentul – nici asta n-o mai făcusem –, l-am privit și mi-a părut rău că nu știam numele stelelor. Pentru mine, ca pentru majoritatea ființelor omenești, toate sunt la fel, niște podoabe. Da, pe neașteptate, aș fi vrut să le chem ca într-un apel: „Sirius! Orion! Centaur!“… Apoi mi-a venit o idee ciudată, m-am gândit că mama și Bruno stăteau acolo, sus, pe șaua unei

stele. Dacă i-aș fi cunoscut numele, aș fi putut să-i chem, să stau mult de vorbă cu ei, așa cum în viață nu o făcusem niciodată… În sfârșit, înțelegi, se întorsese sabatul, vedeam totul din nou cu ochi dubli, lucrurile așa cum apăreau și cum erau în realitate, toate acolo, contopite într-o unică privire. Se auzeau șacalii în vecinătăți, micile foșnete ale nopții – aceasta este ora la care prinde viață deșertul –, apoi zgomote necunoscute, dar tot nu-mi era teamă. Înainte de a adormi, m-am gândit la Iona, la el, rebelul. Leviatanul care îl înghițise mă înghițise și pe mine. Stăteam acolo de la naștere, cufundată, suspendată între firișoarele de plancton. În timp ce el se ducea în abisuri, eu mă mișcam înăuntru, un mormoloc agitat și orb… Stăteam acolo, blestemând, zvârcolindu-mă… Eram atât de prinsă de asta, încât nu mi-am dat seama că monstrul deschidea gura din când în când, urca la suprafață și o căsca larg ca să mănânce peștii. Mânca peștii și deopotrivă aerul. Atunci, în lovituri de sabie, lumina pătrundea înăuntru, lumina gâtlejul, traheea, esofagul. M-ar fi luminat și pe mine, dacă aș fi fost mai atentă, dacă aș fi văzut-o.

M-am gândit la asta și am adormit.

În zori, lumina a ieșit razant, venea deasupra încet, încet, mângâind fiecare lucru, am deschis ochii și mi-am zis: „Lumina nu lovește, ci mângâie“. Lumina mângâia și vântul creștea. Este un vânt care durează extrem de puțin, când soarele este sus a și dispărut. Eu stăteam acolo, în mijloc, întinsă pe pământ între lumina aceea și acel vânt, nu mai eram un vârtej între vâltori, ci vânt între vânturi, suflare, respirație. Nu mai eram nimic. Nu aveam nici o dorință să mă înalț, să merg. Am rămas acolo, în timp ce lucrurile din contururi deveneau forme. Și chiar în vreme ce stăteam acolo încremenită, am simțit lucrul acela, eu eram nemișcată, dar sub mine solul se mișca, mergea înainte și înapoi ritmic și blând. În prima clipă, m-am gândit că era cutremur, dar ideea nu a durat mult: dacă ar fi fost așa, s-ar fi mișcat și copacii, mișcarea ar fi crescut mereu până ajungea să clatine totul. Atunci, am ascultat din nou, mi-am întins trupul în întregime ca să simt mai bine, și nu după mult timp am înțeles. Am înțeles numai în clipa aceea, niciodată mai apoi. Nu știu dacă să ți-o spun, mi-e teamă c-o să râzi când ieși de aici, c-o să pleci zicând: „Sărmana bătrânică“, dar nu e asta, nu, încearcă să mă înțelegi. Era sâmbătă!

Pământul are o suflare. Cu noi deasupra, respiră liniștit.

Arbore din familia Ebenacee, cu fructul, bacă, de o culoare variind de la galben-deschis la portocaliu-roșiatic și având o formă asemănătoare roșiei sau dovleacului

În Biserica Romano-Catolică, este vorba de Miercurea Cenușii, care deschide perioada de pregătire și penitență, numită Quaresima, de dinainte de Paști.

Echivalentul italian al lui Richard

Il Carso – Podișul Carstic, stâncos, calcaros, se întinde pe teritoriul Croației, Sloveniei și în nordul Italiei, în provinciile Gorizia și Trieste, unde se petrece acțiunea povestirii.

Aluzie la povestea *Sacul magic* de Rosemary Wells

În urma războiului arabo-israelian din 1948, Ierusalimul a fost împărțit în două zone, cea occidentală, controlată de Israel, și cea orientală (cu Orașul Vechi), controlată de Iordania. Din 1967, întregul Ierusalim este controlat de Israel.